

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Informacja o wynikach kontroli

POSTĘPOWANIE Z OLEJAMI ODPADOWYMI

L I P I E C 2 0 2 5

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

KSI.430.8.2024

Nr ewid. 129/2024/P/24/040/KSI

Informacja o wynikach kontroli

POSTĘPOWANIE Z OLEJAMI ODPADOWYMI

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest niezależna, profesjonalna kontrola zadań publicznych w interesie obywateli i państwa

Dyrektor Departamentu Środowiska
Paweł Trzaskowski
/podpisano elektronicznie/

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli
Piotr Miklis
/podpisano elektronicznie/

Prezes Najwyższej Izby Kontroli
z upoważnienia
Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli
Michał Jędrzejczyk
/podpisano elektronicznie/

Warszawa, czerwiec 2025 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
+48 22 444 50 00
nik@nik.gov.pl
www.nik.gov.pl

Spis treści

Wykaz skrótów, skrótowców i pojęć	5
1. Wprowadzenie	10
2. Ocena ogólna	14
3. Synteza	17
4. Wnioski	25
5. Ważniejsze wyniki kontroli	26
5.1. Zapewnienie warunków prawnych i organizacyjnych w zakresie gospodarki olejami odpadowymi.....	26
5.1.1. Ministerstwo Klimatu i Środowiska	26
5.1.2. Ministerstwo Rozwoju i Technologii	30
5.2. Sprawowanie nadzoru nad realizacją działań w zakresie gospodarki olejami odpadowymi	33
5.2.1. Ministerstwo Klimatu i Środowiska	34
5.2.2. Ministerstwo Rozwoju i Technologii	38
5.2.3. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	40
5.2.4. Wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska	44
5.2.5. Urzędy marszałkowskie.....	51
5.3. Finansowanie działań związanych z gospodarką olejami odpadowymi przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	57
5.4. Przestrzeganie przez wybrane jednostki przepisów w zakresie gospodarki olejami odpadowymi.....	63
5.4.1. Kontrole przeprowadzane przez NIK	63
5.4.2. Kontrole zlecone Inspekcji Ochrony Środowiska	69
5.4.3. Kontrole zlecone Państwowej Straży Pożarnej.....	78
6. Załączniki	81
6.1. Informacje dodatkowe	81
6.1.1. Wykaz ocen kontrolowanych jednostek.....	88

6.2. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno-ekonomicznych	92
6.3. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności	98
6.4. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli	100

WYKAZ SKRÓTÓW, SKRÓTOWCÓW I POJĘĆ

BDO	baza danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami
decyzje w zakresie gospodarki odpadami	decyzje, o których mowa w art. 41 ustawy o odpadach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587, ze zm.) oraz w art. 181 ust. 1 pkt 1 i 4 w zw. Z art. 201 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54, ze zm.)
dokumenty ewidencji odpadów	dokumenty, o których mowa w art. 67 Uod
dokument pn. ustawa o opłacie produktowej	dokument pn. „Ustawa o zmianie ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej oraz niektórych innych ustaw” opublikowany w 2020 r. w raporcie United Nations Global Compact Network Poland pn. „Gospodarka olejami zużytymi założenia reformy i propozycja ustawy”. Raport ten był wynikiem współpracy m.in. z ówczesnym Ministerstwem Gospodarki i Ministerstwem Klimatu
ekspertyza na potrzeby aktualizacji Kpgg	Ekspertyza na potrzeby aktualizacji Krajowego Planu Gospodarki Odpadami (2028)
Główny Inspektor	Główny Inspektor Ochrony Środowiska
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
gospodarka odpadami	wytwarzanie odpadów i gospodarowanie odpadami (art. 3 ust. 1 pkt 3 Uod)
gospodarowanie odpadami	zbieranie, transport lub przetwarzanie odpadów, w tym sortowanie, wraz z nadzorem nad wymienionymi działaniami, a także późniejsze postępowanie z miejscami unieszkodliwiania odpadów oraz działania wykonywane w charakterze sprzedawcy odpadów lub pośrednika w obrocie odpadami (art. 3 ust. 1 pkt 2 Uod)
GOZ	Gospodarka o obiegu zamkniętym zmierza do racjonalnego wykorzystania zasobów i ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko wytwarzanych produktów, które – podobnie jak materiały oraz surowce – powinny pozostawać w gospodarce tak długo, jak jest to możliwe, a wytwarzanie odpadów powinno być jak najbardziej zminimalizowane (https://www.gov.pl/web/klimat/goz)
IOŚ	Inspekcja Ochrony Środowiska
IOŚ-PIB	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy
katalog odpadów	katalog odpadów, o którym mowa w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów

(Dz. U. poz. 1923 – uchylone 6 stycznia 2020 r.) oraz w rozporządzeniu Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. poz. 10)

KEO karta ewidencji odpadów

k.p.a. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572)

Kpgo 2022 Krajowy plan gospodarki odpadami 2022, zatwierdzony uchwałą nr 88 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2016 r. w sprawie Krajowego planu gospodarki odpadami 2022 (M.P. z 2022 r. poz. 1030 – uchyloną 13 lipca 2023 r.)

Kpgo 2028 Krajowy plan gospodarki odpadami 2028, zatwierdzony uchwałą nr 96 Rady Ministrów z dnia 12 czerwca 2023 r. w sprawie Krajowego planu gospodarki odpadami 2028 (M.P. poz. 702)

KPO karta przekazania odpadów

marszałek/marszałkowie marszałek województwa / marszałkowie województw

Mg megagram – jednostka masy odpowiadająca 10⁶ gramów, tj. 1 tonie

minister właściwy do spraw klimatu od 15 listopada 2019 r. do 6 października 2020 r. Minister Klimatu, od 6 października 2020 r. Minister Klimatu i Środowiska

MK urząd obsługujący ministra właściwego do spraw klimatu

minister właściwy do spraw gospodarki od 15 listopada 2019 r. do 6 października 2020 r. Minister Rozwoju, od 6 października 2020 r. Minister Rozwoju, Pracy i Technologii, od 12 sierpnia 2021 r. Minister Rozwoju i Technologii

MG urząd obsługujący ministra właściwego do spraw gospodarki

NFOŚiGW Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

numer rejestrowy numer nadawany przez marszałka województwa po dokonaniu wpisu do rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami (art. 54 ust. 1 Uod)

odpady każda substancja lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest obowiązany (art. 3 ust. 1 pkt 6 Uod)

odzysk jakikolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów, które w przeciwnym przypadku zostałyby użyte do spełnienia danej funkcji, lub w wyniku którego odpady są przygotowywane do spełnienia takiej funkcji w danym zakładzie lub ogólnie w gospodarce (art. 3 ust. 1 pkt 14 Uod)

oleje odpadowe	wszelkie mineralne lub syntetyczne oleje smarowe lub przemysłowe, które przestały się nadawać do użytku, do jakiego były pierwotnie przeznaczone, w szczególności zużyte oleje z silników spalinowych i oleje przekładniowe, oleje smarowe, oleje turbinowe oraz oleje hydrauliczne (art. 3 pkt 16 Uod)
posiadacz odpadów	wytwórca odpadów lub osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej będące w posiadaniu odpadów; domniemywa się, że władający powierzchnią ziemi jest posiadaczem odpadów znajdujących się na nieruchomości (art. 3 ust. 1 pkt 19 Uod)
Poś	Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54, ze zm.)
pośrednik w obrocie odpadami	każdy, kto organizuje przetwarzanie odpadów w imieniu innych podmiotów, w tym również podmiot który nie obejmuje odpadów fizycznie w posiadanie (art. 3 ust. 1 pkt 20 Uod)
Przetwarzanie	procesy odzysku lub unieszkodliwiania w tym przygotowanie poprzedzające odzysk lub unieszkodliwianie (art. 3 ust. 1 pkt 21 Uod)
Recykling	odzysk, w ramach którego odpady są ponownie przetwarzane na produkty, materiały lub substancje wykorzystywane w pierwotnym celu lub innych celach; obejmuje to ponowne przetwarzanie materiału organicznego (recykling organiczny), ale nie obejmuje odzysku energii i ponownego przetwarzania na materiały, które mają być wykorzystane jako paliwa lub do prac ziemnych (art. 3 ust. 1 pkt 23 Uod)
regeneracja	przez regenerację, rozumie się jakikolwiek proces recyklingu, w którym w wyniku rafinacji olejów odpadowych mogą zostać wyprodukowane oleje bazowe, w szczególności przez usunięcie znajdujących się w olejach odpadowych zanieczyszczeń, produktów reakcji utleniania i dodatków (art. 91 ust. 5 Uod)
rejestr	prowadzony przez marszałka województwa rejestr m.in. podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach, prowadzących jednostki handlu detalicznego lub hurtowego, w których są oferowane torby na zakupy z tworzywa sztucznego, objęte opłatą recyklingową i gospodarujących odpadami (art. 49 ust.1 Uod)
rozporządzenie ws. postępowania z olejami odpadowymi	rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 października 2015 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z olejami odpadowymi (Dz. U. poz. 1694)

SENT	System Elektronicznego Nadzoru Transportu – teleinformatyczny rejestr zgłoszeń stworzony na potrzeby realizacji ustawy z dnia 9 marca 2017 r. o systemie monitorowania drogowego i kolejowego przewozu towarów oraz obrotu paliwami opałowymi art. 4 (Dz. U. z 2024 r. poz. 1218)
selektywne zbieranie	zbieranie, w ramach którego dany strumień odpadów, w celu ułatwienia specyficznego przetwarzania, obejmuje jedynie odpady charakteryzujące się takimi samymi właściwościami i takimi samymi cechami (art. 3 ust. 1 pkt 24 Uod)
sprawozdanie / sprawozdania	roczne sprawozdanie/sprawozdania sporządzane przez podmioty gospodarujące odpadami zgodnie z art. 73-76 Uod
standardy kontroli zarządczej	Komunikat nr 23 Ministra Finansów z 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych – załącznik (Dz. Urz. MF Nr 15, poz. 84)
termiczne przekształcanie odpadów	rozumie się przez to spalanie odpadów przez ich utlenianie oraz inne procesy termicznego przetwarzania odpadów, w tym pirolizę, zgazowanie i proces plazmowy, o ile substancje powstające podczas tych procesów są następnie spalane (art. 3 ust. 1 pkt 29 Uod)
unieszkodliwianie odpadów	proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii (art. 3 ust. 1 pkt 30 Uod)
Uioś	Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 425)
Uod	Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587, ze zm.)
Uofp	Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, ze zm.)
Uooś	Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, ze zm.)
Upp	Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, ze zm.)
ustawa o opłacie produktowej	Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 433, ze zm.)
ustawa o zmianie Uod	Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1592, ze zm.)

wojewódzki inspektor	wojewódzki inspektor ochrony środowiska
WIOŚ/Inspektorat	wojewódzki inspektorat ochrony środowiska
wytwórca odpadów	każdy, którego działalność lub bytowanie powoduje powstawanie odpadów (pierwotny wytwórca odpadów), oraz każdy, kto przeprowadza wstępną obróbkę, mieszanie lub inne działania powodujące zmianę charakteru lub składu tych odpadów; wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątania, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba że umowa o świadczenie usługi stanowi inaczej; wytwórcą odpadów zdawanych do portowych urządzeń do odbioru odpadów ze statków w rozumieniu art. 5 pkt 9 ustawy z dnia 12 maja 2022 r. o portowych urządzeniach do odbioru odpadów (Dz. U. poz. 1250) jest podmiot świadczący usługę odbioru odpadów w porcie lub przystani morskiej (art. 3 ust. 1 pkt 32 Uod)
Wpgo	wojewódzki plan / wojewódzkie plany gospodarki odpadami
zbieranie odpadów	gromadzenie odpadów przed ich transportem do miejsc przetwarzania, w tym wstępne sortowanie nieprowadzące do zasadniczej zmiany charakteru i składu odpadów i niepowodujące zmiany klasyfikacji odpadów oraz tymczasowe magazynowanie odpadów (art. 3 ust. 1 pkt 34 Uod)

1. WPROWADZENIE

Pytanie definiujące cel główny kontroli

Czy zapewniono prawidłową i rzetelną gospodarkę olejami odpadowymi?

Pytania definiujące cele szczegółowe kontroli

1. Czy w sposób prawidłowy i rzetelny zapewniono warunki prawne i organizacyjne w zakresie gospodarki olejami odpadowymi?
2. Czy zapewniono prawidłowy, rzetelny i skuteczny nadzór nad realizacją działań w zakresie gospodarki olejami odpadowymi?
3. Czy prawidłowo i rzetelnie zapewniono finansowanie działań związanych z gospodarką olejami odpadowymi?
4. Czy podmioty gospodarcze prowadziły gospodarkę olejami odpadowymi w sposób prawidłowy i rzetelny?

Jednostki kontrolowane

Ministerstwo Klimatu i Środowiska

Ministerstwo Rozwoju i Technologii

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

4 urzędy marszałkowskie

4 wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska

11 podmiotów gospodarczych

1 Komenda Wojewódzka Policji

Okres objęty kontrolą

Od 1 stycznia 2020 r. do dnia zakończenia kontroli, tj. 14 października 2024 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.

Oleje odpadowe – tzw. oleje przepracowane – to wszelkie oleje smarowe lub przemysłowe, które nie nadają się już do zastosowania zgodnie z pierwotnym przeznaczeniem. W szczególności są to zużyte oleje z silników spalinowych i oleje przekładniowe, a także oleje do turbin i oleje hydrauliczne.

Oleje odpadowe, klasyfikowane jako odpady niebezpieczne, zawierają wiele szkodliwych substancji, powstają w rozproszonych źródłach, a głównym źródłem ich pochodzenia są instalacje przemysłowe oraz motoryzacja. Bez ich właściwej zbiórki i zagospodarowania mogą stanowić poważne zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi oraz dla środowiska. Do głównych zagrożeń należy zanieczyszczenie wód, gruntu lub powietrza. Poważne zanieczyszczenia mogą zaistnieć przy niekontrolowanym wylaniu takich olejów do kanalizacji czy gruntu. Ocenia się, że jeden litr oleju odpadowego może zanieczyścić ilość wody pitnej stanowiącej równowartość rocznego zapotrzebowania dla 12 osób. Oleje odpadowe stanowią relatywnie tani i łatwo dostępny odpad, często wykorzystywany jako paliwo o wysokiej wartości energetycznej, co jest zabronione, bowiem legalne ich spalanie może odbywać się wyłącznie w instalacjach termicznego przekształcania odpadów spełniających warunki dla spalania odpadów niebezpiecznych. Pomimo obowiązujących od kilkunastu lat przepisów o dopuszczalnych sposobach zagospodarowania olejów odpadowych szacuje się, że rocznie spalanych jest około 100 tys. Mg olejów w nieprzystosowanych do tego celu piecach grzewczych¹.

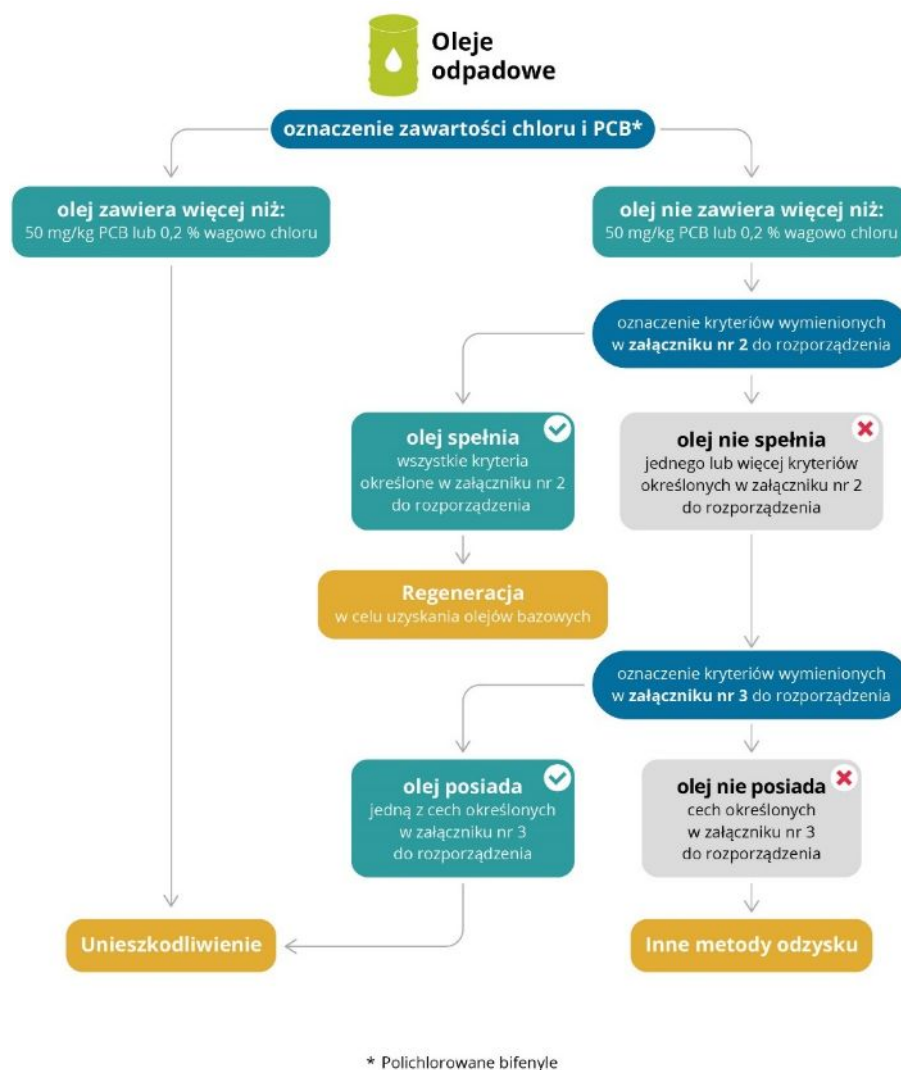
W krajach należących do Unii Europejskiej obserwuje się spadek ilości zebranych olejów odpadowych. Zgodnie z danymi zawartymi w raporcie Instytutu Ekologii Stosowanej², przygotowanym na zlecenie Komisji Europejskiej – Europejskiej Grupy Recyklingu Rozpuszczalników, obejmującym lata 2004–2016, ilość zebranych olejów odpadowych w Europie³ w poszczególnych latach zawierała się w przedziale 3,3–3,7 mln ton, co na przestrzeni lat 2004–2016 daje łączną wartość około 26 mln ton olejów.

¹ https://ungc.org.pl/wp-content/uploads/2021/04/raport-OLEJE_GCNP_www.pdf

² [EU_STUDY_WasteOil_Solvents_Oeko_final-report_for_publication.pdf](#)

³ Bez Portugalii – z uwagi na prawdopodobny błąd w danych źródłowych oraz Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej – z uwagi na opuszczenie przez Wielką Brytanię Unii Europejskiej 31 stycznia 2020 r.

Infografika nr 1
Schemat postępowania z olejami odpadowymi

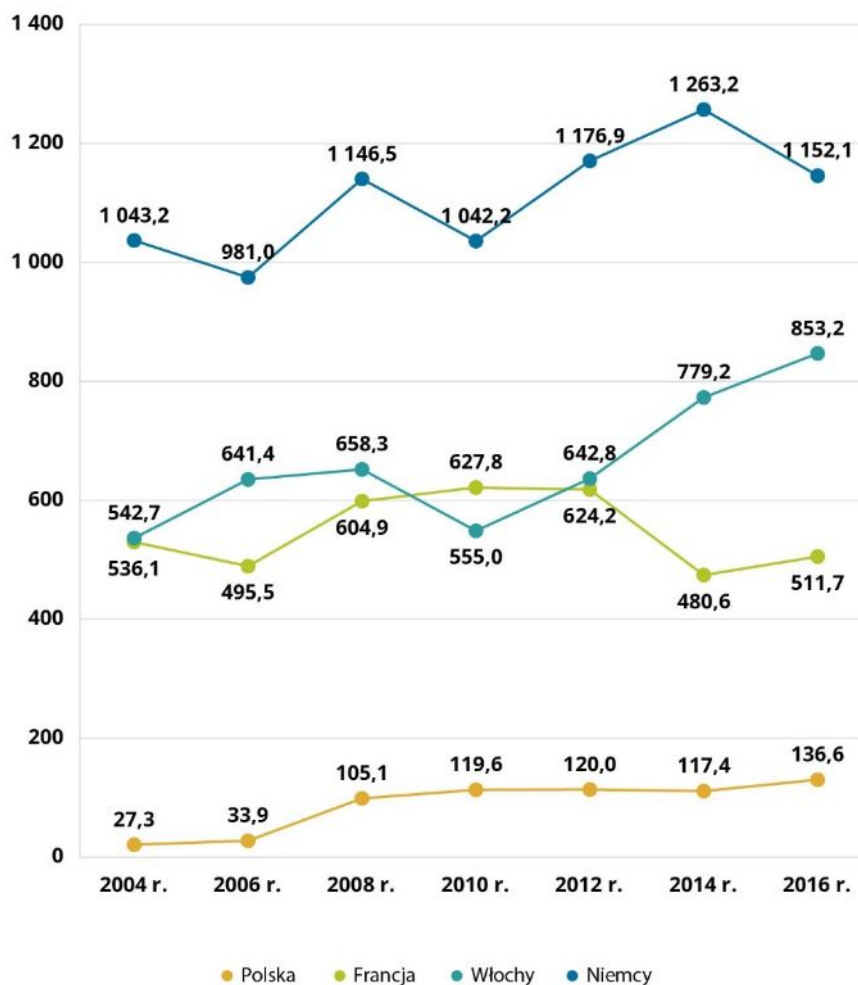
Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie rozporządzenia ws. postępowania z olejami odpadowymi.

Najwyższe ilości zebranych olejów odpadowych, spośród krajów europejskich odnotowano w Niemczech (ok. 7,8 mln ton), we Włoszech (ok. 4,7 mln ton) oraz we Francji (ok. 3,9 mln ton). Równocześnie w Polsce w analizowanym okresie zebrano około 0,66 mln ton olejów odpadowych, co plasuje nasz kraj na 9. miejscu w Europie.

W latach 2004–2016 w Polsce zanotowano trend rosnący w ilości zebranych olejów, z kolei w Europie na przestrzeni lat 2004–2016 notowano spadek tej ilości.

Infografika nr 2

Porównanie ilości zebranych olejów odpadowych w odniesieniu do Polski i liderów europejskich w latach 2004–2016 [tys. Mg]

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie EU_STUDY_WasteOil_Solvents_Oeko_final-report_for_publication.pdf.

Oleje odpadowe stanowią najważniejszy strumień płynnych odpadów niebezpiecznych. W 2017 r. w UE wprowadzono do obrotu około 4,3 mln ton olejów smarowych i przemysłowych. 1,64 mln ton olejów odpadowych zebranych w UE-28 w 2017 r. stanowi 38 % tej ilości i 82 % teoretycznie możliwego do zebrania oleju odpadowego (~2 mln ton). Około 61 % zebranych olejów odpadowych poddaje się regeneracji w oleje bazowe, natomiast 24 % przetwarza się w celu produkcji paliw, 11 % wykorzystuje do celów bezpośredniego odzysku energii w cementowniach, zakładach wapienniczych, hutach stali i elektrowniach, a pozostałą część spala jako odpady niebezpieczne. Szacuje się, że około 18 % możliwych do zebrania olejów odpadowych jest wykorzystywanych w nielegalny sposób⁴.

Skala problemów w zakresie prawidłowego postępowania z olejami odpadowymi wskazuje, że dotychczasowe rozwiązania nie zapewniają

⁴ [IMMC.COM%282023%29670%20final.POL.xhtml.1_PL_ACT_part1_v6.docx](#).

dostatecznej zachęty dla użytkowników końcowych do zagospodarowania tych odpadów w sposób zgodny z prawem. Ponadto nielegalne użycie olejów odpadowych jako olejów opałowych, niezależnie od szkód dla środowiska, przekłada się na straty podatkowe. Oleje odpadowe stanowią cenny surowiec, który może być wykorzystany do produkcji baz olejowych, stanowiąc ważne ogniwo GOZ, a tym samym przyczyniać się do ograniczenia wydobycia ropy naftowej. Spalanie olejów przepracowanych sprawia, że z jednej strony nie zasilają one krajowych instalacji do recyklingu olejów odpadowych, a z drugiej powoduje wymierne straty m.in. z tytułu akcyzy – nielegalnie spalane oleje odpadowe wypierają legalne paliwa (rocznie straty z tego tytułu szacowane są na 150 mln zł⁵). W 2020 r. został opublikowany raport United Nations Global Compact Network Poland⁶ we współpracy z administracją rządową (MG, Ministerstwo Finansów i MK), organizacjami pozarządowymi oraz przedstawicielami branży paliwowej zawierający założenia reformy i propozycję zmiany ustawy o opłacie produktowej.

⁵ https://ungc.org.pl/wp-content/uploads/2021/04/Raport_OLEJE_2020.pdf; dalej: „raport 2020”.

⁶ Dalej: „UN GCNP”.

2. OCENA OGÓLNA

Organy administracji publicznej nie zapewniły prawidłowej i rzetelnej gospodarki olejami odpadowymi

Organy administracji publicznej nie zapewniły prawidłowej i rzetelnej gospodarki olejami odpadowymi, w szczególności pomimo otrzymywanych sygnałów o nieprawidłowościach w gospodarowaniu tymi odpadami nie podjęły wystarczających działań w celu ich wyeliminowania.

I. Minister właściwy do spraw klimatu nie zapewnił odpowiednich warunków prawnych i organizacyjnych w zakresie gospodarki olejami odpadowymi, a minister właściwy do spraw gospodarki nie zapewnił wykorzystania posiadanych narzędzi analitycznych w tym zakresie.

W reakcji na otrzymane informacje o nieprawidłowej gospodarce olejami odpadowymi ww. ministrowie podjęli współpracę m.in. z Ministrem Finansów, Krajową Administracją Skarbową oraz z przedstawicielami strony społecznej, której efektem był dokument pn. ustawa o opłacie produktowej. Jednak minister właściwy do spraw klimatu, jako organ odpowiedzialny za gospodarkę odpadami nie kontynuował prac nad tym dokumentem. Nie podjął także prac legislacyjnych oraz nie zintensyfikował działań kontrolnych w zakresie zwalczania szarej strefy na rynku olejów odpadowych.

Pomimo powołania organów doradczych, w MK nie prowadzono ani nie zlecano analiz dotyczących regulacji prawnych oraz stanu gospodarki olejami odpadowymi, poza ekspertyzą na potrzeby aktualizacji Kpgo. BDO, mająca służyć jako narzędzie do monitorowania rynku odpadów, nie umożliwiała pozyskiwania wiarygodnych danych o olejach odpadowych. W konsekwencji opracowane na jej podstawie strategiczne dokumenty – plany gospodarki odpadami – na poziomie krajowym i wojewódzkim sporządzone zostały w oparciu o nieaktualne dane. Dodatkowo, nieuwzględnienie 9 z 15 uwag zgłoszonych w toku konsultacji i opiniowania projektu Kpgo 2028, oznacza, że ten strategiczny dokument w zakresie olejów odpadowych został opracowany bez dochowania należytej staranności.

Tezę, że nie jest znana skala wytworzonych i zebranych olejów odpadowych, potwierdzają nieprawidłowości w prowadzeniu ewidencji odpadów olejowych przez ich posiadaczy. W efekcie sprawozdawane, m. in. do Komisji Europejskiej, dane o tych odpadach nie dają gwarancji ich rzetelności.

Minister właściwy do spraw gospodarki działał w sposób niegospodarny i niecelowy, gdyż nie zapewnił wykorzystania przez ministerstwo oraz przez inne organy narzędzia informatycznego

crawler⁷ rozbudowanego w 2020 r. o dwa moduły, w tym moduł „podkłady kolejowe i oleje przepracowane”.

II. Organy administracji publicznej w ograniczonym zakresie sprawowały nadzór nad realizacją działań w zakresie gospodarki olejami odpadowymi.

Minister właściwy do spraw klimatu monitorował realizację zadań w zakresie gospodarki olejami odpadowymi na podstawie sprawozdań z realizacji planów gospodarki odpadami. Z kolei na podstawie analizy danych zawartych w rocznych informacjach z działalności IOŚ sprawował nadzór nad Głównym Inspektorem. Nie wszystkie sprawozdania z realizacji planów gospodarki odpadami, jak i informacje z działalności IOŚ, zawierały rzetelne dane, na co wpływ miało m.in. niezapewnienie przez ministra właściwego do spraw klimatu opracowania jednolitych wskazówek w zakresie przeliczania objętości olejów odpadowych na odpowiadającą im masę.

Marszałkowie województw nie mieli możliwości wygenerowania z BDO zagregowanych danych w zakresie olejów odpadowych, co miało wpływ na ich wykorzystanie przy opracowaniu wojewódzkich planów gospodarki odpadami oraz sporządzaniu sprawozdań z ich realizacji. We wszystkich urzędach marszałkowskich stwierdzono nieterminowe zatwierdzanie rocznych sprawozdań składanych przez podmioty do tego zobowiązane oraz brak wezwań do uzupełnienia wymaganej ewidencji odpadów olejowych w BDO.

Główny Inspektor pomimo otrzymanych w 2020 r. informacji o nieprawidłowościach w obszarze gospodarki olejami odpadowymi oraz naruszeń stwierdzonych w ponad połowie przeprowadzonych przez wojewódzkich inspektorów kontroli, nie skorzystał z uprawnienia przewidzianego w art. 4a ust. 1 pkt 4a Uioś i nie wydał wojewódzkim inspektorom polecenia przeprowadzenia w określonym czasie kontroli w obszarze gospodarki olejami odpadowymi, w tym m.in. kontroli krzyżowych, obejmujących łańcuch przekazywania olejów odpadowych pomiędzy ich wytwórcami a odbiorcami.

III. Ograniczone było finansowanie przez NFOŚiGW działań związanych z gospodarką olejami odpadowymi.

W latach 2020–2024 (I półrocze) w ofercie NFOŚiGW, możliwe było uzyskanie dofinansowania na działania związane z gospodarką olejami

⁷ Narzędzie informatyczne crawler (tzw. bot antykopciuchowy) utworzone w celu zautomatyzowanego badania zawartości witryn internetowych w zakresie zamieszczania ofert dotyczących sprzedaży kotłów na paliwo stałe niespełniających norm emisyjnych, dalej: „crawler”.

odpadowymi w ramach czterech programów priorytetowych, które nie były jednak dedykowane wyłącznie tym odpadom. Prezes Zarządu NFOŚiGW, wbrew celom działania określonym w art. 400b ust. 2a Poś, nie promował możliwości udzielenia dofinansowania zadań związanych z gospodarką olejami odpadowymi wśród grup beneficjentów potencjalnie zainteresowanych ww. dofinansowaniem, co było skutkiem braku analiz i identyfikacji takich grup docelowych. W konsekwencji, zawarto jedynie dziewięć umów na dofinansowanie przedsięwzięć związanych m.in. z olejami odpadowymi, w tym siedem w ramach programu priorytetowego „Usuwanie porzuconych odpadów”, koncentrując zainteresowanie beneficjentów na usuwaniu skutków niewłaściwego postępowania z tym rodzajem odpadów, a nie na zapobieganiu takim zjawiskom.

IV. Podmioty wytwarzające i zbierające oleje odpadowe nie przestrzegały przepisów w zakresie gospodarki olejami odpadowymi.

Przeprowadzone kontrole ujawniły problemy w stosowaniu przez przedsiębiorców obowiązujących przepisów w zakresie olejów odpadowych, które obejmowały m.in. magazynowanie oraz spełnianie wymagań określonych w rozporządzeniu ws. postępowania z olejami odpadowymi, bieżące prowadzenie ewidencji odpadów, w tym właściwe określanie ich masy oraz prawidłowego rodzaju tych odpadów. Powyższe skutkowało niezgodnym ze stanem faktycznym sporządzaniem rocznych sprawozdań o odpadach – tylko w przypadku pięciu z 42 skontrolowanych podmiotów nie stwierdzono w tym zakresie nieprawidłowości.

3. SYNTEZA

Brak zapewnienia prawidłowej i rzetelnej gospodarki olejami odpadowymi	Zapewnienie warunków prawnych i organizacyjnych w zakresie gospodarki olejami odpadowymi. Minister właściwy do spraw klimatu⁸ nie zapewnił wystarczających warunków organizacyjnych i prawnych w zakresie gospodarki olejami odpadowymi m.in. poprzez brak identyfikacji ryzyk w MK, zaniechania w zakresie kontynuacji prac legislacyjnych, nieterminowe przekazywanie sprawozdań z realizacji Kpgo 2022. [str. 27–29, 35–36, 39]
Działania przypisane ministrowi właściwemu do spraw klimatu i ministrowi właściwemu do spraw gospodarki w Kpgo 2022	Podstawowym dokumentem określającym działania niezbędne do zapewnienia zintegrowanej gospodarki odpadami w kraju w sposób, który służy ochronie środowiska, z uwzględnieniem obecnych i przyszłych możliwości i uwarunkowań ekonomicznych oraz poziomu technologicznego istniejącej infrastruktury jest krajowy plan gospodarki odpadami. W związku z identyfikacją problemów w gospodarce olejami odpadowymi oraz wyznaczonymi na ich podstawie celami i kierunkami działań w Kpgo 2022 (przyjętym w 2016 r. przez Radę Ministrów) w harmonogramie rzeczowo-finansowym określono działania przewidziane do realizacji przez wskazane tam organy lub instytucje. [str. 27, 33–34, 38]
Współpraca z organami administracji publicznej i stroną społeczną	W latach 2019–2020 minister właściwy do spraw gospodarki⁹ z ministrem właściwym do spraw klimatu podjęli współpracę z organami administracji publicznej oraz z przedstawicielami strony społecznej w celu wypracowania wspólnej koncepcji zmian przepisów dotyczących gospodarki olejami odpadowymi. Wyniki tej współpracy zaprezentowane zostały m.in. w trzech raportach UN GCNP, w tym w raporcie 2020 w formie dokumentu pn. ustawa o opłacie produktowej. [str. 29, 31]
Brak identyfikacji ryzyk w MK dotyczących gospodarki olejami odpadowymi	Zadania ministra właściwego do spraw klimatu w zakresie gospodarki olejami odpadowymi realizował Departament Gospodarki Odpadami¹⁰. Minister właściwy do spraw klimatu nie zapewnił ujęcia w jednostkowych planach działalności DGO i rejestrach ryzyk w MK, obejmujących lata 2020–2024, zadań, celów i ryzyk dotyczących bezpośrednio gospodarki

⁸ Minister Klimatu i Środowiska odpowiadał za dział administracji rządowej klimat, obejmujący m.in. sprawy klimatu i zrównoważonego rozwoju, w szczególności w zakresie: ochrony i kształtowania środowiska oraz racjonalnego wykorzystywania jego zasobów, kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska i badania stanu środowiska, gospodarki odpadami, w tym jako element GOZ.

⁹ Minister Rozwoju i Technologii odpowiadał za dział administracji rządowej gospodarka, obejmujący m.in. sprawy związane z transformacją GOZ oraz kształtowania warunków podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej. Szczegółowe sposoby postępowania z olejami odpadowymi (zbieranie, magazynowanie oraz klasyfikowanie do właściwego procesu odzysku albo unieszkodliwiania) uregulowane zostały w rozporządzeniu ws. postępowania z olejami odpadowymi.

¹⁰ Dalej: „DGO”.

olejami odpadowymi, w szczególności analiz obowiązujących regulacji prawnych oraz analiz stanu gospodarowania olejami odpadowymi.

W latach 2020–2024 (I półrocze) minister właściwy do spraw klimatu i minister właściwy do spraw gospodarki nie zlecali analiz dotyczących sposobów odbioru i zbierania olejów odpadowych, możliwości ich zagospodarowania ani analiz obowiązujących regulacji prawnych dotyczących gospodarki olejami odpadowymi innych niż ekspertyza na potrzeby aktualizacji Kpgo. Tym samym minister właściwy do spraw klimatu nie zapewnił sobie możliwości rzetelnego zaplanowania zadań i działań na rzecz prawidłowego postępowania z olejami odpadowymi przez posiadaczy odpadów i pośredników w obrocie odpadami. Działań tych nie podejmowano pomimo powołania w obu ministerstwach organów i zespołów doradczych do spraw GOZ. [str. 27–30]

**Niekompletne dane
w Kpgo 2028**

Projekt Kpgo 2028 opracowany został na podstawie niekompletnych danych. Jedyna analiza z zakresu gospodarki olejami odpadowymi, tj. wymieniona powyżej ekspertyza na potrzeby aktualizacji Kpgo, nie zawierała wszystkich wymaganych umową¹¹ elementów, w tym dotyczących olejów odpadowych. Skutkiem tego było przygotowanie projektu Kpgo 2028 na podstawie niekompletnej analizy. Ponadto minister właściwy do spraw klimatu nie uwzględnił w zakresie olejów odpadowych uwag zgłoszonych w toku opiniowania i konsultacji publicznych projektu uchwały Rady Ministrów w sprawie Kpgo 2028. Powyższe skutkowało przyjęciem dokumentu zawierającego nieprawidłowe, nieaktualne bądź niewystarczające dane dotyczące gospodarki olejami odpadowymi. [str. 28]

**Zaniechania
w zakresie kontynuacji
prac legislacyjnych
dotyczących opłaty
produktowej
i zwalczania
szarej strefy**

Minister właściwy do spraw klimatu, mimo kierowanych do niego wielokrotnie sygnałów wskazujących na konieczność podjęcia prac legislacyjnych i intensyfikacji działań kontrolnych w zakresie zwalczania szarej strefy na rynku olejów odpadowych oraz deklaracji składanych w trakcie procedowania projektów zmian ustaw, nie podjął w latach 2020–2024 (do 14 października) działań mających na celu opracowanie zmian legislacyjnych w zakresie postępowania i zagospodarowania olejów odpadowych. Nie kontynuował także prac nad dokumentem pn. ustawa o opłacie produktowej, mimo że na podstawie art. 34 ustawy o działach administracji rządowej¹² i art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie

¹¹ Umowa zawarta przez NFOŚiGW w ramach programu priorytetowego pn.: „Wsparcie zadań Ministra Klimatu i Środowiska” nr 2055/2000/WN50/NF-02/D z 21 grudnia 2020 r. z IOŚ-PIB na opracowanie ekspertyzy pn. „Ekspertyza na potrzeby aktualizacji Krajowego Planu Gospodarki Odpadami (2028)”.

¹² Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1370 ze zm.), dalej: „ustawa o działach administracji rządowej”.

Zaniechania ministra właściwego do spraw gospodarki w zakresie optymalizacji narzędzi analitycznych

Ministrów¹³ był obowiązany do inicjowania i opracowywania polityki Rady Ministrów w stosunku do działu, którym kierował. [str. 29–30]

W czerwcu 2020 r. w MG rozbudowano system crawler m.in. w zakresie olejów odpadowych oraz kotłów na olej przepracowany. Decyzja o rozbudowie crawlera nie została poprzedzona analizą wykorzystania nowych modułów przez dotychczasowych użytkowników tego systemu, w szczególności Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów¹⁴.

Minister właściwy do spraw gospodarki nie zapewnił wykorzystania rozbudowanego systemu crawler w MG ani przez inne instytucje oraz organy. Po trzech latach od rozbudowy crawler został zamknięty. [str. 31–32]

Sprawowanie nadzoru nad realizacją działań w zakresie gospodarki olejami odpadowymi

Monitoring realizacji Kpgo 2022

Minister właściwy do spraw klimatu monitorował realizację celów i zadań określonych w Kpgo 2022 na podstawie sprawozdań z realizacji wpgo sporządzanych przez marszałków województw oraz informacji sporządzanych przez właściwych ministrów realizujących zadania określone w Kpgo 2022. [str. 34]

Nierzetelna i niekompletna sprawozdawczość

Sprawozdania z wpgo przekazywane terminowo ministrowi właściwemu do spraw klimatu przez poszczególnych marszałków województw bazowały na informacjach pozyskanych z BDO (ze zweryfikowanych i niezwyfikowanych sprawozdań podmiotów). W latach 2020–2024 minister właściwy do spraw gospodarki w informacjach z realizacji Kpgo 2022 przekazanych ministrowi właściwemu do spraw klimatu nie uwzględnił wszystkich podejmowanych przez niego działań.

W okresie objętym kontrolą minister właściwy do spraw klimatu opracował dwa sprawozdania z realizacji Kpgo 2022, tj. za okres 2017–2019 oraz za okres 2020–2022. Dane w sprawozdaniu za okres od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2019 r. były niekompletne odnośnie do roku 2017 oraz nie uwzględniały informacji z roku 2019. Dodatkowo zawierały dane niewynikające ze złożonych przez marszałków województwa sprawozdań (za lata 2017–2018). [str. 35, 39]

Nieterminowe przekazanie sprawozdań o olejach odpadowych do Komisji Europejskiej

Zgodnie z Dyrektywą 2008/98/WE państwa członkowskie zgłaszają Komisji Europejskiej za każdy rok kalendarzowy dane o mineralnych lub syntetycznych olejach smarowych lub przemysłowych wprowadzanych do obrotu oraz o zebranych selektywnie i przetworzonych olejach odpadowych. Minister właściwy do spraw klimatu złożył sprawozdania dotyczące Polski za lata 2020 i 2021 z opóźnieniem wynoszącym odpowiednio 21 i 9 miesięcy w stosunku do terminu określonego w art. 37

¹³ Dz. U. z 2024 r. poz. 1050, ze zm., dalej: „ustawa o Radzie Ministrów”.

¹⁴ Dalej: „UOKiK”.

**Zaakceptowanie w MK
nierzetelnie
opracowanej
ekspertyzy**

ust. 4 dyrektywy 2008/98/WE, a sprawozdanie za 2022 r. nie zostało przekazane w terminie do 30 czerwca 2024 r. [str. 35–36]

Ekspertyza na potrzeby aktualizacji Kpgo została zaakceptowana i odebrana, pomimo iż nie zawierała wszystkich wymaganych elementów z zakresu gospodarowania olejami odpadowymi, zawartych w szczegółowym opisie przedsięwzięcia, tj. m.in.: informacji o wszystkich instalacjach recyklingu odpadów olejowych znajdujących się na terenie Polski, danych dotyczących instalacji recyklingu do głównego procesu związanego z olejami odpadowymi, tj. do procesu R9¹⁵, na co zwracano uwagę w procesie konsultacji społecznych projektu Kpgo 2028. Przyjęcie niepełnej ekspertyzy było, w ocenie NIK, postępowaniem nierzetelnym. [str. 37]

**Niezapewnienie przez
ministra właściwego
do spraw klimatu
jednolitych
wskazówek w zakresie
przeliczania olejów
odpadowych**

Minister właściwy do spraw klimatu nie zapewnił opracowania, a następnie udostępnienia jednolitych wskazówek przeliczania objętości odpadów, w tym olejów odpadowych, na odpowiadającą im masę. Tym samym nie ustalił mechanizmów minimalizujących ryzyko ujęcia nierzetelnych danych w sprawozdaniach w zakresie olejów odpadowych. [str. 36–37]

**Główny Inspektor
nie skorzystał
z uprawnienia
przewidzianego
w art. 4a ust. 1
pkt 4a Uioś**

Główny Inspektor nie planował cykli kontrolnych oraz kontroli o charakterze ponadwojewódzkim dotyczących postępowania z olejami odpadowymi ani nie wydawał polecenia przeprowadzenia kontroli w obszarze gospodarki olejami odpadowymi, pomimo otrzymanych informacji o nieprawidłowościach w tym zakresie.

Główny Inspektor zapewnił prowadzenie przez organy IOŚ kontroli dotyczących gospodarki olejami odpadowymi. Pomimo tego, podjęte przez niego działania nie były w pełni wystarczające dla sprawowania skutecznego nadzoru nad realizacją działań w zakresie gospodarki olejami odpadowymi. [str. 41–42]

**Planowanie
i przeprowadzanie
działalności kontrolnej
WIOŚ**

W kontrolowanych WIOŚ na podstawie wytycznych Głównego Inspektora opracowano *Kierunki działania oraz roczne plany pracy* na poszczególne lata 2020–2024, z wyjątkiem jednego¹⁶ WIOŚ, w którym nie opracowano takiego dokumentu na 2023 r., a w przypadku dwóch WIOŚ plany te nie obejmowały wszystkich wymaganych ustawowo elementów. Wszyscy kontrolowani wojewódzcy inspektorzy przedkładali Głównemu Inspektorowi terminowo informacje o realizacji zadań za lata 2020–2023. Jeden¹⁷ wojewódzki inspektor w informacji wykazał nierzetelne dane w zakresie olejów odpadowych.

Organy IOŚ w latach 2020–2024 zaplanowały łącznie 1332 kontrole dotyczące olejów odpadowych, a zrealizowały 2287 kontrole (tj. 171,7 %

¹⁵ R9 - proces odzysku odpadów – powtórna rafinacja lub inne sposoby ponownego użycia olejów.

¹⁶ WIOŚ w Katowicach.

¹⁷ WIOŚ w Szczecinie.

planu). Stanowiło to od 5,2 % do 9,8 % łącznej liczby kontroli z zakresu gospodarki odpadami w poszczególnych latach. W kontrolowanych WIOŚ zaplanowano 198 takich kontroli a zrealizowano 518 (tj. 261,6 % planu). Żaden z objętych kontrolą wojewódzkich inspektorów nie zaplanował przeprowadzania kontroli krzyżowych lub kontroli łańcucha przekazywania olejów odpadowych pomiędzy wytwórcami a odbiorcami tych odpadów. [str. 42, 45–46]

**Nieprawidłowości
stwierdzone przez WIOŚ
w wyniku kontroli
przeprowadzonych
u przedsiębiorców**

Naruszenia wymagań ochrony środowiska stwierdzono w 55,0 % kontroli realizowanych przez WIOŚ u przedsiębiorców. Podjęto łącznie 2484 działania pokontrolne wynikające ze stwierdzonych naruszeń, w tym: zarządzenia pokontrolne (29,9 %), pouczenia (25,9 %), mandaty karne (18,7 %), wystąpienia do innych organów (16,9 %). Nie stwierdzono nieprawidłowości w podejmowanych działaniach pokontrolnych. [str. 42–43, 48–50]

**Przypadki
nierzetelnego
dokumentowania
ustaleń kontroli**

W kontrolowanych WIOŚ stwierdzono braki w udokumentowaniu weryfikacji:

- prawidłowości przypisania kodów odpadów olejowych,
- masy wytworzonych olejów odpadowych,
- danych podmiotów odbierających odpady,
- dokonania sprawdzenia przez przejmującego wykazanej w KPO masy odpadów,
- przestrzegania przez kontrolowany podmiot warunków określonych w Uod oraz rozporządzeniu ws. postępowania z olejami odpadowymi, w tym dotyczących selektywnego zbierania, magazynowania i zlecenia transportu oraz informacji o ostatecznym procesie odzysku lub unieszkodliwienia przekazanych olejów odpadowych. [str. 47–48]

**Poprawność
zastosowanych
przez WIOŚ
środków prawnych**

Organy IOŚ każdorazowo reagowały na stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości i podejmowały zgodne z przepisami działania, takie jak: pouczenia, mandaty karne, zarządzenia pokontrolne, decyzje administracyjne wstrzymujące działalność przedsiębiorcy, administracyjne kary pieniężne. Ponadto o ustaleniach kontroli informowane były inne organy m.in.: Państwowej Straży Pożarnej, Policji, prokuratury, samorządu terytorialnego lub straży miejskiej, inne WIOŚ, Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Nadzoru Budowlanego, GIOŚ, PGW Wody Polskie, marszałek województwa oraz podmioty wnioskujące o interwencje WIOŚ w danej sprawie. [str. 49–50]

**Niezgodne
ze stanem faktycznym
informacje o realizacji
zadań IOŚ**

Coroczne informacje o realizacji zadań IOŚ składane przez Głównego Inspektora do ministra właściwego do spraw klimatu zawierały dane niezgodne ze stanem faktycznym. Były one sporządzane na podstawie informacji WIOŚ, które nie zostały zweryfikowane przez Głównego Inspektora. W informacjach za lata 2020-2023 wykazywane były dwa podmioty prowadzące regenerację olejów odpadowych, które zgodnie z rejestrem BDO nie były uprawnione do prowadzenia takiej działalności. Ponadto w Informacji za 2021 r. liczba

**Brak możliwości
uzyskania z BDO
pełnych danych
o liczbie podmiotów
na rynku odpadów
poużytkowych**

podmiotów prowadzących regenerację olejów odpadowych została zawyżona o jeden podmiot. [str. 43, 46]

BDO nie umożliwiała bezpośredniego pozyskiwania rzetelnych danych z zakresu gospodarki olejami odpadowymi. W związku z tym, jednostki objęte kontrolą (WIOŚ i urzędy marszałkowskie) nie dysponowały pełnymi i wiarygodnymi danymi o liczbie podmiotów funkcjonujących na rynku olejów odpadowych. Trzy z czterech kontrolowanych WIOŚ posiadały informacje dotyczące liczby funkcjonujących podmiotów prowadzących działalność w zakresie gospodarki olejami odpadowymi na terenie województwa (według stanu na koniec 2023 r.), jednak nie były to dane pełne i zweryfikowane.

Ograniczona funkcjonalność BDO nie wspierała urzędów marszałkowskich w identyfikacji podmiotów zobowiązanych do złożenia wniosku do BDO lub jego aktualizacji. W związku z tym identyfikacji tych podmiotów dokonywano na etapie weryfikacji sprawozdań, wniosków aktualizacyjnych lub przeprowadzanych kontroli. W urzędach marszałkowskich prowadzono i aktualizowano rejestr i repozytorium BDO, jednak w trakcie kontroli NIK stwierdzono w BDO nieaktualne wpisy do rejestru, dotyczące prowadzonej działalności i posiadanych decyzji oraz niepełną informację dotyczącą decyzji umieszczanych w repozytorium BDO. [str. 44–45, 52–55]

**Nierzetelna
i nieterminowa
weryfikacja
sprawozdań**

We wszystkich kontrolowanych urzędach marszałkowskich stwierdzono przypadki nieterminowego zweryfikowania sprawozdań o wytworzonych odpadach i gospodarowaniu odpadami (38,5 % próby) oraz o produktach, opakowaniach i o gospodarowaniu odpadami z nich powstającymi (28,0 % próby). W dwóch urzędach marszałkowskich stwierdzono przypadki nierzetelnej weryfikacji obu rodzajów złożonych sprawozdań. [str. 56–57]

**Nieprawidłowości
w rozpatrywaniu
skarg, wniosków
i petycji w MK**

W okresie objętym kontrolą w MK stwierdzono siedem przypadków nieprawidłowego i nierzetelnego załatwiania wniosków (trzy) oraz innych spraw dotyczących olejów odpadowych (cztery). W tym zakresie rozpatrzono także dwie petycje, jednak informacja o jednej z nich nie została zamieszczona w Biuletynie Informacji Publicznej¹⁸ MK, a odpowiedź na tę petycję została udzielona z 18-dniowym naruszeniem terminu określonego w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach¹⁹. [str. 37]

¹⁸ Dalej: „BIP”.

¹⁹ Dz. U. z 2018 r. poz. 870; dalej: „ustawa o petycjach”.

Finansowanie działań związanych z gospodarką olejami odpadowymi

Możliwość uzyskania dofinansowania na działania związane z olejami odpadowymi

W latach 2020–2024 (I półrocze) ze środków własnych NFOŚiGW możliwe było uzyskanie dofinansowania działań związanych z gospodarką olejami odpadowymi w ramach czterech programów priorytetowych obejmujących odpady: Racjonalna gospodarka odpadami (część 2. Instalacje gospodarowania odpadami), Usuwanie porzuconych odpadów, Ochrona powierzchni ziemi oraz Edukacja ekologiczna. Założony budżet dla tych programów wynosił 9 814 390,0 tys. zł. [str. 57–59]

Nieprawidłowości w działalności NFOŚiGW

W NFOŚiGW nie opracowano i nie wdrożono programu priorytetowego odnoszącego się bezpośrednio do dofinansowania realizacji zadań z zakresu gospodarki olejami odpadowymi.

NFOŚiGW nie przeprowadził analizy i identyfikacji grup beneficjentów z obszaru gospodarki olejami odpadowymi potencjalnie zainteresowanych skorzystaniem z dofinansowania na ww. cel ani nie promował możliwości jego udzielenia. W konsekwencji potencjalni beneficjenci złożyli tylko 22 wnioski o dofinansowanie głównie dotyczące usuwania skutków niewłaściwego postępowania z olejami odpadowymi.

W dwóch z dziewięciu umów na dofinansowanie stwierdzono nieprawidłowości polegające na zawieraniu aneksu do umowy po upływie terminu wyznaczonego na zakończenie realizacji przedsięwzięcia (dla jednej umowy) oraz rozliczeniu udzielonego dofinansowania pomimo niezrealizowania umowy zgodnie z jej postanowieniami (w drugim przypadku). [str. 60–63]

Przestrzeganie przez wybrane jednostki przepisów w zakresie gospodarki olejami odpadowymi

Aktualność stanu formalno-prawnego

Wszystkie 42 kontrolowane jednostki prowadzące gospodarkę olejami odpadowymi (12 kontrolowanych przez NIK i 30 kontrolowanych przez IOŚ na zlecenie NIK zgodnie z art. 12 pkt 3 ustawy o NIK) posiadały wpis do BDO, jednak nie zawsze był on aktualny (3 z 12 jednostek kontrolowanych przez NIK i 3 z 30 kontrolowanych przez IOŚ). Stwierdzono przypadki prowadzenia działalności bez wymaganych pozwoleń lub z ich naruszeniem (4 z 42). [str. 63–64, 71–72, 75–77]

Nieprawidłowości w ewidencji odpadów

Wszystkie kontrolowane podmioty prowadziły ilościową i jakościową ewidencję odpadów i składały wymagane sprawozdania. Stwierdzone przypadki (w 16 z 42 podmiotów) naruszeń dotyczyły braku prowadzenia KEO, braku rzetelnego i bieżącego prowadzenia KEO odrębnie dla każdego kodu oleju odpadowego, a także braku możliwości wprowadzenia KEO sporządzonych w wersji papierowej z 2020 r. do BDO. Powyższe skutkowało niezgodną ze stanem faktycznym sprawozdawczością. [str. 64–67, 72–73, 75–78]

**Szacowanie masy
olejów odpadowych**

Tylko w przypadku pięciu podmiotów (z 12 kontrolowanych przez NIK) masę olejów odpadowych określano na podstawie ważenia. W pozostałych przypadkach stosowano przeliczniki z przedziału 0,8–0,9 tony/m³. Szacowanie masy wytworzonych odpadów olejowych nie pozwalało na dokładne, rzetelne wyznaczenie masy tych odpadów. Brak dokładnych danych dotyczących masy olejów odpadowych zagraża rzetelności danych ujmowanych w ewidencji tych odpadów i przekłada się na sprawozdania składane marszałkowi województwa przez podmioty gospodarujące olejami odpadowymi. [str. 67–68, 77]

**Nieprawidłowości
w postępowaniu
z olejami odpadowymi**

W zakresie magazynowania olejów odpadowych stwierdzono przypadki (17 z 35 podmiotów²⁰) niespełniania wymagań określonych w Uod oraz w rozporządzeniu ws. postępowania z olejami odpadowymi. Do najczęstszych naruszeń należało mieszanie wytworzonych olejów odpadowych i ich magazynowanie pod jednym kodem, brak właściwego oznakowania pojemników i odprowadzania ładunków elektryczności statycznej, nieodpowiednie zabezpieczenie miejsc magazynowania olejów odpadowych. [str. 68–70, 73–75]

**Niedopełnienie
obowiązku zgłaszania
transportu w SENT**

Spośród podmiotów zobowiązanych (na podstawie art. 3 ust. 2 pkt 1 lit. c ustawy o systemie monitorowania drogowego i kolejowego przewozu towarów oraz obrotu paliwami opałowymi) do zgłoszenia w systemie monitorowania drogowego i kolejowego przewozu towarów oraz obrotu paliwami opałowymi (SENT) nadania przesyłek olejów odpadowych o masie przekraczającej 500 kg stwierdzono cztery podmioty, które nie dokonały ciążącego na nich obowiązku. [str. 68, 74, 76]

²⁰ Nie prowadzono kontroli magazynowania olejów odpadowych w czterech organizacjach odzysku i trzech podmiotach gospodarczych, które w trakcie kontroli nie prowadziły działalności gospodarczej w tym zakresie.

4. WNIOSKI

W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli NIK nieprawidłowościami, w odniesieniu do postępowania związanego z olejami odpadowymi, Najwyższa Izba Kontroli, niezależnie od wniosków sformułowanych w wystąpieniach pokontrolnych, wnioskuje:

**Minister Klimatu
i Środowiska**

- do Ministra Klimatu i Środowiska o podjęcie działań mających na celu:
 - 1) Zapewnienie skutecznego nadzoru nad gospodarką olejami odpadowymi, w szczególności poprzez przeprowadzenie rzetelnej analizy stanu tej gospodarki i podjęcie działań adekwatnych do wyników ww. analizy.
 - 2) Wprowadzenie do BDO funkcjonalności zapewniającej bieżące, rzetelne i skuteczne monitorowanie rynku olejów odpadowych.

**Główny Inspektor
Ochrony Środowiska**

- do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska o podjęcie działań mających na celu:
 - 1) Zapewnienie skutecznego nadzoru nad gospodarką olejami odpadowymi poprzez organizowanie i koordynowanie kontroli o zasięgu lub znaczeniu ponadwojewódzkim w odniesieniu do podmiotów wytwarzających i gospodarujących odpadami olejowymi.
 - 2) Wykorzystywanie danych wprowadzonych w systemie SENT podczas kontroli IOŚ w celu weryfikacji informacji zawartych w ewidencji odpadów.

**Marszałkowie
województw**

- do marszałków województw o:
 - 1) Prowadzenie bieżącego monitoringu osiągniętych celów i realizowanych działań w zakresie gospodarki olejami odpadowymi na terenie województwa.
 - 2) Wzmocnienie mechanizmów kontroli zarządczej w celu zapewnienia terminowej i rzetelnej weryfikacji sprawozdań, o których mowa w art. 73 ust. 1 i art. 75 ust. 1 Uod.

**Wojewódzcy
inspektorzy ochrony
środowiska**

- do wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska o podjęcie działań mających na celu rzetelne dokumentowanie ustaleń kontroli dotyczących ewidencji odpadów, sposobu ich transportu oraz magazynowania olejów odpadowych.

5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

5.1. ZAPEWNIENIE WARUNKÓW PRAWNYCH I ORGANIZACYJNYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI OLEJAMI ODPADOWYMI

Minister właściwy do spraw klimatu nie zapewnił odpowiednich warunków prawnych i organizacyjnych w zakresie gospodarki olejami odpadowymi, a minister właściwy do spraw gospodarki nie zapewnił wykorzystania posiadanych narzędzi analitycznych w tym zakresie.

W okresie objętym kontrolą ww. ministrowie podejmowali współpracę z organami administracji publicznej oraz z przedstawicielami strony społecznej w zakresie gospodarki olejami odpadowymi. Ponadto uczestniczyli w pracach nad dokumentem pn. ustawa o opłacie produktowej. Pomimo rozpoczęcia tych prac oraz powołania przez obu ministrów organów doradczych do spraw GOZ, w trakcie procedowania zmian w ustawach minister właściwy do spraw klimatu nie wykorzystał wypracowanych wcześniej rozwiązań dotyczących olejów odpadowych.

Minister właściwy do spraw gospodarki w ramach działań na rzecz eliminacji możliwości nielegalnego spalania olejów odpadowych rozbudował narzędzie informatyczne crawler, jednak nie zapewnił jego wykorzystania.

5.1.1. MINISTERSTWO KLIMATU I ŚRODOWISKA

Minister właściwy do spraw klimatu odpowiada za dział administracji rządowej klimat²¹, obejmujący m.in. sprawy klimatu i zrównoważonego rozwoju, w szczególności w zakresie: ochrony i kształtowania środowiska oraz racjonalnego wykorzystywania jego zasobów, kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska i badania stanu środowiska, gospodarki odpadami, w tym jako element GOZ.

W zakresie gospodarki odpadami minister właściwy do spraw klimatu jest właściwy dla:

- zapewnienia wykonywania ustaw;
- wydawania rozporządzeń;
- inicjowania i opracowywania projektów aktów normatywnych;
- utworzenia i administrowania BDO;

²¹ Ustawą z 23 stycznia 2020 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 284) gospodarka odpadami została przeniesiona z działu środowisko do działu klimat.

	• sporządzania dokumentów planistycznych i strategicznych, w tym Krajowego planu gospodarki odpadami.
Problemy dotyczące gospodarki olejami odpadowymi	Podstawowym dokumentem określającym działania, m.in. w zakresie gospodarki olejami odpadowymi, niezbędne do zapewnienia zintegrowanej gospodarki odpadami w sposób, który zapewnia ochronę środowiska, z uwzględnieniem obecnych i przyszłych możliwości i uwarunkowań ekonomicznych oraz poziomu technologicznego istniejącej infrastruktury jest Kpgo. W przyjętym w 2016 r. przez Radę Ministrów Kpgo 2022 zidentyfikowano dwa problemy dotyczące olejów odpadowych: ryzyko nieuzyskania wymaganych poziomów recyklingu w kolejnych latach oraz nieodpowiednią jakość olejów odpadowych pozwalającą na ich regenerację.
Ekspertyza na potrzeby aktualizacji Kpgo	W ekspertyzie na potrzeby aktualizacji Kpgo, opracowanej przez IOŚ-PIB, w zakresie olejów odpadowych zidentyfikowano następujące problemy: • brak efektywnego mechanizmu kontroli wprowadzanych na rynek produktów olejowych, a co za tym idzie brak danych o wielkości i strukturze rynku olejów w Polsce; • transfer produktów smarowych jako komponentów paliw ciekłych, a w konsekwencji osiąganie poziomów odzysku i recyklingu w odniesieniu do masy smarów w obrocie istotnie niższych niż rozliczone; • niewystarczające egzekwowanie od przedsiębiorców obowiązków w zakresie gospodarowania olejami w aspekcie opłaty produktowej; • niezagospodarowywanie odpadów przez użytkowników końcowych w sposób zgodny z prawem (pozbywanie się zużytych olejów poprzez ich uwolnienie do środowiska gruntowego lub wodnego, skutkujące powstawaniem zanieczyszczeń); • używanie zużytych olejów jako olejów opałowych i spalanie ich w nieodpowiednich instalacjach.
Brak identyfikacji ryzyk i brak analiz w zakresie gospodarki olejami odpadowymi	Pomimo zidentyfikowanych problemów w zakresie olejów odpadowych, w jednostkowych planach działalności DGO i rejestrach ryzyk MK, obejmujących lata 2020–2024, minister właściwy do spraw klimatu nie zapewnił ujęcia w tych dokumentach zadań, celów i ryzyk dotyczących bezpośrednio gospodarki olejami odpadowymi, w szczególności sporządzenia analiz obowiązujących regulacji prawnych oraz analiz stanu gospodarowania olejami odpadowymi. Tym samym nie zapewnił sobie możliwości rzetelnego zaplanowania zadań i działań na rzecz prawidłowego postępowania z olejami odpadowymi przez posiadaczy

odpadów i pośredników w obrocie odpadami. Minister właściwy do spraw klimatu wbrew brzmieniu „Mapy drogowej GOZ” – poza zleceniem wykonania przez IOŚ-PIB ekspertyzy na potrzeby aktualizacji Kpgo – nie prowadził ani nie zlecił analiz:

- obejmujących w szczególności: sposób odbioru i zbierania olejów odpadowych, w tym od wytwórców ze źródeł rozproszonych; możliwości ich zagospodarowania; identyfikujących głównych interesariuszy oraz grupy docelowe, zagrożenia oraz trudności dotyczące zagospodarowania olejów odpadowych,
- obowiązujących regulacji prawnych dotyczących gospodarowania olejami odpadowymi.

**Opracowanie Kpgo
2028 bez należytej
staranności**

Minister właściwy do spraw klimatu nie uwzględnił w zakresie olejów odpadowych uwag zgłoszonych w toku opiniowania i konsultacji publicznych projektu uchwały Rady Ministrów w sprawie Kpgo 2028, dotyczących m.in.:

- nieprawidłowego wskazania jako procesów odzysku olejów odpadowych procesów R3²² i R5²³;
- nieaktualności wykorzystanych danych, na podstawie których sporządzono ekspertyzę na potrzeby aktualizacji Kpgo, a następnie projekt Kpgo 2028, tj. danych z lat 2017-2019;
- konieczności wsparcia systemu zbiórki olejów odpadowych;
- niedostatecznej identyfikacji instalacji (ich liczby),

mimo że dotyczyły one istotnych zagadnień, rzutujących na prawidłowość planowania gospodarki olejami odpadowymi oraz postępowanie z tymi odpadami przez posiadaczy odpadów i pośredników w obrocie odpadami. Skutkiem tego było przyjęcie Kpgo 2028 zawierającego w ww. zakresie nieprawidłowe, nieaktualne bądź niewystarczające dane. W związku z powyższym dokument strategiczny jaki stanowi Kpgo 2028 został opracowany nierzetelnie.

Organy doradcze

Powołany Pełnomocnik Ministra Klimatu i Środowiska do spraw Gospodarki o Obiegu Zamkniętym²⁴ oraz Zespół doradczy do spraw Gospodarki o Obiegu Zamkniętym²⁵ mające usprawniać realizację zadań ministra właściwego do spraw klimatu, w tym działań powierzonych

²² Zgodnie z Uod proces odzysku R3 – to recykling lub regeneracja substancji organicznych, które nie są stosowane jako rozpuszczalniki (w tym kompostowanie i inne biologiczne procesy przekształcania).

²³ Zgodnie z Uod proces odzysku R5 to recykling lub odzysk innych materiałów nieorganicznych.

²⁴ Dalej: „Pełnomocnik GOZ”.

²⁵ Dalej: „Zespół GOZ”.

w załączniku do uchwały nr 136/2019 Rady Ministrów z 10 września 2019 r. w sprawie przyjęcia „Mapy drogowej transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym” również nie zlecali analiz dotyczących gospodarki olejami odpadowymi. Skutkowało to niezrealizowaniem jednego z działań przypisanych ministrowi właściwemu do spraw klimatu w zakresie olejów smarowych i preparatów smarowych wynikających z załącznika do tej uchwały, tj. działania nr 5 dotyczącego przeglądu regulacji w zakresie olejów smarowych i preparatów smarowych oraz opracowania propozycji zmian w przepisach w celu ich dostosowania do wymagań prawa UE oraz ich ukierunkowania na stymulowanie transformacji w kierunku GOZ.

Dyrektor DGO, pełniący równoległe funkcję Pełnomocnika GOZ i przewodniczącego Zespołu GOZ wyjaśnił, że tematy dotyczące olejów odpadowych nie były omawiane podczas prac Zespołu GOZ, bowiem jego przedstawiciele nie zidentyfikowali takiej konieczności.

**Współpraca
z organami
administracji
publicznej i stroną
społeczną**

Minister właściwy do spraw klimatu w celu wypracowania wspólnej koncepcji zmian przepisów dotyczących gospodarowania olejami odpadowymi podjął współpracę z przedstawicielami strony społecznej, w tym m.in. z UN GCNP, organami administracji publicznej, m.in. z ministrem właściwym do spraw gospodarki i Ministrem Finansów. Wyniki tej współpracy wraz z dokumentem pn. ustawa o opłacie produktowej przedstawiono w formie raportu.

**Niepodjęcie prac
legislacyjnych**

W latach 2020–2024 (I półrocze) w MK opracowano dwa projekty ustaw: o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw oraz o zmianie ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej oraz niektórych innych ustaw.

Minister właściwy do spraw klimatu, mimo kierowanych do niego wielokrotnie sygnałów wskazujących na konieczność podjęcia prac legislacyjnych oraz intensyfikacji działań kontrolnych w zakresie zwalczania szarej strefy na rynku olejów odpadowych:

- nie podjął w latach 2020–2024 (do 14 października) działań mających na celu przygotowanie zmian legislacyjnych w zakresie sposobów postępowania i zagospodarowania olejów odpadowych, uwzględniających sposoby odbioru i zbierania olejów odpadowych ze źródeł rozproszonych i u wytwórców prowadzących działalność gospodarczą oraz uwzględniających możliwości zagospodarowania olejów odpadowych;

- nie kontynuował prac nad dokumentem pn. ustawa o opłacie produktowej, pomimo swojej właściwości w tym zakresie.

Minister właściwy do spraw klimatu zaniechał ww. działań, mimo że na podstawie art. 7 ust. 2 ustawy o Radzie Ministrów oraz art. 34 ust. 1 w zw. z art. 13a ust. 1 pkt 7 ustawy o działach administracji rządowej był obowiązany do inicjowania i opracowywania polityki Rady Ministrów w stosunku do działu, którym kierował (obejmującego sprawy klimatu i zrównoważonego rozwoju, w szczególności w zakresie gospodarki odpadami, w tym jako element GOZ), a także do przedkładania w tym zakresie inicjatyw, projektów założeń projektów ustaw i projektów aktów normatywnych na posiedzenia Rady Ministrów – na zasadach i w trybie określonych w regulaminie pracy Rady Ministrów²⁶.

5.1.2. MINISTERSTWO ROZWOJU I TECHNOLOGII

Minister właściwy do spraw gospodarki odpowiada za dział administracji rządowej gospodarka, obejmujący m.in. sprawy związane z transformacją do GOZ oraz kształtowania warunków podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej. Minister na podstawie art. 33 ust. 2 Uod wydał rozporządzenie w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z olejami odpadowymi, określające ich zbieranie, magazynowanie oraz klasyfikowanie (w oparciu o załącznik nr 1) do właściwego procesu odzysku albo unieszkodliwiania.

Zadania ministra właściwego do spraw gospodarki w zakresie obejmującym problematykę olejów odpadowych realizowały dwa departamenty Departament Gospodarki Niskoemisyjnej i Departament Innowacji i Polityki Przemysłowej²⁷.

Analizy i problemy dotyczące postępowania z olejami odpadowymi

Opracowana na zlecenie MG w 2018 r. *Analiza skutków ekologicznych i ekologiczno-gospodarczych wprowadzenia proponowanych zmian regulacyjnych w zakresie olejów przepracowanych*, przedstawiała m.in. analizę polskiego rynku olejów smarowych oraz przykłady rozwiązań dotyczących problematyki gospodarowania olejami odpadowymi stosowanymi w innych krajach.

Wskazano w niej, że rynek olejów odpadowych wymaga uszczelnienia systemu gospodarowania tymi olejami, poprzez wprowadzenie ogólnokrajowego systemu zbiórki, mającego na celu zmniejszenie emisji szkodliwych związków uwalniających się w trakcie spalania olejów odpadowych w instalacjach do tego nieprzeznaczonych.

²⁶ M.P. z 2024 r. poz. 806.

²⁷ Do kwietnia 2021 r. Departament Innowacji, dalej: „DIP”.

**Reakcja na informacje
o nieprawidłowej
gospodarce olejami
odpadowymi**

Minister właściwy do spraw gospodarki, reagując na otrzymane informacje w zakresie nieprawidłowej gospodarki olejami odpadowymi podjął działania w celu opracowania dokumentu pn. ustawa o opłacie produktowej. Prowadzone w latach 2019–2020 prace dotyczyły m.in. opracowania propozycji zmian przepisów w zakresie gospodarowania olejami odpadowymi. Raporty opracowane przez UN GCNP m.in. przy współpracy MG oraz POPIHN, Ministerstwa Finansów, Krajowej Administracji Skarbowej, MK, Urzędu Regulacji Energetyki, zawierające m.in. sposoby postępowania z olejami odpadowymi wraz z propozycją zmian przepisów w tym zakresie zostały opublikowane i były prezentowane podczas wspólnych konferencji.

Celem projektowanych przepisów było objęcie olejów smarowych opłatą depozytową, która byłaby wpłacana przez nabywcę przy zakupie olejów i zwracana przy здаwaniu zużytych olejów, doprecyzowanie zasad gospodarowania olejami odpadowymi dla obniżenia opłacalności ich nielegalnego spalania i wdrożenie skutecznego nadzoru nad rynkiem pierwotnym smarów. Zaproponowane zmiany miały objąć głównie przedsiębiorców wprowadzających oraz sprzedających oleje i smary, tj. dotyczyć wprowadzenia obowiązku przyjęcia przez recyklera oleju odpadowego do regeneracji pod warunkiem spełnienia wymagań jakościowych.

**Niezapewnienie
wykorzystania
crawlera – narzędzia
do badania zawartości
witryn internetowych**

Z inicjatywy Pełnomocnika Prezesa Rady Ministrów ds. Programu „Czyste Powietrze” w MG w 2019 r. utworzone zostało narzędzie informatyczne crawler – tzw. bot antykopeciuchowy w celu zautomatyzowanego badania zawartości witryn internetowych w zakresie zamieszczania ofert dotyczących sprzedaży kotłów na paliwo stałe niespełniających norm emisyjnych, w szczególności wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań dla kotłów na paliwo stałe²⁸.

Minister właściwy do spraw gospodarki zawarł z Prezesem UOKiK, Prezesem NFOŚiGW oraz Stowarzyszeniem Krakowski Alarm Smogowy *Porozumienie o współpracy na rzecz realizacji działań dotyczących kotłów na paliwo stałe*, w którym zobowiązał się do udostępnienia oprogramowania crawler wskazanym przez Prezesa UOKiK użytkownikom. Głównym użytkownikiem tego systemu był UOKiK.

W marcu 2020 r. Prezes UOKiK zasygnalizował ministrowi właściwemu do spraw klimatu problem braku regulacji dotyczących sprzedaży

²⁸ Dz. U. poz. 1690, ze zm.

nagrzewnic, w których przedsiębiorcy spalają przepracowany olej. Wskazał też, że z uwagi na ich przeznaczenie i zastosowanie, podlegała mu Inspekcja Handlowa nie posiada uprawnień do kontroli ich sprzedaży.

W czerwcu 2020 r. zawarto umowę na rozbudowę systemu crawler m.in. w zakresie olejów odpadowych oraz kotłów na olej przepracowany. Decyzja o jego rozbudowie nie została poprzedzona analizą możliwości wykorzystania nowych modułów tego systemu przez jego dotychczasowych użytkowników. Rozbudowany system crawler nie był wykorzystywany ani w MG ani przez inne instytucje lub organy. Ostatecznie, po trzech latach od rozbudowy crawler został zamknięty. W ocenie NIK poniesienie przez MG wydatku w wysokości 36,9 tys. zł na rozbudowę ww. systemu było, działaniem niegospodarnym.

W okresie objętym kontrolą minister właściwy do spraw gospodarki powołał Zespół ds. GOZ²⁹, do zadań którego należała m.in. współpraca dotycząca rozwoju technologicznego w obszarze GOZ. Do 26 lipca 2024 r. nie zwołano żadnego posiedzenia Zespołu ds. GOZ.

W MG nie zapewniono przekazania do archiwum zakładowego dokumentacji dotyczącej działań związanych z gospodarką olejami odpadowymi, potwierdzającej prowadzenie prac legislacyjnych, opracowanie lub zlecenie analiz oraz podejmowanej współpracy w tym zakresie, co było niezgodne z wewnętrznymi uregulowaniami. W trakcie kontroli NIK pracownicy MG wyjaśnili, że nie zidentyfikowano dokumentacji w ww. zakresie, pomimo że byli pracownicy zeznawali, iż dokumentacja w tych sprawach była wytworzona i pozostawiona przez nich w MG. Prowadzona była również korespondencja z MK w sprawie projektu zmiany ustawy produktowej – nie była ona jednak dostępna w MG. Korespondencja ta została zidentyfikowana w MK w trakcie kontroli NIK prowadzonej w tej jednostce.

Minister właściwy do spraw gospodarki nie udzielił odpowiedzi na pisma dotyczące gospodarki olejami odpadowymi, reformy rynku olejów odpadowych oraz potrzeby uszczelnienia rynku gospodarowania olejami odpadowymi i nie podjął w tym zakresie żadnych działań, czym nie dochował standardów kontroli zarządczej obejmujących efektywny system wymiany ważnych informacji z podmiotami zewnętrznymi.

²⁹ Zarządzenie nr 16 Ministra Rozwoju z dnia 18 września 2020 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw gospodarki o obiegu zamkniętym (Dz. Urz. MR. poz.21), dalej: „Zespół ds. GOZ”.

5.2. SPRAWOWANIE NADZORU NAD REALIZACJĄ DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GOSPODARKI OLEJAMI ODPADOWYMI

Ograniczony nadzór nad realizacją zadań określonych w Kpgo 2022 w zakresie olejów odpadowych

Minister właściwy do spraw klimatu jako organ właściwy dla nadzoru nad realizacją zadań w zakresie gospodarki odpadami, w tym w zakresie postępowania z olejami odpadowymi dopiero w 2024 r. podjął działania mające na celu rozbudowę BDO o moduły raportowe, tj. narzędzia, które zgodnie z Kpgo 2022 miało m.in. zapewnić monitorowanie rynku odpadów.

BDO nie umożliwiała bezpośredniego pozyskiwania rzetelnych danych z zakresu gospodarki olejami odpadowymi, w tym: na potrzeby opracowania planów gospodarki odpadami na poziomie wojewódzkim i krajowym, do opracowania sprawozdań z realizacji wpgo i Kpgo.

W urzędach marszałkowskich prowadzono i aktualizowano rejestr i repozytorium BDO, jednak w trakcie kontroli NIK stwierdzono w BDO nieaktualne wpisy do rejestru, dotyczące prowadzonej działalności oraz niepełną informację dotyczącą decyzji umieszczanych w repozytorium BDO. Za pośrednictwem BDO nie było możliwości bieżącego monitoringu osiąganych celów i realizowanych działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz ich recyklingu w zakresie gospodarki olejami odpadowymi, wynikających z Kpgo 2022.

W związku z identyfikacją problemów w gospodarce olejami odpadowymi oraz wyznaczonymi na ich podstawie celami i kierunkami działań, w Kpgo 2022, w harmonogramie rzeczowo-finansowym określono działania przewidziane do realizacji przez wskazane tam organy lub instytucje.

W Kpgo 2022 w zakresie olejów odpadowych przyjęto do realizacji cztery cele, które obejmowały:

- zapobieganie powstawaniu olejów odpadowych;
- dążenie do zwiększenia ilości zbieranych olejów odpadowych;
- utrzymanie poziomu odzysku na poziomie co najmniej 50 %, a recyklingu rozumianego jako regeneracja na poziomie co najmniej 35 %;
- w przypadku preparatów smarowych: wzrost poziomu recyklingu do wartości co najmniej 35 % oraz poziomu odzysku do wartości co najmniej 50 % w 2020 r.

W zakresie gospodarki olejami odpadowymi wskazano również kierunki działań, w tym:

- stosowanie działań na rzecz zapobiegania powstawaniu olejów odpadowych;

- działania informacyjno-edukacyjne w zakresie dozwolonych przepisami prawa sposobów postępowania z olejami odpadowymi kierowane w szczególności do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz ogółu społeczeństwa;
- rozwój istniejącego systemu zbierania olejów odpadowych, w tym ze źródeł rozproszonych;
- zwiększenie nadzoru nad wytwórcami olejów odpadowych, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania tych odpadów oraz przekazywanie ich do zagospodarowania podmiotom do takiego działania uprawnionym;
- monitoring prawidłowego postępowania z olejami odpadowymi, w pierwszej kolejności odzysk przez regenerację, a jeśli jest niemożliwy ze względu na stopień zanieczyszczenia poddanie olejów odpadowych innym procesom odzysku;
- wyłączenie obowiązku osiągnięcia określonych limitów odzysku i recyklingu dla smarów plastycznych w kontekście trudności technicznych poddawania recyklingowi i odzyskowi tej kategorii odpadu (rozważenie zmiany ustawy o opłacie produktowej).

5.2.1. MINISTERSTWO KLIMATU I ŚRODOWISKA

Monitorowanie realizacji działań z Kpgo 2022

Minister właściwy do spraw klimatu, w latach 2020–2024 (do 14 października), monitorował realizację celów i zadań określonych w Kpgo 2022 na podstawie sprawozdań obejmujących okres 3 lat kalendarzowych (według stanu na dzień 31 grudnia roku kończącego ten okres) z realizacji wpgo sporządzanych przez marszałków województw oraz informacji sporządzanych przez właściwych ministrów realizujących zadania określone w Kpgo 2022.

Nadzór nad Głównym Inspektorem

Nadzór nad Głównym Inspektorem w MK realizowały komórki organizacyjne właściwe w danej dziedzinie. Inicjowanie, opracowywanie i wdrażanie polityki ministra właściwego do spraw klimatu oraz realizacja jego zadań w zakresie gospodarki odpadami należało do zadań DGO. Za prowadzenie spraw z zakresu nadzoru nad Głównym Inspektorem odpowiadał – Departament Instrumentów Środowiskowych³⁰.

Opiniowanie informacji z działalności IOŚ

W okresie objętym kontrolą dane zawarte w corocznych Informacjach z działalności IOŚ w zakresie olejów odpadowych nie były analizowane przez DIŚ. DGO nie składał uwag do przedkładanych przez Głównego

³⁰ Dalej: „DIŚ”.

Inspektora projektów Informacji o realizacji zadań IOŚ za rok 2020, 2021, 2022 i 2023 w zakresie olejów odpadowych.

**Niekompletne
i niezetelne dane
w sprawozdaniu
z realizacji Kpgo 2022**

W okresie objętym kontrolą minister właściwy do spraw klimatu opracował dwa sprawozdania z realizacji Kpgo 2022, tj. za okres 2017–2019 oraz za okres 2020–2022. Dane w sprawozdaniu z realizacji Kpgo 2022:

- za okres od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2019 r. dotyczące uzyskanych w latach 2017–2018 poziomów odzysku i recyklingu olejów odpadowych i preparatów smarowych podano na podstawie sprawozdań marszałków OŚ- OP2, natomiast MK jako źródło danych wskazało CSO. Informacje w nim zawarte:
 - nie uwzględniały danych z trzech województw, tj. łódzkiego, opolskiego i warmińsko-mazurskiego;
 - w przypadku województwa pomorskiego, w odniesieniu do ilości olejów smarowych wprowadzonych na rynek zostały one zawyżone o ponad 38 tys. Mg, a w przypadku preparatów smarowych o ponad 9,5 tys. Mg – w stosunku do danych wykazanych w sprawozdaniu Marszałka Województwa Pomorskiego;
 - w odniesieniu do ilości olejów odpadowych poddanych odzyskowi w 2017 r. zostały zaniżone o 0,2 tys. Mg, a dla 2018 r. – w zakresie ilości wprowadzonych olejów i preparatów smarowych podlegających obowiązkowi odzysku i recyklingu – zostały zawyżone odpowiednio o 15,9 i 0,9 tys. Mg w stosunku do ilości wynikających ze sprawozdań OŚ-OP2 złożonych przez marszałków województw.

W sprawozdaniu tym nie uwzględniono również danych z 2019 r. w zakresie olejów odpadowych. Wynikało to w szczególności z wydłużenia terminów składania m.in. rocznych sprawozdań produktowych oraz sprawozdań wytwórców i gospodarujących odpadami za 2019 r. (do 31 października 2020 r.).

- za okres od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2022 r. dotyczące uzyskanych w latach 2020–2022 poziomów odzysku i recyklingu olejów odpadowych i preparatów smarowych podano na podstawie zestawień, które zostały wygenerowane z bazy BDO przez IOŚ-PIB.

**Nieterminowe
przekazywanie
sprawozdań
zawierających dane
o olejach odpadowych
do Komisji Europejskiej**

Zgodnie z art. 37 ust. 4 dyrektywy 2008/98/WE państwa członkowskie zgłaszają Komisji za każdy rok kalendarzowy dane o mineralnych lub syntetycznych olejach smarowych lub przemysłowych wprowadzanych do obrotu oraz o zebranych selektywnie i przetworzonych olejach odpadowych. Dane te zgłaszane są drogą elektroniczną w terminie 18 miesięcy od zakończenia roku sprawozdawczego, dla którego zostały zebrane. Minister właściwy do spraw klimatu złożył sprawozdania

dotyczące Polski za lata 2020 i 2021 w ww. zakresie dopiero 22 kwietnia 2024 r. tj. z opóźnieniem wynoszącym odpowiednio 21 i 9 miesięcy. Ponadto do dnia zakończenia czynności kontrolnych nie przekazał³¹ ww. danych za 2022 r. pomimo upływu terminu na ich przekazanie 30 czerwca 2024 r. Jako przyczynę opóźnień wskazano problemy w organizacji pracy wynikające głównie z braków kadrowych. Zdaniem NIK to do ministra właściwego do spraw klimatu, jako kierownika kontrolowanej jednostki (MK), należy zorganizowanie pracy w taki sposób, aby zapewnić realizację celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy.

**Brak jednolitych
wskazówek
dotyczących
przeliczania**

Minister właściwy do spraw klimatu nie zapewnił opracowania, a następnie udostępnienia jednolitych wskazówek w zakresie przeliczania objętości olejów odpadowych, na odpowiadającą im masę, pomimo że w załączniku IV do decyzji 2019/1004 przez Komisję Europejską został określony współczynnik konwersji w tym zakresie w wysokości 0,9 tony/m³.

Zgodnie z art. 67 ust. 3 pkt 9 Uod posiadacze odpadów mają obowiązek zamieścić w dokumentach ewidencji odpadów m.in. informacje dotyczące masy odpadów lub suchą masę odpadów, a dane zawarte w tych dokumentach są podstawą do przygotowania w tym zakresie sprawozdań. Tym samym minister właściwy do spraw klimatu nie zapewnił mechanizmów minimalizujących ryzyko ujęcia nierzetelnych danych w sprawozdaniach w zakresie olejów odpadowych.

W umieszczonej na stronie internetowej BDO³² instrukcji dotyczącej określania masy odpadów wskazano, że w przypadku awarii lub braku wagi wytwórca odpadów może oszacować masę odpadów na podstawie dotychczasowych doświadczeń, pojemności odbieranych pojemników, stosowanych wzorów i współczynników. Przy czym nie wskazano współczynników umożliwiających ustalenie masy odpadów, pomimo określenia w załączniku IV do decyzji 2019/1004 przez Komisję Europejską współczynnika konwersji w wysokości 0,9 tony/m³, według którego należy przeliczyć ilość posiadanych olejów odpadowych określoną objętościowo na odpowiadającą im masę.

Z powodu braku jednolitych wskazówek przedsiębiorcy wprowadzali do BDO szacunkową masę odpadów, w tym olejów odpadowych, wyznaczoną na podstawie różnych przeliczników masy posiadanych odpadów (z przedziału 0,8–0,9 tony/m³). Określanie masy olejów

³¹ Stan na 14 października 2024 r.

³² <https://bdo.mos.gov.pl/baza-wiedzy/co-w-przypadku-gdy-wytworca-odpadow-nie-posiada-wagi-i-nie-zna-masy-odpadu/>, (dostęp z 14 października 2024 r.).

odpadowych z wykorzystaniem dowolnych wartości przelicznika może skutkować znacznymi różnicami w masie olejów odpadowych ujmowanej w ewidencji odpadów oraz w sprawozdaniach jednostkowych dotyczących gospodarki tym rodzajem odpadów. Zauważyć należy, że np. przy 10,0 m³ oleju odpadowego masa obliczona wg przelicznika 0,7 Mg/m³ wyniesie 7,0 Mg, a przy przeliczniku 0,9 Mg/m³ wyniesie 9,0 Mg. To z kolei ma bezpośredni wpływ na rzetelność sprawozdawczości przedkładanej do KE w tym zakresie i określenie zgodnej ze stanem faktycznym masy olejów odpadowych.

**Nierzetelny odbiór
ekspertyzy**

Ekspertyza na potrzeby aktualizacji Kpgo została zaakceptowana i odebrana, pomimo iż nie zawierała wszystkich wymaganych elementów z zakresu gospodarowania olejami odpadowymi, zawartych w szczegółowym opisie przedsięwzięcia, tj. m.in.: informacji o wszystkich instalacjach recyklingu odpadów olejowych znajdujących się na terenie Polski, danych dotyczących instalacji recyklingu do głównego procesu związanego z olejami odpadowymi, tj. do procesu R9, na co zwracano uwagę w procesie konsultacji społecznych projektu Kpgo 2028. Skutkiem przyjęcia niezawierającej ww. elementów ekspertyzy było przygotowanie na jej podstawie niekompletnego w tym zakresie Kpgo 2028. Przyjęcie tej niepełnej ekspertyzy było, w ocenie NIK, postępowaniem nierzetelnym.

**Nieprawidłowości
dotyczące
rozpatrywania skarg,
wniosków i petycji**

W kontrolowanym okresie do rejestru skarg i wniosków w MK wprowadzono 27 spraw dotyczących postępowania z olejami odpadowymi oraz rozpatrzono dwie petycje.

W siedmiu (na 16 objętych kontrolą spraw) przypadkach, nieprawidłowo i nierzetelnie załatwiono otrzymane wnioski (trzy) oraz inne sprawy dotyczące olejów odpadowych (cztery). Stwierdzone nieprawidłowości polegały m.in. na nieterminowym załatwianiu spraw, nieudzielaniu odpowiedzi na pisma oraz nieinformowaniu stron o braku możliwości załatwienia sprawy w terminie.

Ponadto informacja o jednej petycji nie została zamieszczona w BIP MK. Odpowiedź na petycję została udzielona 18 dni po terminie, tj. z naruszeniem art. 10 ust. 1 ustawy o petycjach, a wnoszący petycję nie został poinformowany o niezałatwieniu sprawy w terminie. „Zbiorcza informacja o petycjach rozpatrzonych w MK w 2021 roku” oraz „Zbiorcza informacja o petycjach rozpatrzonych w MK w 2023 roku” zostały umieszczone w BIP MK z przekroczeniem terminów określonych w art. 14 ustawy o petycjach.

Minister, jako kierownik kontrolowanej jednostki, był odpowiedzialny za zorganizowanie jej pracy w sposób zapewniający realizację celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny i terminowy.

5.2.2. MINISTERSTWO ROZWOJU I TECHNOLOGII

W harmonogramie rzeczowo-finansowym rekomendowanych działań ujętym w Kpgo 2022 minister właściwy do spraw gospodarki został wskazany jako jeden z organów do realizacji/współrealizacji poniższych działań:

- działania na rzecz współpracy w zakresie zapobiegania powstawania odpadów pomiędzy interesariuszami: Ministrem Środowiska, organizacjami zrzeszającymi przemysł, konsumentami, jednostkami samorządu terytorialnego (poz. 14);
- przygotowanie rekomendacji dla weryfikacji procesów produkcyjnych, pod kątem ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów i uwzględnienia w tych procesach wykorzystania odpadów (poz. 17);
- kampanie promujące hierarchię sposobów postępowania z odpadami, w tym mniej konsumpcyjny styl życia oraz ekoprojektowanie (poz. 18);
- analiza możliwości powołania jednostki odpowiedzialnej za realizację EPR³³, w przypadku przyjęcia takiego rozwiązania na poziomie KE (poz. 26).

**Nieskuteczna
koordynacja działań
związanych
z realizacją działań
z Kpgo 2022 i niepełna
ich realizacja**

W okresie objętym kontrolą MG współpracowało z Grupą Roboczą ds. Krajowej Inteligentnej Specjalizacji Gospodarki o Obiegu Zamkniętym³⁴. MG w ramach prowadzonych prac konsultowało się z ekspertami z tej grupy w zakresie m.in. rozszerzonej odpowiedzialności producenta (projekty legislacyjne), opracowania koncepcji utworzenia platformy surowców wtórnych, czy rozporządzenia o ekoprojekcie. Minister właściwy do spraw gospodarki w przedkładanych informacjach z realizacji działań wynikających z Kpgo 2022, nie wykazywał działań GR KIS GOZ mimo, że koordynację udzielania informacji prowadził jeden departament (DIP), ten sam który powołał i współpracował z interesariuszami w zakresie ekoprojektowania i GOZ. Brak wskazania tych aktywności w informacji przekazanej ministrowi właściwemu do spraw klimatu stanowi nierzetelne postępowanie i wskazuje na nieskuteczną koordynację działań związanych z realizacją Kpgo 2022.

W latach 2020–2022 minister właściwy do spraw gospodarki nie zrealizował dwóch działań (poz. 17 i 18) przypisanych mu

³³ Zasada Rozszerzonej Odpowiedzialności Producenta (ang. Extended Producer Responsibility), dalej: „EPR”.

³⁴ Dalej: „GR KIS GOZ”.

w harmonogramie w zakresie olejów odpadowych, mimo że sprawozdawał w 2021 r. ministrowi właściwemu do spraw klimatu o ich realizacji. Ponadto działanie określone w poz. 26 nie było realizowane z przyczyn niezależnych od ministra właściwego do spraw gospodarki, tj. z powodu braku implementacji Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/851³⁵ do polskiego porządku prawnego. Pomimo powierzenia działania wskazanego w poz. 17 harmonogramu GR KIS GOZ, minister właściwy do spraw gospodarki nie wyegzekwował wykonania działania, które miało zostać ukończone w 2022 r. przez GR KIS GOZ. Ponadto z uwagi na wybuch wojny w Ukrainie, na początku 2022 r. działania MG skoncentrowały się na ograniczeniu negatywnych skutków związanych z kryzysem paliwowym i gwałtownym wzrostem cen energii oraz gazu. W ocenie NIK minister właściwy do spraw gospodarki nie zapewnił prawidłowego nadzoru nad wykonaniem zadań w celu ich oszczędnej, efektywnej i skutecznej realizacji.

**Niepełne dane
w składanych
informacjach
o realizacji działań
z Kpgo 2022**

W okresie objętym kontrolą minister właściwy do spraw gospodarki przekazał ministrowi właściwemu do spraw klimatu dwie informacje z realizacji rekomendowanych działań określonych w harmonogramie rzeczowo-finansowym w Kpgo 2022 za okres 2017–2019 oraz 2020–2022. W żadnej z dwóch złożonych informacji nie przedstawiono podejmowanych w MG działań na rzecz współpracy w zakresie zapobiegania powstawania odpadów (poz. 14) pomimo, że działania w tym zakresie były realizowane przy współudziale GR KIS GOZ. Ponadto, przedkładane informacje nie zawierały danych o źródłach finansowania, nakładach finansowych ani wskaźnikach monitorowania realizacji tych działań określonych w harmonogramie rzeczowo-finansowym w Kpgo 2022.

**Nieterminowe
złożenie informacji
o realizacji działań
z Kpgo 2022**

Informacja o sposobie realizacji działań wynikających z Kpgo 2022 za okres od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2022 r. została złożona ministrowi właściwemu do spraw klimatu po upływie 209 dni od terminu określonego w art. 39 ust. 2a Uod. Zgodnie z ww. przepisami minister realizujący zadania określone w Kpgo, w zakresie swojej właściwości, przygotowuje i przedkłada ministrowi właściwemu do spraw klimatu informację dotyczącą realizacji tych zadań, według stanu na 31 grudnia roku kończącego okres sprawozdawczy, w terminie 9 miesięcy od dnia upływu okresu sprawozdawczego.

³⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/851 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2008/98/WE w sprawie odpadów (Dz. Urz. UE L 150 z 14.06.2018, str. 109), dalej: „Dyrektywa 2018/851”.

5.2.3. GŁÓWNY INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA

Zgodnie z Uioś, Główny Inspektor jest centralnym organem administracji rządowej kierującym działalnością IOŚ nadzorowanym przez ministra właściwego do spraw klimatu. Do zadań IOŚ należy w szczególności (art. 2 ust. 1 pkt 1 Uioś) kontrola podmiotów korzystających ze środowiska w rozumieniu ustawy Poś w zakresie: przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska; eksploatacji instalacji i urządzeń chroniących środowisko przed zanieczyszczeniem; o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej, a także przepisów Uod.

Zapewnienie warunków organizacyjnych

W strukturze GIOŚ sprawy związane z gospodarką odpadami przypisano trzem komórkom organizacyjnym, tj.: Departamentowi Transgranicznego Przemieszczania Odpadów, Departamentowi Kontroli Odpadów oraz Departamentowi Zwalczania Przestępczości Środowiskowej³⁶. Ponadto, zgodnie z wewnętrznymi regulacjami zadania dotyczące przyjmowania, rejestrowania i rozpatrywania skarg, wniosków i petycji w GIOŚ realizowane lub koordynowane były w Departamencie Prawnym³⁷.

Brak zgodności wewnętrznych regulaminów organizacyjnych z innymi procedurami ustalonymi w GIOŚ

Główny Inspektor nie zagwarantował funkcjonowania w GIOŚ adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej, o której mowa w art. 68 ustawy Uofp, bowiem nie zapewnił (do 13 sierpnia 2024 r.) zgodności wewnętrznych regulaminów organizacyjnych DZPŚ oraz DP z zarządzeniem nr 8/2020 Głównego Inspektora z dnia 20 października 2020 r. w sprawie postępowania ze skargami, wnioskami, petycjami, interwencjami, interpelacjami poselskimi i senatorskimi w GIOŚ³⁸.

W czerwcu 2021 r. na stronie internetowej GIOŚ został uruchomiony elektroniczny formularz „zgłoś interwencję”, mający na celu umożliwienie zgłoszenia przypadków zanieczyszczania środowiska, w szczególności związanych z nielegalnym postępowaniem z odpadami.

Obsługę tego formularza w wewnętrznych regulaminach organizacyjnych przypisano DZPŚ, pomimo że zgodnie z rozdziałem 1. § 3 ust. 1 zarządzenia nr 8/2020 zadania dotyczące przyjmowania, rejestrowania i rozpatrywania skarg, wniosków w GIOŚ realizuje lub koordynuje DP.

Ustalono, że pomimo upływu trzech lat od uruchomienia elektronicznego formularza „zgłoś interwencję”, regulacje te nie zostały zmienione.

³⁶ Dalej: „DZPŚ”.

³⁷ Dalej: „DP”.

³⁸ Dalej: „zarządzenie nr 8/2020”.

W trakcie kontroli NIK w zarządzeniu nr 8/2020 Główny Inspektor wprowadził zmianę, zgodnie z którą to DP rozpatruje albo przekazuje skargi, wnioski i petycje do rozpatrzenia, zgodnie z właściwością, organom administracji rządowej lub samorządowej oraz innym instytucjom, z wyjątkiem wniosków wpływających do GIOŚ za pośrednictwem formularza zgłoszeniowego oraz aplikacji mObywatel, będących we właściwości DZPŚ.

**Szkolenia
dla pracowników IOŚ
w zakresie gospodarki
olejami odpadowymi**

Główny Inspektor w latach 2020–2024 (I półrocze) przeprowadził szkolenia w zakresie gospodarki odpadami, m.in. w odniesieniu do wymagań z obszaru gospodarki odpadami niebezpiecznymi i transgranicznego przemieszczania odpadów, w ramach kursu przygotowującego do wykonywania pracy na stanowisku inspektora IOŚ dla 12 pracowników GIOŚ. Natomiast nie prowadził szkoleń pracowników GIOŚ w przedmiocie obsługi BDO oraz systemu SENT wskazując, że na stronie internetowej BDO zamieszczono publicznie dostępne instrukcje obsługi tego systemu, jak również szereg pytań i odpowiedzi związanych z problematyką korzystania z przedmiotowego systemu, które były wykorzystywane przez pracowników GIOŚ przy wykonywaniu zadań.

Główny Inspektor przeprowadził natomiast 16 szkoleń w zakresie postępowania z odpadami niebezpiecznymi, w tym cykl szkoleń z zakresu transgranicznego przemieszczania odpadów przeznaczony dla pracowników IOŚ zajmujących się tym tematem oraz przedstawicieli Straży Granicznej, Krajowej Administracji Skarbowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Urzędu Transportu Kolejowego, Policji i prokuratury. Szkolenia GIOŚ dotyczyły m.in. wymagań z zakresu gospodarki odpadami, transgranicznego przemieszczania odpadów, kontroli transportu odpadów w kontekście systemu SENT. Główny Inspektor nie organizował szkoleń dedykowanych wyłącznie postępowaniu z olejami odpadowymi.

**Realizacja przez
Głównego Inspektora
obowiązków
określonych w art. 4a
ust. 1 pkt 1 Uioś**

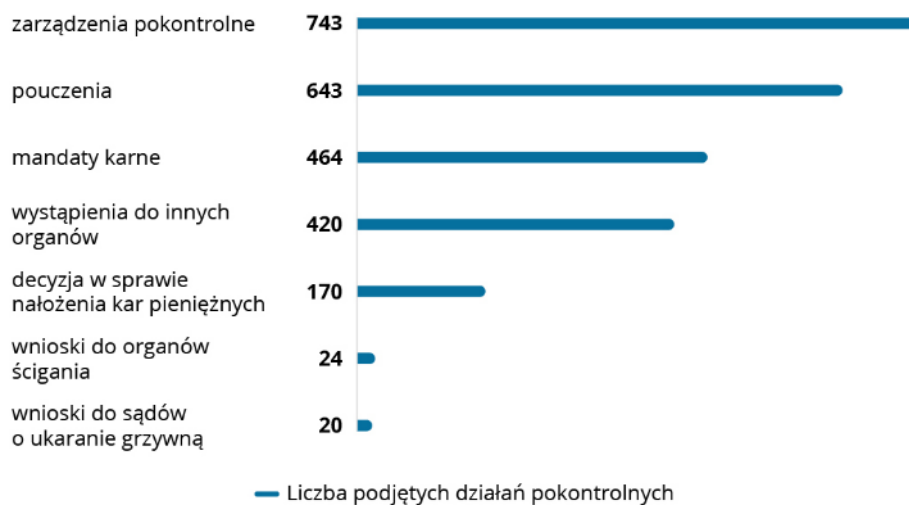
Główny Inspektor (zgodnie z art. 4a ust. 1 pkt 1 Uioś) ustala ogólne kierunki działania IOŚ oraz wydaje zalecenia i wytyczne, określające sposób postępowania w trakcie realizacji zadań oraz kontroluje stan ich realizacji.

W latach 2020–2024 Główny Inspektor zatwierdzał wytyczne do planowania działalności organów IOŚ w poszczególnych latach, które stanowiły podstawę dla GIOŚ i WIOŚ do opracowania planów działalności oraz planów pracy na następny rok. Dla każdego roku Główny Inspektor określał ogólnopolskie cele kontroli stanowiące wykaz zadań wynikających z Uioś oraz innych przepisów. W tych wytycznych ujęto m.in. kontrolę wytwórców olejów odpadowych (cel 16. w 2020 r. oraz cel 25. w latach 2021–2024) oraz kontrolę przestrzegania przepisów o obowiązkach

	przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (cel 14. w 2020 r. oraz cel 22. w latach 2021–2024). Główny Inspektor nie wydał zaleceń lub wytycznych określających zasady weryfikacji rzetelności danych zawartych w prowadzonej przez przedsiębiorców ewidencji olejów odpadowych np. w zakresie sposobu ustalania ich masy.
Główny Inspektor nie skorzystał z uprawnienia przewidzianego w art. 4a ust. 1 pkt 4a Uioś	Główny Inspektor nie planował cykli kontrolnych oraz kontroli o charakterze ponadwojewódzkim dotyczących postępowania z olejami odpadowymi ani nie wydawał polecenia przeprowadzenia kontroli w obszarze gospodarki olejami odpadowymi, pomimo otrzymanych informacji o nieprawidłowościach w tym zakresie.
Działania kontrolne z wykorzystaniem wytycznych Głównego Inspektora	W latach 2020–2024 zaplanowano łącznie 36 532 kontroli, w tym 944 (2,6 % planowanych kontroli) stanowiło realizację m.in. celu 16. albo 25., a 388 (1,1 % planowanych kontroli) stanowiło realizację m.in. celu 14. albo 22. Organy IOŚ w latach 2020–2024 (I półrocze), zrealizowały łącznie 61 812 kontroli, gdzie kontrole z zakresu gospodarki odpadami stanowiły od 40,6 % do 57,4 % wszystkich kontroli zrealizowanych w poszczególnych latach. Liczba zrealizowanych kontroli dotyczących gospodarki olejami odpadowymi corocznie wzrastała i wynosiła łącznie 2287, tj.: 397 w 2020 r.; 502 w 2021 r.; 557 w 2022 r.; 665 w 2023 r. i 166 w I półroczu 2024 r. Stanowiło to od 5,2 % do 9,8 % łącznej liczby kontroli z zakresu gospodarki odpadami w poszczególnych latach.
Naruszenia stwierdzone podczas kontroli	Naruszenia wymagań ochrony środowiska stwierdzono w 55,0 % tych kontroli i dotyczyły one m.in.: • nieprzestrzegania warunków posiadanej decyzji administracyjnej, • braku lub nierzetelnego prowadzenia ewidencji odpadów lub sprawozdawczości, • braku wymaganych uregulowań formalno-prawnych: brak stosownych decyzji administracyjnych lub brak wpisu w rejestrze BDO, • termicznego przekształcania odpadów poza spalarnią odpadów lub współspalarnią odpadów, • prowadzenia gospodarki odpadami w sposób niezapewniający ochrony środowiska (np. magazynowanie olejów odpadowych prowadzące do wycieku substancji ropopochodnych), • przekroczenia dopuszczalnego czasu magazynowania odpadów, • prowadzenia systemu wizyjnego niezgodnie warunkami określonymi w przepisach.

Infografika nr 3

Liczba działań pokontrolnych podjętych przez organy IOŚ w związku ze stwierdzonymi naruszeniami

Źródło: opracowanie własne NIK.

**Nierzetelne dane
w informacji
o realizacji zadań IOŚ**

Główny Inspektor, zgodnie z art. 4a ust. 1 pkt 9 Uioś, terminowo przekazywał informacje o realizacji zadań IOŚ za 2020 r., 2021 r., 2022 r. i 2023 r. do akceptacji ministra właściwego do spraw klimatu. W corocznych informacjach w danych dotyczących podmiotów prowadzących regenerację olejów odpadowych każdorazowo wykazano dwa podmioty, które zgodnie z rejestrem BDO nie były uprawnione do prowadzenia takiej działalności. Ponadto w Informacji za 2021 r. liczbę podmiotów prowadzących regenerację olejów odpadowych zawyżono o jeden podmiot (liczba podmiotów prowadzących regenerację olejów odpadowych wyniosła 17, podczas gdy w toku kontroli wykazano 16 podmiotów). W efekcie takiego postępowania Główny Inspektor przedłożył ministrowi właściwemu do spraw klimatu w ww. zakresie dane niezgodne ze stanem rzeczywistym.

**Prawidłowe
rozpatrywanie skarg
i wniosków**

W latach 2020–2024 (wg stanu na 25 lipca) rejestr skarg, wniosków i petycji wpływających do GIOŚ prowadzono w DP. Liczba spraw ujętych w rejestrze wyniosła 14 846, z tego:

- liczba skarg z kategorii 03-01 – ochrona przed odpadami niebezpiecznymi, z wyłączeniem odpadów azbestowych i medycznych, wyniosła łącznie 66;
- liczba wniosków z kategorii 03-01, zarejestrowanych pod nr 4130 – wniosek załatwiany we własnym zakresie, wyniosła łącznie 101;
- liczba wniosków z kategorii 03-15 – wymagania wynikające z ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie

depozytowej, zarejestrowanych pod nr 4130 – wniosek załatwiany we własnym zakresie – dwa.

W powyższym rejestrze nie stwierdzono skarg dotyczących działań WIOŚ oraz wniosków załatwionych we własnym zakresie, z kategorii 03-01 oraz 03-15, związanych z kontrolą przestrzegania przepisów dotyczących gospodarki olejami odpadowymi oraz przepisów o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej.

Ponadto w latach 2021–2024 (do 29 czerwca 2024 r.) za pośrednictwem elektronicznego formularza „zgłoś interwencję”, wpłynęło łącznie 310 wniosków dotyczących postępowania z olejami odpadowymi.

5.2.4. WOJEWÓDZKIE INSPEKTORATY OCHRONY ŚRODOWISKA

Wojewódzki Inspektor jako organ rządowej administracji zespolonej w województwie kieruje działalnością IOŚ na obszarze województwa. Kontrolą objęto cztery wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska: WIOŚ w Katowicach, WIOŚ w Rzeszowie, WIOŚ w Szczecinie oraz WIOŚ w Warszawie.

Planowanie kontroli w zakresie przestrzegania przepisów dotyczących postępowania z olejami odpadowymi

WIOŚ w zakresie planowania kontroli korzysta m.in. z informacji dostępnych dla inspektorów w BDO.

W trzech³⁹ z czterech kontrolowanych WIOŚ posiadano informacje dotyczące liczby funkcjonujących podmiotów prowadzących działalność w zakresie gospodarki olejami odpadowymi na terenie województwa (według stanu na koniec 2023 r.), jednak nie były to dane pełne i zweryfikowane. Żaden z kontrolowanych WIOŚ, z uwagi na brak tych danych w BDO, nie posiadał informacji o liczbie podmiotów funkcjonujących na terenie objętym jego właściwością wprowadzających na terytorium kraju oleje i preparaty smarowe. Nie posiadał tym samym wiedzy, co do faktycznej liczby podmiotów zobowiązanych do złożenia sprawozdań, a co za tym idzie wysokości opłaty produktowej wymaganej do uiszczenia przez te podmioty.

Należy jednak zauważyć, że rzetelna weryfikacja danych zawartych w BDO możliwa jest dopiero po przeprowadzeniu kontroli. Brak rzetelnych i pełnych informacji o liczbie podmiotów prowadzących działalność

³⁹ WIOŚ w Katowicach nie posiadał danych dotyczących liczby podmiotów prowadzących w latach 2020-2024 działalność w zakresie: wytwarzania, zbierania czy regeneracji olejów odpadowych.

**Nierzetelne
sporządzanie rocznych
planów pracy**

na terenie danego województwa uniemożliwia WIOŚ prawidłowy dobór podmiotów do planu kontroli danych.

Kontrolowane WIOŚ, zgodnie z art. 5 ust. 4 pkt 2 Uioś, opracowywały *Kierunki działania oraz roczne plany pracy* na lata 2020–2024, z wyjątkiem jednego WIOŚ⁴⁰, w którym nie opracowano takiego dokumentu na 2023 r. Uznano bowiem, że zasadnicze kierunki rozwoju oraz plan pracy nie uległy żadnej zmianie w odniesieniu do tych, które zostały określone na 2022 r.

W przypadku dwóch WIOŚ⁴¹ plany te nie obejmowały wszystkich elementów wymaganych w art. 5a Uioś. Powyższe wyjaśniano tym, że przedłożone wojewodzie plany kontroli WIOŚ na kolejne lata uwzględniały zarówno priorytety do realizacji określone przez GIOŚ o charakterze ponadwojewódzkim, jak i priorytety do realizacji charakterystyczne dla województwa, obejmujące swym zakresem wszystkie znaczące zagadnienia dotyczące środowiska występujące na obszarze objętym właściwością WIOŚ, oraz tym że nie zachodziła potrzeba dokonywania odrębnej oceny znaczących zagadnień dotyczących środowiska na terenie województwa. Zdaniem NIK, art. 5a ust. 1 Uioś wprost wymagał zamieszczenia wspomnianych zapisów w rocznych planach działalności WIOŚ.

Przykład

WIOŚ w Katowicach nie ujął w rocznych planach działalności kontrolnej na lata 2020–2022 i 2024 następujących elementów wymaganych zgodnie z art. 5a ust. 1 Uioś:

- ogólnej oceny znaczących zagadnień dotyczących środowiska;
- obszaru objętego planem kontroli;
- w odniesieniu do zakładów o zwiększonym ryzyku i zakładów o dużym ryzyku – ogólnej oceny znaczących zagadnień dotyczących bezpieczeństwa oraz wykaz grup zakładów, o których mowa w art. 264d ust. 1 Poś.

W latach 2020–2024 Wojewódzcy Inspektorzy sporządzali roczne plany pracy WIOŚ przy wykorzystaniu Informatycznego Systemu Kontroli⁴² służącego m.in. do gromadzenia danych o podmiotach/zakładach kontrolowanych przez Inspektorat, planach kontroli, przeprowadzanych kontrolach i podejmowanych działaniach pokontrolnych. Zamieszczone w ISK wewnętrzne procedury dotyczące zasad planowania kontroli zostały zatwierdzone przez Głównego Inspektora.

⁴⁰ WIOŚ w Katowicach.

⁴¹ WIOŚ w Katowicach i WIOŚ w Szczecinie.

⁴² Dalej: „ISK”.

Informacje o realizacji zadań	Roczne plany pracy WIOŚ były uzgadnianie z poszczególnymi wojewodami zgodnie z art. 5 ust. 4 pkt 2 Uioś. Informacje o realizacji zadań IOŚ przez objęte kontrolą WIOŚ za lata 2020–2023 przedkładały były Głównemu Inspektorowi w terminie określonym w art. 5 ust. 4 pkt 5 Uioś. W jednym⁴³ przypadku stwierdzono nierzetelne dane w przedkładanych informacjach polegające na wykazaniu dwóch podmiotów prowadzących regenerację olejów odpadowych, w tym podmiot, który według danych zawartych w BDO, nie posiadał uprawnień do prowadzenia działalności w tym zakresie.
Mała liczba planowanych kontroli w zakresie gospodarki olejami odpadowymi	Wojewódzcy Inspektorzy w ograniczonym zakresie planowali kontrole bezpośrednio związane z gospodarką olejami odpadowymi. Łącznie w latach 2020–2024 w czterech WIOŚ zaplanowano 198⁴⁴ takich kontroli. Podkreślenia wymaga, że żaden z kontrolowanych WIOŚ nie zaplanował przeprowadzania kontroli krzyżowych lub kontroli obejmujących łańcuch przekazywania olejów odpadowych pomiędzy wytwórcami a odbiorcami tych odpadów. Przeprowadzenie takich kontroli umożliwiłoby weryfikację łańcucha postępowania z olejami odpadowymi i ich ostatecznego sposobu odzysku lub unieszkodliwienia. Zagadnienia dotyczące gospodarki olejami odpadowymi nie były wskazywane jako główny cel przeprowadzania planowanych kontroli. Były one jednym z 61 celów realizowanych w ramach kontroli przeprowadzanych przez WIOŚ. Ponadto, jeżeli kontrolowany podmiot gospodarował również olejami odpadowymi, to w trakcie kontroli WIOŚ inspektor opisywał to zagadnienie w protokole kontroli i wówczas dopisywany był cel 16⁴⁵ (w 2020 r.) lub cel 25⁴⁶ (w latach: 2021–2024).
Większa liczba kontroli zrealizowanych w stosunku do planowanych	W latach 2020–2024 kontrolowane WIOŚ zrealizowały łącznie 33 803 kontroli, z czego 518 kontroli (tj. 1,5 %) związanych było z gospodarką olejami odpadowymi. Zwiększona liczba przeprowadzonych kontroli wynikała z podejmowanych przez WIOŚ działań pozaplanowych (w tym interwencji). W odniesieniu do poszczególnych WIOŚ dane te przedstawiają się następująco:

⁴³ WIOŚ w Szczecinie.

⁴⁴ WIOŚ w Katowicach – 3 kontrole; WIOŚ w Rzeszowie – 128 kontroli; WIOŚ w Szczecinie – 2 kontrole oraz WIOŚ w Warszawie – 65 kontroli.

⁴⁵ Kontrola wytwórców olejów odpadowych, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania tych odpadów oraz przekazywanie ich do dalszego zagospodarowania, a także kontrola podmiotów prowadzących odzysk i regenerację odpadów olejów odpadowych oraz poddających je innym procesom odzysku, jako realizacja celu wskazanego w Kpgo 2022.

⁴⁶ Kontrola wytwórców olejów odpadowych, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania tych odpadów oraz przekazywanie ich do dalszego zagospodarowania, a także kontrola podmiotów prowadzących odzysk i regenerację odpadów olejów odpadowych oraz poddających je innym procesom odzysku.

- Katowice 17 020 kontroli, w tym 131 (0,8 %) dotyczących gospodarki olejami odpadowymi;
- Rzeszów 4707 kontroli, w tym 206 (4,4 %) dotyczących gospodarki olejami odpadowymi;
- Szczecin 6987 kontroli, w tym 14 (0,2 %) dotyczących gospodarki olejami odpadowymi;
- Warszawa 5089 kontroli, w tym 167 (3,3 %) dotyczących gospodarki olejami odpadowymi.

**Zgodność
dokumentacji kontroli
pod względem
przestrzegania
regulacji
wewnętrznych i Upp**

Analiza 80⁴⁷ dokumentacji kontroli (zastosowano celowy dobór kontroli przedsiębiorców) wykazała, że we wszystkich przypadkach kontrole były przeprowadzane zgodnie z Upp, a dokumentacja dotycząca kontroli, w tym: zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli, upoważnienia do kontroli oraz protokoły kontroli sporządzano z wykorzystaniem aktualnych wzorów określonych przez Głównego Inspektora.

W zakresie gospodarki olejami odpadowymi podczas prowadzonych czynności, inspektorzy WIOŚ m.in. weryfikowali przestrzeganie warunków określonych w posiadanych przez podmiot decyzjach administracyjnych. Sprawdzano również przestrzeganie przez kontrolowany podmiot warunków określonych w Uod oraz rozporządzeniu ws. postępowania z olejami odpadowymi, w tym dotyczących selektywnego zbierania, magazynowania i zlecenia transportu.

W protokołach kontroli zamieszczano m.in. informacje o: podstawie prawnej do przeprowadzenia kontroli; danych identyfikujących podmiot; rodzaju działalności podmiotu, rodzaju i liczbie instalacji; osobie poinformowanej o kontroli; dacie rozpoczęcia i zakończenia kontroli; okresie objętym kontrolą; charakterze, typie i rodzaju kontroli; celu kontroli; inspektorach upoważnionych do przeprowadzenia kontroli; osobach uczestniczących w kontroli; ustaleniach kontroli; stwierdzonych naruszeniach; popełnionych wykroczeniach i zastosowanych sankcjach; załącznikach (stanowiących integralną część protokołu).

**Brak lub nierzetelne
dokumentowanie
ustaleń kontroli**

W trakcie badania dokumentacji kontrolnej we wszystkich kontrolowanych WIOŚ stwierdzono przypadki braku udokumentowania weryfikacji dotyczącej:

⁴⁷ Odpowiednio: WIOŚ w Katowicach – 20, WIOŚ w Rzeszowie – 28, WIOŚ w Szczecinie – 11, WIOŚ w Warszawie – 21. Różnice w ilościach wytypowanych do badania kontroli wynikają z różnej liczby kontroli przeprowadzonych przez poszczególne WIOŚ w zakresie gospodarki olejami odpadowymi.

- prawidłowości przypisania kodów odpadów olejowych, masy wytworzonych olejów odpadowych, podania danych podmiotów odbierających odpady,
- przestrzegania przez kontrolowany podmiot warunków określonych w Uod oraz rozporządzeniu ws. postępowania z olejami odpadowymi, w tym dotyczących selektywnego zbierania, magazynowania i zlecenia transportu.
- informacji o ostatecznym procesie odzysku lub unieszkodliwienia przekazanych odpadów.

Zdaniem NIK brak powyższych informacji w protokołach kontroli uniemożliwia ocenę rzetelności przeprowadzonej kontroli oraz weryfikację danych w nich zawartych.

Przykład

W WIOŚ w Warszawie kontrola dokumentacji wykazała, że:

- w sześciu protokołach kontroli nie zamieszczono zapisów dotyczących przestrzegania przez kontrolowany podmiot warunków określonych w Uod w zakresie: selektywnego zbierania odpadów, wskazania transportującemu odpady miejsca przeznaczenia odpadów oraz magazynowania odpadów;
- w siedmiu protokołach kontroli nie zamieszczono zapisów dotyczących przestrzegania przez kontrolowany podmiot warunków określonych w rozporządzeniu ws. postępowania z olejami odpadowymi w zakresie: mieszania olejów odpadowych z innymi odpadami i substancjami, zbierania olejów odpadowych, magazynowania olejów odpadowych.

**Weryfikacja
transportu olejów
odpadowych w SENT**

W żadnym przypadku inspektorzy WIOŚ nie sprawdzali czy przedsiębiorca poza BDO był również zobowiązany do monitoringu transportu w systemie SENT, w którym zgłoszeniu podlega nadanie, przewóz oraz odbiór oleju odpadowego jeżeli masa brutto przesyłki przekracza 500 kg lub jej objętość przekracza 500 litrów.

**Najczęściej
stwierdzone
nieprawidłowości
w kontrolach
realizowanych
przez WIOŚ**

Do szczegółowego badania wybrano dokumentację z kontroli, w trakcie których stwierdzono nieprawidłowości w zakresie gospodarki olejami odpadowymi (53⁴⁸ z 80 kontroli objętych badaniem) i w konsekwencji, w których zastosowano sankcje w stosunku do kontrolowanych przedsiębiorców.

Analiza dokumentacji z ww. postępowań wykazała że stwierdzone nieprawidłowości polegały w szczególności na: magazynowaniu odpadów

⁴⁸ Odpowiednio: WIOŚ w Katowicach – 15, WIOŚ w Rzeszowie – 15, WIOŚ w Szczecinie – 2, WIOŚ w Warszawie – 21.

niebezpiecznych w sposób niezabezpieczający przed oddziaływaniem czynników atmosferycznych i przed przedostaniem się odcieków do gleby; termicznym przekształcaniu odpadów poza spalarnią odpadów lub współspalarnią odpadów (spalanie odpadowego oleju w piecu); nieprowadzeniu lub nieprawidłowym prowadzeniu ewidencji wytwarzanych odpadów; nieskładaniu lub nieterminowym składaniu sprawozdań do marszałka województwa; braku właściwych oznaczeń na pojemnikach z olejem odpadowym; wytwarzaniu odpadów bez uregulowania stanu formalno-prawnego (w tym w zakresie uzyskania wpisu do rejestru BDO); niedotrzymywaniu warunków określonych w posiadanych decyzjach administracyjnych.

**Prawidłowe
wymierzanie sankcji
i podejmowane
działania pokontrolne**

Wysokość decyzji wymierzających karę pieniężnych wynosiła od 1000 zł do 300 000 zł, a wysokość nałożonych mandatów wynosiła od 100 zł do 5000 zł.

Na podstawie ustaleń analizowanych kontroli wydano ponadto:

- sześć⁴⁹ postanowień pozytywnie opiniujących, pod względem spełniania wymagań określonych w przepisach ochrony środowiska, instalacje odzysku, unieszkodliwiania, przetwarzania odpadów lub miejsca magazynowania i prowadzenia działalności w zakresie zbierania odpadów;
- dwie decyzje⁵⁰ o odstąpieniu od wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej z uwagi na znikomy charakter stwierdzonego naruszenia;
- jedną decyzję⁵¹ wstrzymującą działalność gospodarczą w związku ze stworzeniem zagrożenia zdrowia lub życia ludzi oraz stworzeniem zagrożenia zniszczenia środowiska.

W wyniku jednej z kontroli przeprowadzonej przez WIOŚ w Katowicach organ wydał decyzję administracyjną o wygaszeniu zezwolenia przedsiębiorcy na zbieranie odpadów. Dodatkowo, w dziewięciu⁵² przypadkach prowadzono/planowano wszcząć postępowania administracyjne w celu wymierzenia administracyjnych kar pieniężnych, m.in. za nieprzestrzeganie warunków posiadanej decyzji administracyjnej, braku lub nierzetelnego prowadzenia ewidencji odpadów lub sprawozdawczości, termicznego przekształcania odpadów poza spalarnią odpadów lub współspalarnią odpadów.

⁴⁹ WIOŚ w Katowicach – 2, WIOŚ w Warszawie – 4.

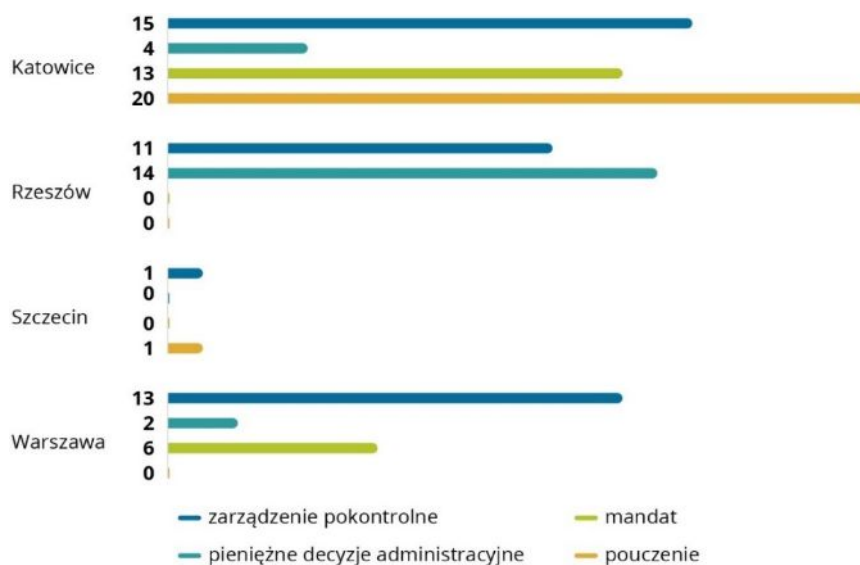
⁵⁰ WIOŚ w Warszawie – 1, WIOŚ w Rzeszowie – 1.

⁵¹ WIOŚ w Katowicach.

⁵² WIOŚ w Katowicach – 8, WIOŚ w Rzeszowie – 1.

Infografika nr 4

Rodzaje sankcji i działań pokontrolnych podejmowanych przez WIOŚ

Źródło: opracowanie własne NIK.

Realizacja zarządzeń pokontrolnych

WIOŚ w większości przypadków nie weryfikował realizacji zarządzeń pokontrolnych poprzez przeprowadzenie kontroli sprawdzających. Wykonanie zarządzeń pokontrolnych weryfikowano przede wszystkim na podstawie dokumentów dołączonych do pisma o ich realizacji, jak również bieżących zapisów dokonanych przez zakłady w BDO, która pozwala inspektorom na sprawdzenie ewidencji i sprawozdawczości odpadowej, w tym ustalenie czy rodzaje i ilości odpadów, którymi gospodaruje podmiot są zgodne z warunkami określonymi w posiadanych decyzjach. Ponadto, w przypadku kolejnej kontroli podmiotu, dla którego wydano zarządzenie pokontrolne, sprawdzany jest sposób realizacji zarządzenia oraz terminowość przekazania informacji o jego realizacji.

W objętej badaniem próbie WIOŚ przeprowadził kontrole sprawdzające tylko w pięciu⁵³ (z 53) przypadkach. W jednym⁵⁴ przypadku ustalono, że podmiot kontrolowany nie wykonał zaleceń pokontrolnych w związku z czym nałożono mandat w wysokości 200 zł.

O ustaleniach kontroli poinformowane zostały inne organy, takie jak m.in.: Państwowa Straż Pożarna, Policja, Straż Miejska, marszałek województwa, prokuratura, organy samorządu terytorialnego, inne WIOŚ, PGW Wody Polskie, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Nadzoru Budowlanego, GIOŚ oraz podmioty wnioskujące o interwencje WIOŚ w danej sprawie.

⁵³ WIOŚ w Katowicach – 2, WIOŚ w Rzeszowie – 3.

⁵⁴ WIOŚ w Rzeszowie.

**Prawidłowe
postępowanie
ze skargami
i wnioskami**

W latach 2020–2024 (do 30 czerwca) do kontrolowanych WIOŚ wpłynęło łącznie 154⁵⁵ skarg i wniosków dotyczących olejów odpadowych, z których analizie poddano 22⁵⁶ (14,3 %) wybranych celowo spraw. W 17 badanych przypadkach przeprowadzono kontrole, a w czterech⁵⁷ sprawach przekazano skierowaną do WIOŚ skargę/wniosek według właściwości z prośbą o informację o sposobie załatwienia sprawy.

Przykład

WIOŚ w Katowicach – Wojewódzka Inspektor wyjaśniła, że WIOŚ zwraca się do organów samorządowych o wstępne rozpoznanie sprawy np. poprzez ustalenie nazwy podmiotu będącego przedmiotem interwencji, potwierdzenie nieprawidłowości opisanych w interwencji. Po przeanalizowaniu przekazanej dokumentacji z kontroli przeprowadzonej przez organ, podejmowana jest decyzja o konieczności przeprowadzenia kontroli bądź o jej zaniechaniu, w przypadku, gdy nieprawidłowości opisane w interwencji nie zostały potwierdzone lub organ podjął skuteczne działania we własnym zakresie.

W jednym przypadku⁵⁸ Wojewódzki Inspektor nie podjął kontroli podmiotu wymienionego w skardze ponieważ, od chwili przekazania skarżącemu informacji o ustaleniach czynności kontrolnych przeprowadzonych przez WIOŚ w 2021 r., nie wpłynęły uwagi do tej informacji. Ponadto, skarżący nie zgłaszał też nowych wniosków o interwencję dot. podmiotu i nie przekazał żadnych dowodów potwierdzających nieprawidłowości w działaniach tego podmiotu.

Działania WIOŚ dotyczące rozpatrywania objętych badaniem skarg i wniosków były zgodne z przepisami k.p.a.

5.2.5. URZĘDY MARSZAŁKOWSKIE

**Opracowanie
i aktualizowanie wpgo
w oparciu
o nieaktualne dane**

Kontrolą objęto cztery urzędy marszałkowskie tj.: Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego oraz Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego.

W okresie objętym kontrolą obowiązywały następujące wojewódzkie plany gospodarki odpadami:

- województwo mazowieckie – WPGO 2024 (uchwała z 22 stycznia 2019 r.);
- województwo śląskie – WPGO 2022 (uchwała 24 kwietnia 2017 r.);

⁵⁵ WIOŚ w Katowicach – 106; WIOŚ w Rzeszowie – 44; WIOŚ w Szczecinie – 2 oraz WIOŚ w Warszawie – 2.

⁵⁶ WIOŚ w Katowicach – 10; WIOŚ w Rzeszowie – 8; WIOŚ w Szczecinie – 2 oraz WIOŚ w Warszawie – 2.

⁵⁷ WIOŚ w Katowicach.

⁵⁸ WIOŚ w Warszawie.

- województwo podkarpackie – WPGO 2022 (uchwała z 5 stycznia 2017 r.) oraz WPGO 2026 (uchwała z 26 kwietnia 2021 r.);
- województwo zachodniopomorskie – WPGO 2022 (uchwała z 27 grudnia 2016 r.) oraz WPGO 2026 (uchwała z 22 października 2020 r.).

Stosownie do art. 36 ust. 5 Uod, projekty wpgo zostały przekazane do zaopiniowania i następnie otrzymały pozytywną opinię ministra właściwego do spraw klimatu.

**Brak możliwości
pozyskiwania z BDO
zbiorczych danych
o olejach odpadowych**

W kontrolowanych urzędach marszałkowskich od 2019 r., tj. od początku gromadzenia danych i informacji o ilości wytwarzanych odpadów i sposobach ich zagospodarowania w BDO, nie było możliwości wygenerowania zbiorczych informacji w zakresie objętym kontrolą. Dane i informacje za 2018 r. pochodziły m.in. z informacji i raportów z wojewódzkich systemów odpadowych⁵⁹, informacji pozyskanych z Głównego Urzędu Statystycznego i WIOŚ. Dane za lata 2019–2022 pochodziły z BDO, ale były wygenerowane przez IOŚ-PIB, ponieważ minister właściwy do spraw klimatu nie zapewnił udostępnienia użytkownikom BDO narzędzia pozwalającego na automatyczne przetwarzanie i agregowanie danych, tj. gotowego modułu raportowego. Dopiero w czerwcu 2024 r. IOŚ-PIB udostępnił marszałkom województw pilotażową wersję Modułu Raportowego BDO (raporty predefiniowane). Do tego momentu brak było jakiegokolwiek narzędzia umożliwiającego generowanie raportów z BDO. Funkcjonalność tego modułu w początkowej fazie testowej nie została oceniona we wszystkich urzędach pozytywnie, m.in. ze względu na ograniczone możliwości formułowania raportów według indywidualnie zadanych kryteriów oraz brak funkcjonalności w zakresie uzyskania raportu dotyczącego wykazu liczby złożonych i obsłużonych wniosków w podziale na lata oraz rodzaju złożonego wniosku (rejestracyjny, aktualizacyjny, o wykreślenie).

Funkcjonujący wcześniej system WSO pozwalał marszałkowi generować raporty na wielu poziomach agregacji (województwo, powiat, gmina, podmiot), w przypadku wątpliwości, co do jakości danych (błędna ilość, kod odpadu, proces), pracownik weryfikujący dane mógł zidentyfikować podmiot i wprowadzić stosowne poprawki. Prowadzenie sprawozdawczości jedynie w systemie BDO (pierwsze sprawozdania obejmują 2019 r.) wyłączyło z użytkowania system WSO.

W latach 2020–2024 sprawozdania do wpgo były opracowane na podstawie wydanych w MK w 2017 r. *Wytycznych do opracowania*

⁵⁹ Dalej: „WSO”.

sprawozdania z realizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami za lata 2014-2016. Pomimo uruchomienia w 2020 r. systemu BDO wytyczne te nie zostały zaktualizowane.

**Nierzetelne dane
do sprawozdań
z realizacji wpgo**

Wszystkie kontrolowane urzędy marszałkowskie przedłożyły sprawozdanie z realizacji wpgo z zachowaniem terminu określonego w art. 39 ust. 3 pkt 2 Uod.

Sprawozdania z wpgo bazowały na informacjach i danych zawartych w BDO wykazanych przez podmioty w sprawozdaniach. Nie wszystkie sprawozdania zostały zweryfikowane i zatwierdzone. Ujmowanie w sprawozdaniach z wpgo danych niezweryfikowanych i niezatwierdzonych sprawozdań podmiotów miało wpływ na ich rzetelność.

**Tylko w trzech
województwach
możliwe było ustalenie
osiągnięcia wymaganych
poziomów odzysku
i recyklingu olejów
odpadowych**

Dla trzech⁶⁰ województw osiągnięte poziomy odzysku i recyklingu olejów odpadowych wykazane w sprawozdaniach w poszczególnych latach wyniosły odpowiednio:

Infografika nr 5

Osiągnięte poziomy odzysku dla trzech województw za lata 2020–2022 [%]

Źródło: opracowanie własne NIK.

⁶⁰ Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego.

Infografika nr 6

Osiągnięte poziomy recyklingu dla trzech województw za lata 2020–2022 [%]

Źródło: opracowanie własne NIK.

W województwie śląskim w sprawozdaniu z realizacji wpgo nie zawarto oceny odnoszącej się do osiągnięcia celów dotyczących olejów odpadowych wskazanych w wpgo, mimo że zgodnie z art. 39 ust. 2 Uod sprawozdanie powinno zawierać informacje dotyczące realizacji postanowień tych planów, ocenę stanu gospodarki odpadami, ocenę stanu realizacji zadań oraz osiągnięcia celów. Treść sprawozdania wskazywała na brak danych o recyklingu olejów odpadowych, natomiast faktycznie masa olejów odpadowych poddanych recyklingowi wynosiła zero, co wynikało m.in. z informacji przekazywanych w sprawozdaniach rocznych przez podmioty zobowiązane i gromadzonych w BDO. W sprawozdaniu znalazło się stwierdzenie, że w okresie sprawozdawczym oleje odpadowe przetwarzano w dwóch instalacjach do recyklingu, jednakże nie oparto go na danych o faktycznej masie poddanej temu procesowi, ponieważ w latach 2020–2022 podmioty posiadające te instalacje nie prowadziły recyklingu olejów odpadowych i nie wykazywały recyklingu w swoich sprawozdaniach.

Z kolei przywołane w sprawozdaniu za lata 2020–2022 informacje o masach olejów odpadowych poddanych odzyskowi, wynoszące odpowiednio 4070,77 Mg, 4 852,51 Mg i 4569,29 Mg, nie były uwzględnione do wyliczenia założonego celu ich odzysku (50 %), gdyż dotyczyły procesu odzysku we wszystkich instalacjach na obszarze województwa, a nie poziomu odzysku olejów oczekiwanego od podmiotów wprowadzających oleje smarowe na rynek krajowy. Sporządzając sprawozdanie nie odniesiono także ww. mas olejów odpadowych poddawanych odzyskowi do mas olejów smarowych

i przemysłowych wprowadzanych na rynek, gdyż Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego nie dysponował danymi, w jakiej części stają się one odpadami.

W pozostałych sprawozdaniach z wpgo marszałkowie województw poddawali ocenie zgodnie z Uod zmiany ilościowe i jakościowe w zakresie m.in. olejów odpadowych oraz instalacji do zagospodarowania poszczególnych grup odpadów, a także stan realizacji działań i celów ujętych w wpgo.

**Brak danych o liczbie
podmiotów
zobowiązanych
do wpisu do BDO**

Pomimo tego, że zgodnie z art. 80 ust. 1 Uod marszałek województwa prowadził i aktualizował BDO, to w trakcie kontroli stwierdzono, że w poszczególnych urzędach marszałkowskich nie posiadano wiedzy o liczbie zarejestrowanych w BDO podmiotów zajmujących się gospodarką olejami odpadowymi (w przypadku Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego dane te pozyskano z MK w trakcie kontroli NIK). Wynikało to z ograniczeń systemu BDO uniemożliwiającego wygenerowanie tych danych przez marszałków województw. Ponadto, w kontrolowanych urzędach identyfikacji podmiotów zobowiązanych do złożenia wniosku do BDO lub jego aktualizacji dokonywano na etapie weryfikacji sprawozdań, wniosków aktualizacyjnych lub przeprowadzanych kontroli.

Przykład

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego głównym źródłem informacji o liczbie podmiotów zobowiązanych do złożenia wniosku do BDO były składane przez przedsiębiorców lub organizacje odzysku sprawozdania o produktach i opakowaniach oraz dane uzyskane od stacji demontażu, a w 2024 r. również informacje uzyskane z Urzędu Regulacji i Energetyki. W 29 przypadkach stwierdzonych niezgodności wniosku o wpis do rejestru stwierdzono, że wnioski te nie zawierały kompletnych informacji w zakresie zadeklarowanej przez podmiot działalności. W takich przypadkach Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego każdorazowo wzywał ww. podmioty do złożenia wniosku o wpis lub o aktualizację wpisu, albo do korekty wniosku. W efekcie podjętych działań i prowadzonych czynności wyjaśniających w 43 przypadkach wpisy do rejestru zostały zaktualizowane na wniosek podmiotów, w 26 – podmioty zostały zarejestrowane, w jednym – podmiot został wykreślony z rejestru. W 57 przypadkach sprawy pozostawały w trakcie postępowania. W 11 przypadkach, w związku z brakiem złożenia wniosku pomimo skutecznego wezwania, wystosowano informacje do WIOŚ o stwierdzonych nieprawidłowościach.

**Nieterminowa
weryfikacja
sprawozdań
składanych przez
podmioty w zakresie
gospodarki olejami
odpadowymi**

We wszystkich kontrolowanych urzędach stwierdzono przypadki nieterminowego zweryfikowania sprawozdań (art. 77 ust. 1 Uod). Głównymi przyczynami opóźnień w zatwierdzaniu sprawozdań były m.in. duża liczba składanych sprawozdań, niedostateczne zasoby kadrowe, złożoność procedur, nałożenie się okresów sprawozdawczych za lata 2019 i 2020, duża liczba błędów w sprawozdaniach. Odnośnie do sprawozdań o wytworzonych odpadach i gospodarowaniu odpadami⁶¹ dotyczyło to 38,5 % próby objętej badaniem, a w przypadku sprawozdań o produktach, opakowaniach i o gospodarowaniu odpadami z nich powstającymi⁶² 28,0 % badanej próby.

W trakcie kontroli stwierdzono również dużą liczbę korekt/autokorekt składanych sprawozdań.

Przykład

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego w okresie objętym kontrolą, do marszałka złożono łącznie 3059 sprawozdań o produktach, opakowaniach i o gospodarowaniu odpadami z nich powstających, do których wystosowano 425 wezwań do korekty (tj. 13,9 %), a przedsiębiorcy dokonali 2418 autokorekt (tj. 79 %), zaś w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego do łącznej liczby tego rodzaju 1057 sprawozdań wystosowano 895 wezwań do korekty (tj. 84,7 %).

**Nierzetelna
weryfikacja
sprawozdań**

W trakcie kontroli w dwóch⁶³ urzędach marszałkowskich stwierdzono przypadki nierzetelnej weryfikacji złożonych sprawozdań. W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego naruszenia dotyczyły sprawozdań o wytworzonych odpadach i gospodarowaniu odpadami, a w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego sprawozdań o produktach, opakowaniach i o gospodarowaniu odpadami z nich powstającymi.

Przykład

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego spośród 97 sprawozdań zweryfikowanych przez marszałka i posiadających w BDO status „Zatwierdzone”, dziesięć zatwierdzono pomimo tego, że wykazane w nich ilości poszczególnych kodów olejów odpadowych były niezgodne z ewidencją odpadów w BDO. Dwa sprawozdania za 2023 r., zostały zaakceptowane pomimo błędnego przeliczenia jednostek wagi. W trakcie

⁶¹ Składane na podstawie art. 75 Uod.

⁶² Składane na podstawie art. 73 Uod.

⁶³ Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego.

kontroli NIK, wezwano podmioty do złożenia korekt sprawozdań. W przypadku pozostałych ośmiu sprawozdań zakończono proces weryfikacji bez sprawdzenia poprawności danych z ewidencją odpadów.

**Dochody z opłaty
produktowej**

Łączna kwota uiszczonej przez przedsiębiorców opłaty produktowej wyniosła 2720,0 tys. zł⁶⁴, z czego 98 % tej kwoty tj. 1626,8 tys. zł przekazano do NFOŚiGW, natomiast pozostała kwota stanowiła dochody budżetów województw.

**Niewielka liczba
przeprowadzonych
kontroli w zakresie
olejów odpadowych**

W kontrolowanym okresie pracownicy dwóch urzędów marszałkowskich przeprowadzili łącznie 63⁶⁵ kontrole, w trakcie których stwierdzili nieprawidłowości dotyczące m.in.: magazynowania odpadów olejowych, przekroczenia dopuszczalnych do wytworzenia ilości odpadów, ewidencji i sprawozdawczości, braków we wpisach w BDO, nieuiszczenia opłaty produktowej oraz wykazania w sprawozdaniach mas olejów i preparatów smarowych niezgodnych z masą ustaloną podczas kontroli.

Ponadto pracownicy urzędów uczestniczyli w przeprowadzonych przez WIOŚ⁶⁶ kontrolach podmiotów gospodarujących m.in. olejami odpadowymi na podstawie art. 41a Uod. Uczestnictwo przedstawicieli marszałka w tych kontrolach dotyczy ustawowego obowiązku organu wydającego na wniosek przedsiębiorcy: zezwolenia na zbieranie odpadów; zezwolenia na przetwarzanie odpadów; pozwoleń na wytwarzanie odpadów; pozwoleń na wytwarzanie odpadów uwzględniające zbieranie lub przetwarzanie odpadów. Przeprowadzone na podstawie art. 41a Uod kontrole nie wykazały nieprawidłowości w zakresie gospodarowania olejami odpadowymi.

5.3. FINANSOWANIE DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z GOSPODARKĄ OLEJAMI ODPADOWYMI PRZEZ NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

W latach 2020–2024 (I półrocze) możliwe było uzyskanie dofinansowania ze środków NFOŚiGW na działania związane z gospodarką olejami odpadowymi, tj.: usuwanie odpadów, remediację terenu czy przedsięwzięcia edukacyjne przyczyniające się do zwiększenia świadomości ekologicznej. Oferta programowa NFOŚiGW skierowana była

⁶⁴ Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego – 1660,1 tys. zł, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego – 371,1 tys. zł, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – 672,2 tys. zł, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego – 16,6 tys. zł.

⁶⁵ Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego – 18, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – 45.

⁶⁶ Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego – 33, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego – 57, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – 106, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego – bd.

**Środki NFOŚiGW jako
potencjalne źródło
finansowania Kpgo**

przede wszystkim na finansowanie działań związanych z usuwaniem skutków niewłaściwego postępowania z olejami odpadowymi.

W Kpgo 2022 jako potencjalne źródło finansowania wskazano środki NFOŚiGW⁶⁷, m.in. na:

- przeprowadzenie ogólnopolskiej kampanii informacyjno-edukacyjnej na temat postępowania z poszczególnymi rodzajami odpadów (w tym opracowanie zaleceń dla gmin odnoszących się do przeprowadzenia kampanii informacyjno-promocyjnych dotyczących postępowania z odpadami, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów)⁶⁸;
- działania na rzecz współpracy w zakresie zapobiegania powstawania odpadów pomiędzy interesariuszami: Ministerstwem Środowiska, organizacjami zrzeszającymi przemysł, konsumentami, jednostkami samorządu terytorialnego⁶⁹;
- kampanie promujące hierarchię sposobów postępowania z odpadami, w tym mniej konsumpcyjny styl życia oraz ekoprojektowanie⁷⁰.

**Środki na realizację
zadań z Kpgo, w tym
opłata produktowa**

Szacunkowe nakłady finansowe na dofinansowanie realizacji ww. zadań określono na łączną kwotę 8000,0 tys. zł.

NFOŚiGW jako instytucja wdrażająca Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko w latach 2020–2024 nie dysponował środkami z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonymi na realizację zadań związanych z gospodarką olejami odpadowymi. Zadania dotyczące tych zagadnień były realizowane ze środków własnych NFOŚiGW. Jednym ze źródeł finansowania programów priorytetowych są przychody z tytułu opłaty produktowej m.in. dotyczącej olejów i preparatów smarowych, zasilającej zobowiązanie wieloletnie „gospodarowanie odpadami”, o którym mowa w art. 401 c ust. 9 Poś oraz wpływami wskazanymi w art. 401 ust. 7 pkt 7c–11a, 12, 13a i 13b tej ustawy. W okresie objętym kontrolą stan środków pieniężnych zobowiązania wieloletniego „gospodarowanie odpadami” zmniejszał się i na koniec poszczególnych lat okresu objętego kontrolą przedstawiał się następująco:

⁶⁷ W Tabeli 44 – Harmonogram rzeczowo-finansowy rekomendowanych działań, str. 122 Kpgo 2022.

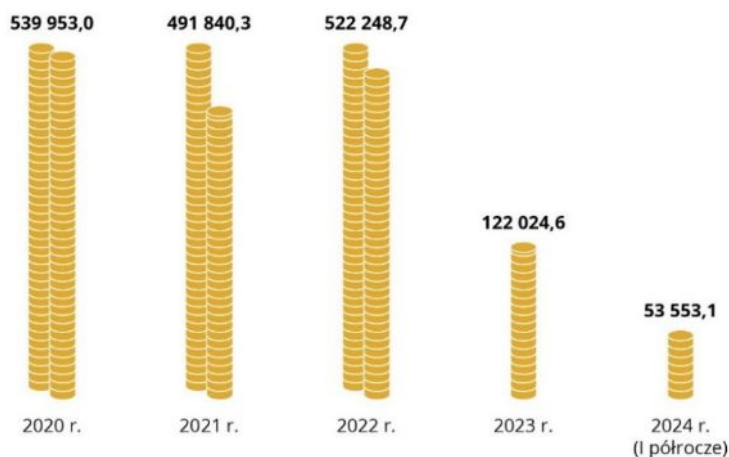
⁶⁸ Poz. 2 Harmonogramu; termin realizacji określono jako „do końca 2018 r.”, a szacunkowe nakłady finansowe określono na 4,0 mln. zł.

⁶⁹ Poz. 14 Harmonogramu; termin realizacji określono jako „wdrożenie od 2016 r.”, a szacunkowe nakłady finansowe określono na 1,0 mln. zł.

⁷⁰ Poz. 18 Harmonogramu; termin realizacji określono jako „2016–2019 r.”, a szacunkowe nakłady finansowe NFOŚiGW określono na 3,0 mln. zł.

Infografika nr 7

Stan środków pieniężnych zobowiązania wieloletniego „gospodarowanie odpadami” [tys. zł]

Źródło: opracowanie własne NIK.

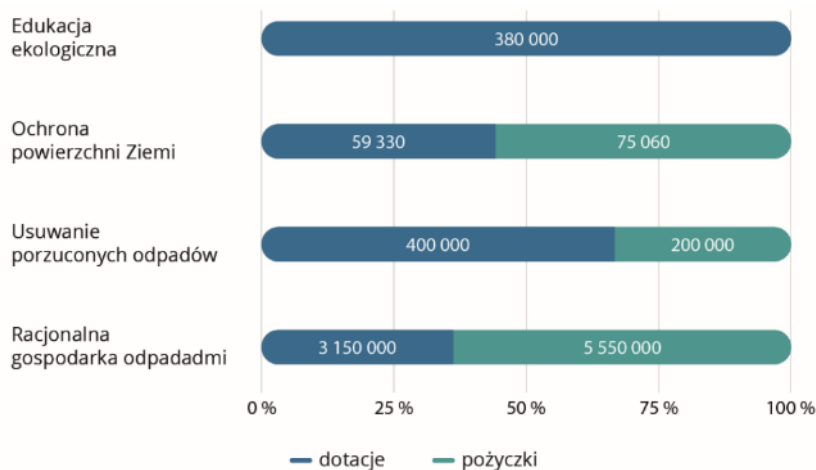
Programy priorytetowe, w ramach których możliwe było finansowanie przedsięwzięć dotyczących gospodarki olejami odpadowymi

Finansowanie przedsięwzięć dotyczących gospodarki olejami odpadowymi możliwe było w ramach czterech wdrożonych programów priorytetowych:

- Racjonalna gospodarka odpadami⁷¹, część 2. Instalacje gospodarowania odpadami;
- Usuwanie porzuconych odpadów⁷²;
- Ochrona powierzchni ziemi⁷³;
- Edukacja ekologiczna⁷⁴.

Infografika nr 8

Budżet wybranych programów priorytetowych [tys. zł]

Źródło: opracowanie własne NIK.

⁷¹ Okres wdrażania przewidziano na lata 2015–2030; budżet w wysokości 8 700 000,0 tys. zł.

⁷² Okres wdrażania przewidziano na lata 2019–2026, budżet w wysokości 600 000,0 tys. zł.

⁷³ Okres wdrażania przewidziano na lata 2015–2030, budżet w wysokości 134 390,0 tys. zł.

⁷⁴ Okres wdrażania przewidziano na lata 2015–2028, budżet w wysokości 380 000,0 tys. zł.

Ww. programy nie wskazywały rodzajów przedsięwzięć możliwych do dofinansowania z zakresu gospodarki olejami odpadowymi, a w ich budżetach nie było środków wydzielonych na ten cel. W związku z tym, w trakcie kontroli NIK nie można było ustalić, kwoty środków wypłaconych na zadania związane z gospodarką olejami odpadowymi ani procentowego udziału poszczególnych form udzielonego wsparcia dla tych przedsięwzięć. Wynikało to z faktu, że zadania, w których uwzględniano oleje odpadowe, stanowiły jedynie element dofinansowania całego przedsięwzięcia związanego z usuwaniem porzuconych odpadów bądź remediacją zanieczyszczonego terenu.

W okresie objętym kontrolą w NFOŚiGW nie opracowano i nie wdrożono programu priorytetowego odnoszącego się bezpośrednio do dofinansowania realizacji zadań z zakresu gospodarki olejami odpadowymi, w tym celów i kierunków określonych w Kpgo 2022 i Kpgo 2028 związanych z zapobieganiem powstawania olejów odpadowych. Oferta programowa NFOŚiGW koncentrowała się na usuwaniu skutków niewłaściwego gospodarowania odpadami, w tym olejami odpadowymi, a nie na promowaniu programów związanych z zapobieganiem powstawania odpadów w szczególności w zakresie olejów odpadowych.

Były Prezes Zarządu NFOŚiGW sprawujący funkcję od 30 sierpnia 2019 r. do 31 maja 2020 r. odnośnie do oferty programowej NFOŚiGW zeznał, że w jego ocenie tworzenie oferty finansowania ze środków NFOŚiGW dla przepracowanych olejów było przedwczesne, ponieważ najpierw należało stworzyć przepisy prawa, które zamykałyby obieg olejów i umożliwiałyby śledzenie tego obiegu, a dopiero potem finansować działania związane zapobieganiem powstawania tych niebezpiecznych zjawisk.

**Brak promocji zadań
i identyfikacji
beneficjentów**

NFOŚiGW w okresie objętym kontrolą nie promował możliwości udzielenia dofinansowania zadań dotyczących gospodarki olejami odpadowymi ani nie organizował szkoleń prezentujących założenia programów priorytetowych w tym zakresie.

NFOŚiGW nie przeprowadził analizy i identyfikacji grup beneficjentów potencjalnie zainteresowanych skorzystaniem z dofinansowania na ten cel ani nie skorzystał np. ze zbiorczego zestawienia podmiotów prowadzących działalność w zakresie gospodarki olejami odpadowymi (na podstawie wydanych zezwoleń) ujętego w ogólnodostępnym raporcie UN GCNP z 2020 r.

Prezes Zarządu NFOŚiGW, wbrew celom działania określonym w art. 400b ust. 2a Poś, nie promował możliwości udzielenia dofinansowania zadań związanych z gospodarką olejami odpadowymi ani nie stworzył warunków

do wdrażania takiego finansowania, w szczególności poprzez zapewnienie wsparcia działaniom służącym temu wdrażaniu oraz poprzez współpracę z innymi podmiotami.

Wszystkie osoby, zajmujące stanowisko Prezesa Zarządu NFOŚiGW w okresie objętym kontrolą, w składanych wyjaśnieniach i zeznaniach wskazały, że do NFOŚiGW nie wpływały zapytania potencjalnych beneficjentów dotyczące możliwości dofinansowania realizacji zadań z zakresu gospodarki olejami odpadowymi, a promowanie oferty programowej odbywało się m.in. podczas konferencji, targów, spotkań z beneficjentami.

**Niewielkie
zainteresowanie
dofinansowaniem**

W okresie objętym kontrolą do NFOŚiGW złożono 22 wnioski na realizację przedsięwzięć w ramach programów „Usuwanie porzuconych odpadów” oraz „Ochrona powierzchni ziemi”, których przedmiotem było m.in. usunięcie i zagospodarowanie niewłaściwie składowanych lub magazynowanych olejów odpadowych oraz przeprowadzenie remediacji. Złożone wnioski dotyczyły udzielenia dofinansowania ze środków krajowych na łączną kwotę 747 875,7 tys. zł, w tym dwa (z 22) wnioski dotyczyły udzielenia dofinansowania w formie pożyczki, a pozostałe wnioski udzielenia bezzwrotnej formy dofinansowania.

Spośród złożonych wniosków pięć zostało odrzuconych, siedem było w trakcie rozpatrywania, a w jednym przypadku wnioskodawca zrezygnował z ubiegania się o dofinansowanie. NFOŚiGW zawarł łącznie dziewięć⁷⁵ umów na dofinansowanie przedsięwzięć obejmujących m.in. oleje odpadowe na kwotę 156 023,5 tys. zł, z tego: siedem umów w ramach programu priorytetowego „Usuwanie porzuconych odpadów” w łącznej wysokości 155 671,5 tys. zł i dwie w ramach programu priorytetowego „Ochrona powierzchni ziemi” w łącznej wysokości 352,0 tys. zł.

W ramach programu „Racjonalna gospodarka odpadami” nie złożono żadnego wniosku o udzielenie dofinansowania na przedsięwzięcia dotyczące budowy lub modernizacji instalacji do regeneracji olejów odpadowych.

**Nieprawidłowości
w realizacji i rozliczeniu
zawartych umów**

W wyniku szczegółowego badania ośmiu⁷⁶ z dziewięciu umów, w ramach których dofinansowywane były działania w zakresie usuwania olejów odpadowych (dotyczące usuwania odpadów i remediacji terenu) oraz jednej⁷⁷ umowy zawartej z IOŚ-PIB o dofinansowanie na opracowanie ekspertyzy na potrzeby aktualizacji Kpgo ustalono m.in., że:

⁷⁵ Według stanu na dzień 22 maja 2024 r. – umowy dotyczyły usuwania i zagospodarowania odpadów oraz remediacji terenu zanieczyszczonego.

⁷⁶ Umowy na łączną kwotę 155 901,49 tys. zł.

⁷⁷ Umowa w formie dotacji do kwoty 771,2 tys. zł.

- do jednej umowy dotyczącej usuwania odpadów i remediacji terenu zawarto aneks wydłużający termin zakończenia realizacji przedsięwzięcia, osiągnięcia efektu rzeczowego i ekologicznego, pomimo że terminy na ich realizację upłynęły ponad 10 miesięcy przed zawarciem aneksu, co było działaniem nierzetelnym.

Przykład

NFOŚiGW zawarł z gminą Bytom w dniu 4 marca 2022 r. aneks nr 1/334 do umowy nr 164/2021/Wn12/OZ-po-go/D z 4 lutego 2021 r., tj. 10 miesięcy po upływie terminów zakończenia realizacji przedsięwzięcia, osiągnięcia efektu rzeczowego i efektu ekologicznego określonych w tej umowie.

Terminy zakończenia realizacji przedsięwzięcia (polegającego na usunięciu i utylizacji odpadów niebezpiecznych porzuconych na terenie działki o nr ewid. 143/25 obr. Łagiewniki w Bytomiu), osiągnięcia efektu rzeczowego i efektu ekologicznego określone w rozdziale IV Warunki szczególne ust. 3–5 ww. umowy zawartej pomiędzy NFOŚiGW a gminą Bytom zostały wyznaczone na 30 kwietnia 2021 r. W dniu 4 marca 2022 r., tj. ponad 10 miesięcy po upływie ww. terminów, strony zawarły aneks nr 1/334, w którym wprowadzono zmiany m.in. w zakresie ust. 3-5 rozdziału IV ww. umowy, tj. dokonano wydłużenia terminów zakończenia realizacji przedsięwzięcia, osiągnięcia efektu rzeczowego i efektu ekologicznego z 30 kwietnia 2021 r. na 30 czerwca 2022 r.

- umowa⁷⁸ dotycząca opracowania ekspertyzy na potrzeby aktualizacji Kpgo została rozliczona, pomimo że nie zawierała wszystkich elementów określonych w umowie. W trakcie obowiązywania ww. umowy NFOŚiGW nie przeprowadzał kontroli jej realizacji, pomimo że miał taką możliwość.

Zgodnie z pkt. 5. szczegółowego opisu przedsięwzięcia stanowiącego załącznik do umowy, IOŚ-PIB zobowiązany był do przedstawienia m.in. informacji o rodzajach, liczbie, rozmieszczeniu i mocach przerobowych instalacji do przetwarzania odpadów, ze wskazaniem rozmieszczenia istniejących instalacji i urządzeń do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów w tabelach oraz graficznie na mapce poglądowej, w podziale na województwa m.in. dla odpadów niebezpiecznych w tym odrębnie dla poszczególnych rodzajów instalacji.

Informacje zamieszczone w ekspertyzie zawierały nierzetelne dane dotyczące m.in. liczby funkcjonujących instalacji recyklingu odpadów

⁷⁸ Umowa nr 2055/2000/WN50/NF-02/D z 21 grudnia 2020 r. zawarta przez NFOŚiGW w ramach programu priorytetowego pn.: „Wsparcie zadań Ministra Klimatu i Środowiska” nie była wykazywana przez NFOŚiGW jako dotycząca olejów odpadowych.

olejowych (wskazano 10 z 15 istniejących instalacji), rodzajów procesów odzysku⁷⁹ (nieprawidłowe wskazanie procesów R3 i R5 jako procesów odzysku olejów odpadowych) oraz nieaktualności wykorzystanych danych (tj. danych z lat 2017–2019).

Zdaniem NIK, wypłacenie wynagrodzenia za ekspertyzę na potrzeby aktualizacji Kpgo, będącej przedmiotem umowy z IOŚ-PIB, było działaniem niezgodnym z jej postanowieniami. Zadaniem NFOŚiGW, określonym w § 9 ust. 4 umowy było sprawdzenie zakresu rzeczowego dokumentu, którego przygotowanie zostało zlecone na podstawie umowy o udzielenie dofinansowania w formie dotacji.

5.4. PRZESTRZEGANIE PRZEZ WYBRANE JEDNOSTKI PRZEPISÓW W ZAKRESIE GOSPODARKI OLEJAMI ODPADOWYMI

5.4.1. KONTROLE PRZEPROWADZANE PRZEZ NIK

Kontrolą objęto 12 wybranych celowo podmiotów, które prowadziły działalność w zakresie wytwarzania olejów odpadowych. Wszystkie te podmioty posiadały wpis do BDO, jednak nie zawsze był on aktualny. W okresie objętym kontrolą stwierdzono także przypadki prowadzenia działalności bez wymaganego pozwolenia.

Wszystkie kontrolowane przez NIK podmioty prowadziły ilościową (masa odpadu) i jakościową (dla poszczególnych kodów odpadów) ewidencję odpadów i składały wymagane sprawozdania. Jednak stwierdzono przypadki braku rzetelnego i bieżącego prowadzenia ewidencji oraz nieterminowej i niezgodnej z prowadzoną ewidencją sprawozdawczości. Ponadto stwierdzono przypadki niespełniania wymagań określonych w Uod oraz w rozporządzeniu ws. postępowania z olejami odpadowymi.

**Brak aktualizacji
wpisu do BDO**

Wszystkie kontrolowane podmioty gospodarujące olejami odpadowymi posiadały wpis do BDO, jednak w trzech przypadkach wpisy te były nieaktualne.

Przykład

W jednym podmiocie wytwarzającym oleje odpadowe wniosek rejestrowy zawierał dane o wytwarzaniu odpadów o kodach 13 02 08* oraz 13 05 02*. Nie zawierał natomiast informacji o odpadach oznaczonych kodami 13 02 05* oraz 13 02 06*, mimo że w czasie składania wniosku rejestracyjnego do BDO i w okresie poprzedzającym złożenie tego wniosku, wytwarzano odpady o ww. kodach. Wpis rejestracyjny BDO od momentu zgłoszenia nie był aktualizowany.

⁷⁹ Procesy odzysku odpadów wskazane w wykazie procesów odzysku w załączniku nr 1 do Uod.

Decyzje administracyjne

Wszyscy zobligowani do tego przedsiębiorcy wytwarzający oleje odpadowe posiadali zgodnie z art. 180a Poś pozwolenie na wytwarzanie odpadów powstających w związku z eksploatacją instalacji oraz przestrzegali warunków określonych w posiadanej decyzji administracyjnej w zakresie rodzaju i ilości wytwarzanych olejów odpadowych. Stwierdzono, że dwa podmioty okresowo działały bez pozwolenia (odpowiednio 24 dni oraz 10 miesięcy).

Przykład

Jeden podmiot wytwarzający oleje odpadowe w okresie od 3 sierpnia 2023 r. do 2 czerwca 2024 r. (tj. przez 10 miesięcy) nie posiadał aktualnego pozwolenia na wytwarzanie odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych o kodzie 13 02 05*.

W ww. okresie podmiot ten wytworzył i przekazał do dalszego zagospodarowania 8 Mg olejów odpadowych. Decyzja Prezydenta Miasta Rzeszowa z dnia 2 sierpnia 2013 r. udzielająca pozwolenia na wytwarzanie odpadów dla tego podmiotu, zmieniona decyzją z dnia 15 maja 2020 r. obowiązywała do 2 sierpnia 2023 r. Były Prezes Zarządu wyjaśnił, że fakt ten wynikał z braku zapisu w decyzji z 15 maja 2020 r. daty wygaśnięcia pozwolenia. Decyzja dotycząca pozwolenia na wytwarzanie odpadów wydawana jest na okres 10 lat, a do wniosku z dnia 12 marca 2020 r. dołączono wszystkie dokumenty, które były wymagane do otrzymania decyzji na okres 10 lat, stąd przekonanie przedsiębiorcy, że decyzja z 15 maja 2020 r. będzie obowiązywać przez 10 lat, czyli do 2030 r.

3 czerwca 2024 r. Prezydent Miasta Rzeszowa po rozpatrzeniu wniosku udzielił podmiotowi pozwolenia na wytwarzanie odpadów, w tym olejów odpadowych o kodzie 13 02 05* z mocą obowiązywania do dnia 3 czerwca 2034 r.

Nieprawidłowości w ewidencji odpadów

Od 1 stycznia 2020 r. wszystkie objęte kontrolą podmioty zobowiązane były do bieżącego prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów zgodnie z katalogiem odpadów, za pośrednictwem indywidualnego konta w systemie BDO. Ewidencja odpadów w BDO powinna być prowadzona oddzielnie dla każdego rodzaju odpadów. Kontrolowane podmioty z uwagi na ilość wytwarzanych olejów odpadowych (powyżej 100 kg rocznie) zobowiązane były prowadzić tzw. „pełną ewidencję”, która obejmuje sporządzenie KPO oraz KEO. Tylko w dwóch podmiotach (16,7 %) w trakcie kontroli nie stwierdzono naruszeń dotyczących prawidłowości i rzetelności prowadzonej ewidencji odpadów. Do najczęstszych naruszeń w tym zakresie należało: brak ewidencji wszystkich wytwarzanych olejów odpadowych, niezgodność KEO z KPO oraz brak prowadzenia na bieżąco ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów.

W przypadku jednego podmiotu ewidencja odpadów w postaci KEO została uzupełniona za rok 2024 w trakcie kontroli NIK. Ponadto cztery podmioty nie ujęły w ewidencji BDO KEO dotyczących olejów odpadowych wytworzonych w 2020 r. co było niezgodne z art. 236a ust. 3 Uod. KEO sporządzone w formie papierowej w 2020 r., należało wprowadzić do BDO najpóźniej do dnia 31 stycznia 2021 r.⁸⁰. Pozostałe podmioty (siedem) nie prowadziły odrębnej ewidencji odpadów dla wszystkich wytwarzanych olejów odpadowych lub nie była ona prowadzona na bieżąco.

Przykład

Jeden podmiot wytwarzający odpady olejowe w latach 2020–2024 (do 30 czerwca) nie prowadził na bieżąco ilościowej ewidencji odpadów w BDO z zastosowaniem KEO. Masa wytworzonych odpadów była wpisywana w KEO tylko raz lub dwa razy w roku, dopiero po sporządzeniu KPO, co było postępowaniem nierzetelnym.

Prawidłowe przekazywanie odpadów kolejnym posiadaczom

Wszystkie kontrolowane podmioty przekazywały wytworzone oleje odpadowe podmiotom uprawnionym do ich zagospodarowania, tj. posiadającym wymagane decyzje (np. zezwolenie na zbieranie odpadów lub zezwolenie na przetwarzanie odpadów) lub wymagane wpisy do rejestru BDO.

Zgodnie z art. 27 ust. 3b Uod wytwórca odpadów niebezpiecznych, jest zwolniony z odpowiedzialności za gospodarowanie tymi odpadami z chwilą przekazania ich do ostatecznego procesu odzysku lub ostatecznego procesu unieszkodliwiania przez posiadacza odpadów prowadzącego taki proces. Ostateczny proces odzysku oznacza proces R1-R11⁸¹, zgodnie z załącznikiem nr 1 Uod, a także proces przygotowania do ponownego użycia. Ostateczny proces unieszkodliwiania oznacza proces D1-D12⁸², zgodnie

⁸⁰ Art. 236a ust. 3 został uchylony przez art. 26 pkt 1 ustawy z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-Cov-2 (Dz. U. poz. 875, ze zm.) z dniem 16 maja 2020 r.

⁸¹ Procesy odzysku: R1 Wykorzystanie głównie jako paliwa lub innego środka wytwarzania energii(*), R2 Odzysk/regeneracja rozpuszczalników, R3 Recykling lub odzysk substancji organicznych, które nie są stosowane jako rozpuszczalniki (w tym kompostowanie i inne biologiczne procesy przekształcania)(**), R4 Recykling lub odzysk metali i związków metali(***) R5 Recykling lub odzysk innych materiałów nieorganicznych(****), R6 Regeneracja kwasów lub zasad, R7 Odzysk składników stosowanych do redukcji zanieczyszczeń, R8 Odzysk składników z katalizatorów, R9 Powtórna rafinacja lub inne sposoby ponownego użycia olejów, R10 Obróbka na powierzchni ziemi przynosząca korzyści dla rolnictwa lub poprawę stanu środowiska R11 Wykorzystywanie odpadów uzyskanych w wyniku któregośkolwiek z procesów wymienionych w pozycji R1–R10.

⁸² Procesy unieszkodliwiania: D1 Składowanie w gruncie lub na powierzchni ziemi (np. składowiska itp.), D2 Przetwarzanie w glebie i ziemi (np. biodegradacja odpadów płynnych lub szlamów w glebie i ziemi itd.), D3 Głębokie zatłaczanie (np. zatłaczanie

**Nieterminowe
składanie i niezetelne
sporządzanie rocznych
sprawozdań
o wytwarzanych
odpadach
i o gospodarowaniu
odpadami**

z załącznikiem nr 2 Uod. Cztery kontrolowane podmioty nie posiadały pełnej informacji o ostatecznym procesie odzysku lub unieszkodliwienia przekazywanych olejów odpadowych.

Wszystkie kontrolowane podmioty złożyły w latach 2020-2024 roczne sprawozdania o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami za lata 2019–2023 do marszałka województwa poprzez BDO.

Sprawozdanie należało złożyć w terminie do dnia 15 marca roku następującego po roku sprawozdawczym, za wyjątkiem sprawozdania za 2019 r., gdzie termin złożenia sprawozdania został przesunięty do 2 listopada 2020 r.⁸³ W przypadku dwóch podmiotów zdarzyły się przypadki nieterminowego złożenia sprawozdań (jednego za 2021 r. oraz jednego za 2023 r.).

Przykład

Jeden podmiot wytwarzający oleje odpadowe nie dopełnił obowiązku terminowego złożenia sprawozdania o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami za rok 2020. Sprawozdanie zostało złożone 26 października 2021 r. Prokurenci kontrolowanego podmiotu wyjaśnili, że roczne sprawozdanie zostało złożone po terminie z powodu błędu pracownika, który zajmował się obsługą BDO.

Dziewięć podmiotów złożyło korekty do sprawozdań, w tym osiem podmiotów w związku z rozbieżnościami w danych pomiędzy prowadzoną ewidencją odpadów a sprawozdaniem. Tylko trzy z 12 kontrolowanych podmiotów nie składały korekt do złożonych sprawozdań.

odpadów w postaci umożliwiającej pompowanie do odwiertów, wysadów solnych lub naturalnie powstających komór itd.), D4 Retencja powierzchniowa (np. umieszczanie odpadów ciekłych i szlamów w dołach, poletkach osadowych lub lagunach itd.), D5 Składowanie na składowiskach w sposób celowo zaprojektowany (np. umieszczanie w uszczelnionych oddzielnych komorach, przykrytych i izolowanych od siebie wzajemnie i od środowiska itd.), D6 Odprowadzanie do wód z wyjątkiem mórz i oceanów, D7 Odprowadzanie do mórz i oceanów, w tym lokowanie na dnie mórz, D8 Obróbka biologiczna, niewymieniona w innej pozycji niniejszego załącznika, w wyniku której powstają ostateczne związki lub mieszanki, które są unieszkodliwiane za pomocą któregośkolwiek spośród procesów wymienionych w poz. D1-D12, D9 Obróbka fizyczno-chemiczna, niewymieniona w innej pozycji niniejszego załącznika, w wyniku której powstają ostateczne związki lub mieszaniny unieszkodliwiane za pomocą któregośkolwiek spośród procesów wymienionych w pozycjach D1-D12 (np. odparowanie, suszenie, kalcynacja itp.), D10 Przekształcanie termiczne na lądzie, D11 Przekształcanie termiczne na morzu, D12 Trwałe składowanie (np. umieszczanie pojemników w kopalniach itd.).

⁸³ Zmiana terminu na podstawie przepisu art. 26 Ustawy z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS- COV-2 (Dz. U. poz. 875).

Przykład

Jeden podmiot wytwarzający oleje odpadowe złożył poprzez BDO cztery sprawozdania o wytworzonych odpadach i gospodarowaniu odpadami w latach 2020–2024. Dane o masie odpadów olejowych wykazane w sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z KPO.

Podmiot ten nie wywiązał się z obowiązku (art. 66 ust. 1 Uod) prowadzenia ewidencji w postaci KEO, a jego sprawozdania zostały zatwierdzone przez Marszałka Województwa Śląskiego bez wezwania podmiotu do złożenia wyjaśnień.

W kolejnym podmiocie wytwarzającym oleje odpadowe nieprawidłowo prowadzono ewidencję odpadów, ponieważ nie ewidencjonowano odpadów dla zużytego oleju o kodzie 13 02 05*. W konsekwencji powyższego roczne sprawozdania o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami zostały sporządzone niezgodnie ze stanem faktycznym w zakresie rodzaju wytwarzanych odpadów. Podmiot ten prowadził jedynie ewidencję dla odpadu o kodzie 13 02 08*. Prezes wyjaśnił, że podmiot nie prowadził w latach 2020–2024 ewidencji odpadów i nie wykazywał w sprawozdaniach rocznych olejów o kodzie 13 02 05*, ponieważ pracownicy nie byli świadomi tego, że zużyte oleje hydrauliczne mają inny kod odpadu.

Kolejny podmiot wytwarzający oleje odpadowe do sprawozdań sporządzonych za lata 2020-2023 składał korekty dotyczące miejsca powstania odpadów. W pierwotnie składanych sprawozdaniach podawano niezgodnie ze stanem faktycznym, że odpady olejowe powstawały poza instalacją. W trakcie kontroli NIK sprawozdania zostały skorygowane z uwagi na wytwarzanie tych odpadów w związku z eksploatacją instalacji.

**Niejednolity sposób
określania
masy olejów**

W dwóch z 12 kontrolowanych podmiotów masę olejów odpadowych określano na podstawie ważenia. W pozostałych przypadkach stosowano przeliczniki od 0,8 Mg/m³ do 0,9 Mg/m³. Tylko w trzech podmiotach stwierdzono korygowanie szacowanej masy przez ich odbiorcę.

Przykład

W podmiocie wytwarzającym oleje odpadowe w prowadzonej ewidencji (KEO i KPO) masa wytworzonych olejów odpadowych była szacowana na podstawie różnych przeliczników gęstości stosowanych przez spółki odbierające odpady olejowe, tj. odpowiednio 0,880 kg/dm³, 0,850 kg/dm³ i 0,910 kg/dm³. Wskazano, że w podmiocie nie były znane podstawy stosowania przez spółki takich przeliczników.

Kierownik podmiotu wyjaśnił, że przeliczenia oleju odpadowego wykonywane były przez firmy odbierające odpady przy ich odbiorze i wystawianiu KPO w BDO.

W kolejnym podmiocie wytwarzającym oleje odpadowe nie ważono olejów przepracowanych, a jedynie szacowano ich masę przyjmując, że jeden litr waży 0,85 kg. Prezes wyjaśnił, że w przedsiębiorstwie w celu ustalenia masy oleju przepracowanego, nigdy nie mierzono jego gęstości i objętości, a jego masa była podawana przez posiadacza przejmującego odpady dopiero po jego zważeniu. Wystąpiły przypadki korygowania masy odpadów poprzez odrzucenie masy odpadów wskazanych w KPO przez odbiorcę odpadów i dopiero po dokonaniu przez podmiot niezbędnych korekt karty były ostatecznie zatwierdzane.

**Przypadki
niedopełnienia
obowiązku zgłaszania
transportu w SENT**

Dwa z siedmiu zobowiązanych do tego podmiotów nie dokonało zgłoszenia w systemie monitorowania drogowego i kolejowego przewozu towarów oraz obrotu paliwami opałowymi (SENT) nadania przesyłek olejów odpadowych o masie przekraczającej 500 kg. Tym samym naruszyły obowiązek wynikający z art. 3 ust. 2 pkt 1 lit. c Ustawy o systemie monitorowania drogowego i kolejowego przewozu towarów oraz obrotu paliwami opałowymi.

Przykład

Jeden podmiot wytwarzający oleje odpadowe nie dokonał zgłoszenia w systemie SENT nadania 12 przesyłek olejów odpadowych o masie przekraczającej 500 kg. Obowiązek taki dotyczył przesyłek pochodzących z oczyszczalni ścieków (3 w roku 2020, 2 w roku 2021, 2 w roku 2022, 1 w roku 2023 i 1 w roku 2024) oraz 3 przesyłek z siedziby tego podmiotu (1 w roku 2020, 1 w roku 2022 i 1 w roku 2024). Prezes Zarządu wyjaśnił, że powyższe wynikało z braku świadomości o istnieniu takiego obowiązku.

**Nieprawidłowości
związane
z postępowaniem
z olejami odpadowymi**

W 12 podmiotach objętych kontrolą NIK przeprowadzono oględziny miejsc magazynowania olejów odpadowych, w trakcie których oceniano m.in. spełnianie wymagań określonych w Uod oraz w rozporządzeniu ws. postępowania z olejami odpadowymi. Nieprawidłowości w tym zakresie stwierdzono u siedmiu podmiotów i dotyczyły one m.in.:

- braku selektywnego zbierania i magazynowania olejów odpadowych stwierdzono w przypadku czterech podmiotów;
- niespełniania wymagań dla pojemników przeznaczonych do zbierania olejów odpadowych stwierdzono w przypadku siedmiu podmiotów w tym dotyczące odprowadzania ładunków elektryczności statycznej – sześć przypadków, oznakowania – trzy przypadki;

- nieodpowiedniego zabezpieczenia miejsc magazynowania stwierdzono w przypadku pięciu podmiotów, w tym cztery przypadki dotyczące wyposażenia w urządzenia lub środki do zbierania wycieków.

Przykład

W jednym podmiocie wytwarzającym oleje odpadowe do lipca 2024 r., nie zapewniono odprowadzania ładunków elektryczności statycznej ze zbiorników, w których magazynowano oleje odpadowe, co naruszało przepis § 3 ust. 1 rozporządzenia ws. sposobu postępowania z olejami odpadowymi, według którego oleje odpadowe zbiera się do pojemników, m.in. odprowadzających ładunki elektryczności statycznej.

Prezes wyjaśnił, że niespełnianie tego wymogu w przedmiotowym okresie wynikało wyłącznie z przeoczenia konieczności jego spełniania.

W trakcie kontroli podmiot ten dokonał uziemienia zbiorników do magazynowania olejów odpadowych.

Kontrole innych organów

W okresie objętym kontrolą, w żadnym kontrolowanym przez NIK podmiocie nie były przeprowadzane kontrole przez pracowników urzędu marszałkowskiego. W przypadku sześciu podmiotów kontrole zostały przeprowadzone przez właściwe miejscowo WIOŚ. W dwóch przypadkach były to kontrole (art. 41a Uod) realizowane na wniosek podmiotu w związku ze zmianą posiadanych pozwoleń i skutkowały wydaniem pozytywnych postanowień w przedmiocie spełnienia wymagań określonych w przepisach ochrony środowiska. W przypadku jednej jednostki kontrola zakończyła się wszczęciem postępowania administracyjnego i wydaniem zarządzeń pokontrolnych.

5.2.6. 5.4.2. KONTROLE ZLECONE INSPEKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA

Zakres kontroli

28 czerwca 2024 r. NIK zleciła Głównemu Inspektorowi, w trybie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK, przeprowadzenie przez jednostki IOŚ kontroli doraźnych w podmiotach prowadzących działalność w zakresie gospodarki olejami odpadowymi, w tym w organizacjach odzysku i zakładach przetwarzania.

Podmioty wytypowane do kontroli

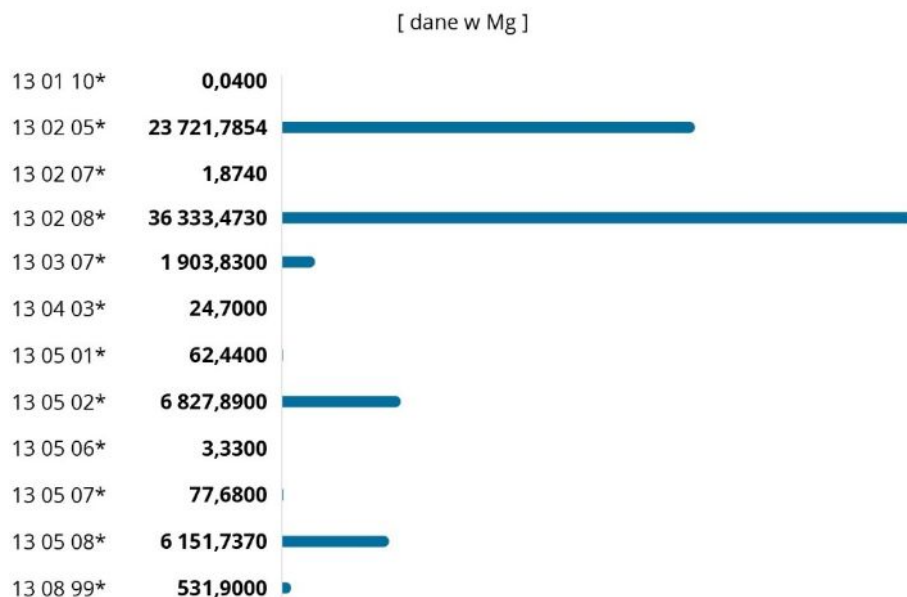
IOŚ przeprowadził kontrole w 30 podmiotach prowadzących działalność w zakresie gospodarki olejami odpadowymi. Kontrole przeprowadzono w:

- 23 podmiotach gospodarczych – wytwórców odpadów i podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania lub przetwarzania odpadów;
- czterech podmiotach prowadzących działalność w zakresie przetwarzania odpadów;
- trzech organizacjach odzysku.

Przedsiębiorcy objęci kontrolą zostali wytypowani przez NIK na podstawie analizy danych z BDO otrzymanych od IOŚ-PIB.

Infografika nr 9

Struktura rodzajów, w oparciu o katalog odpadów, olejów odpadowych wytworzonych w latach 2020–2023 przez 22 wybranych do kontroli wytwórców odpadów wg danych z BDO [Mg]. W danych nie uwzględniono przedsiębiorcy, który wykazał 100 000 000 Mg wytworzonych olejów odpadowych

Źródło: opracowanie własne NIK.

Wszystkie podmioty wytypowane do kontroli posiadały wpis do BDO, jednak w przypadku pięciu z 32⁸⁴ wymagał on aktualizacji. Spośród 30 podmiotów objętych kontrolą w pięciu nie stwierdzono żadnych naruszeń w zakresie gospodarki olejami odpadowymi. Kontrolowane podmioty prowadziły ilościową i jakościową ewidencję odpadów oraz składały wymagane sprawozdania z wyjątkiem jednego podmiotu. Stwierdzono przypadki braku rzetelnego i bieżącego prowadzenia ewidencji odpadów oraz nieterminowej (6 z 30) i niezgodnej z prowadzoną ewidencją sprawozdawczości (8 z 30).

W trakcie kontroli stwierdzono przypadki niespełniania wymagań określonych w Uod oraz w rozporządzeniu ws. postępowania z olejami odpadowymi w zakresie magazynowania odpadów (9 z 24⁸⁵).

⁸⁴ Dwie organizacje odzysku wytypowane do kontroli posiadały nieaktualny wpis do rejestru BDO. W związku z tym IOŚ odstąpił od przeprowadzenia kontroli.

⁸⁵ Wskazano 24 podmioty, z uwagi na to, że w 6 podmiotach nie magazynowano olejów odpadowych.

Wytwórcy odpadów i podmioty prowadzące działalność w zakresie zbierania lub przetwarzania odpadów

Wpis do BDO i decyzje administracyjne

Wszystkie 23 kontrolowane podmioty posiadały wpis do BDO. W przypadku jednego podmiotu wpisu dokonano na jego wniosek w dziale XII BDO, jako wytwórca odpadów⁸⁶ zobowiązany do prowadzenia ewidencji odpadów niepodlegający obowiązkowi uzyskania pozwolenia na wytwarzanie odpadów albo pozwolenia zintegrowanego, pomimo tego że podmiot ten w świetle przepisów Uod nie był wytwórcą olejów odpadowych⁸⁷.

Przykład

Podmiot wytypowany do kontroli przez NIK według danych wprowadzonych do BDO wytworzył łącznie 556,6000 Mg olejów odpadowych o kodach: 13 04 03* w ilości 24,7000 Mg w 2020 r. oraz 13 08 99* w łącznej ilości 531,9000 Mg w latach 2020–2023. Kontrola WIOŚ wykazała, że kontrolowany podmiot nie był wytwórcą olejów odpadowych i nie powinien wykazywać w prowadzonej w BDO ewidencji tych odpadów. W wyniku takiego postępowania odpady te zostały wykazane w BDO podwójnie, zarówno przez kontrolowany podmiot, jak i przez podmiot świadczący usługę odbioru tych odpadów.

Ponadto w przypadku jednego podmiotu stwierdzono, że do BDO nie wpisano informacji o wytwarzaniu odpadu o kodzie 13 02 05*.

Wytwarzanie olejów odpadowych w 10 kontrolowanych podmiotach nie było związane z eksploatacją instalacji i zgodnie z art. 180 Poś nie wymagało uzyskania pozwolenia.

Przekraczanie warunków decyzji administracyjnych

13 podmiotów posiadało wymagane decyzje administracyjne. W trakcie kontroli przeprowadzanych przez IOŚ w przypadku dwóch podmiotów stwierdzono:

- przekroczenie ilości zebranych odpadów olejowych w stosunku do ilości określonej w decyzji;

⁸⁶ Wpis dotyczył czterech kodów odpadów wytwarzanych przez podmiot: 13 02 05* - mineralne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe niezawierające związków chlorowcoorganicznych, 13 04 01* - oleje zęzowe ze statków żeglugi śródlądowej, 13 04 03* - oleje zęzowe ze statków morskich, 13 08 99* - inne niewymienione odpady.

⁸⁷ Zgodnie z definicją zawartą w art. 3 ust. 1 pkt 32 Uod (...) wytwórcą odpadów zdawanych do portowych urządzeń do odbioru odpadów ze statków w rozumieniu art. 5 pkt 9 Ustawy z dnia 12 maja 2022 r. o portowych urządzeniach do odbioru odpadów (Dz. U. poz. 1250) jest podmiot świadczący usługę odbioru odpadów w porcie lub przystani morskiej.

Przykład

Kontrolowany podmiot w latach 2021–2023 zbierał odpady o kodzie 13 02 08* niezgodnie z posiadanym zezwoleniem, tj. z przekroczeniem dopuszczanej ilości o łącznej masie 13, 7200 Mg w stosunku do ilości określonej w posiadanej decyzji, w tym:

- w roku 2021 o 4,2170 Mg,
- w roku 2022 o 5,7930 Mg,
- w roku 2023 o 3,7100 Mg.

- przekroczenie maksymalnej masy magazynowania odpadów w stosunku do ilości określonej w decyzji.

Przykład

W kontrolowanym podmiocie w trakcie roku 2022 stwierdzono przekroczenie dopuszczanej w posiadanym zezwoleniu maksymalnej masy do magazynowania odpadów o 0,4510 Mg (tj. 15,0 %) dla odpadu o kodzie 13 01 10* oraz o 2,0910 Mg (tj. 209,1 %) dla odpadu o kodzie 13 05 07* (maksymalna masa magazynowa w okresie roku została w posiadanym zezwoleniu określona odpowiednio na 3,0000 Mg oraz 1,0000 Mg).

Ponadto w kontrolowanym podmiocie stwierdzono przekroczenie maksymalnej masy magazynowania odpadu o kodzie 13 05 07*, które w posiadanym zezwoleniu w tym samym czasie określono na 1,0000 Mg, a zgodnie z danymi z KPO:

- w 2022 r. przyjęto 3,0710 Mg,
- w 2023 r. przyjęto 20,0000 Mg.

Pozostali przedsiębiorcy przestrzegali warunków określonych w posiadanych decyzjach administracyjnych w zakresie rodzaju i ilości wytwarzanych olejów odpadowych.

**Nieprawidłowości
w ewidencji odpadów**

Wszystkie podmioty obowiązane były do prowadzenia ewidencji odpadów za pośrednictwem indywidualnego konta w systemie BDO. 21 z 23 kontrolowanych podmiotów zobowiązanych było do prowadzenia tzw. „pełnej ewidencji”, obejmującej sporządzanie KPO oraz KEO. Dwa kontrolowane podmioty z uwagi na ilość wytwarzanych olejów odpadowych w ciągu roku nie miały obowiązku prowadzenia KEO dla tych odpadów.

W przypadku 11 podmiotów (z 21) w trakcie kontroli WIOŚ nie stwierdzono nieprawidłowości w prowadzonej ewidencji odpadów w zakresie dotyczącym olejów odpadowych. W przypadku 10 podmiotów stwierdzono, że ewidencja odpadów w postaci KEO:

- nie była prowadzona (w całym okresie objętym kontrolą) przez trzy podmioty,
- nie była prowadzona na bieżąco przez sześć podmiotów,
- była niezgodna ze stanem faktycznym w przypadku jednego podmiotu.

Do najczęstszych nieprawidłowości stwierdzonych w trakcie kontroli prowadzonych przez WIOŚ należało: brak ewidencji wszystkich wytwarzanych olejów odpadowych, niezgodność KEO z KPO lub stanem magazynowym lub ze złożonym sprawozdaniem oraz brak bieżącego prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji olejów odpadowych.

Przykład

Kontrolowany podmiot nie posiadał założonych KEO dla olejów odpadowych, które przyjmował i przekazywał w oparciu o KPO w latach 2020–2024.

Kontrolowany podmiot nie prowadził ewidencji KEO dla odpadu o kodzie 13 02 05*.

Kontrolowany podmiot zgodnie z BDO wytworzył w 2021 r. 100 000 000 Mg odpadu o kodzie 13 02 05*. W trakcie kontroli WIOŚ ustalono, że podmiot ten wytworzył jedynie 25 litrów tego odpadu.

**Nierzetelnie
sporządzone roczne
sprawozdania
o wytwarzanych
odpadach
i o gospodarowaniu
odpadami**

Wszystkie kontrolowane podmioty złożyły za lata 2019–2023 roczne sprawozdania o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami do właściwego marszałka województwa, z wyjątkiem jednego podmiotu, który nie złożył sprawozdań za 2020 r. i 2022 r.

W pięciu podmiotach (tj. 21,7 %) stwierdzono przypadki nieterminowego złożenia sprawozdań. W trakcie kontroli WIOŚ stwierdzono, że pięć podmiotów (tj. 21,7 %) złożyły nierzetelne sprawozdania, tj. nie zostały one sporządzone na podstawie prowadzonej ewidencji odpadów. Tylko cztery z 23 kontrolowanych podmiotów (tj. 17,4 %) nie składało korekt do złożonych sprawozdań.

**Nieprawidłowe
postępowanie
z olejami odpadowymi**

W 20 kontrolowanych podmiotach⁸⁸ przeprowadzono oględziny miejsc magazynowania olejów odpadowych, w trakcie których oceniano m.in. spełnianie wymagań określonych w Uod oraz w rozporządzeniu ws. postępowania z olejami odpadowymi. W ośmiu podmiotach (tj. 40,0 %) stwierdzono naruszenia polegające na:

- braku selektywnego zbierania i magazynowania olejów odpadowych dla dwóch podmiotów;

⁸⁸ Trzej przedsiębiorcy w trakcie kontroli WIOŚ nie prowadzili działalności w zakresie gospodarki olejami odpadowymi.

- braku oznakowania pojemników przeznaczonych do zbierania olejów odpadowych dla siedmiu podmiotów oraz w jednym przypadku olej odpadowy nie był przechowywany w szczelnym, zamkniętym pojemniku;
- braku odpowiedniego zabezpieczenia miejsc magazynowania olejów odpadowych dla czterech podmiotów.

Przykład

W kontrolowanym podmiocie miejsce magazynowania oleju odpadowego nie było oznaczone. Olej odpadowy przechowywany był w otwartych wiadrach na terenie hali warsztatowej. Odpady te były gromadzone w sposób nieselektywny.

W kontrolowanym podmiocie odpady gromadzono na nieutwardzonym terenie, bez odpowiedniego zabezpieczenia przed przedostawaniem się zanieczyszczeń do gruntu oraz przed wpływem czynników atmosferycznych. Ponadto miejsce magazynowania:

- nie było wyposażone w sorbenty lub inne środki do zbierania ewentualnych wycieków,
- nie było wystarczająco zabezpieczone przed dostępem osób postronnych
 - odpady były gromadzone w ogólnodostępnej części zakładu, bezpośrednio przy ogrodzeniu,
- na pojemnikach brak było napisu „OLEJ ODPADOWY” oraz kodu odpadu.

**Brak wiedzy
o ostatecznym
procesie odzysku
lub unieszkodliwienia**

Wszystkie kontrolowane podmioty w okresie objętym kontrolą przekazywały wytworzone oleje odpadowe podmiotom uprawnionym do ich zagospodarowania tj. posiadającym wymagane decyzje (np. zezwolenie na zbieranie odpadów lub zezwolenie na przetwarzanie odpadów) lub wymagane wpisy do rejestru BDO.

Zgodnie z art. 27 ust. 3b Uod wytwórca odpadów niebezpiecznych, jest zwolniony z odpowiedzialności za gospodarowanie tymi odpadami z chwilą przekazania ich do ostatecznego procesu odzysku lub ostatecznego procesu unieszkodliwienia przez posiadacza odpadów prowadzącego taki proces. Ostateczny proces odzysku oznacza proces R1-R11, zgodnie z załącznikiem nr 1 Uod, a także proces przygotowania do ponownego użycia. Ostateczny proces unieszkodliwiania oznacza proces D1-D12, zgodnie z załącznikiem nr 2 Uod. W żadnym protokole kontroli przekazanym przez IOŚ nie było zamieszczonej informacji o ostatecznym procesie odzysku lub unieszkodliwienia.

**Realizacja obowiązku
zgłoszenia transportu
w SENT**

Realizacja obowiązku wynikającego z art. 3 ust. 2 pkt 1 lit. c ustawy o systemie monitorowania drogowego i kolejowego przewozu towarów oraz obrotu paliwami opałowymi nie była realizowana przez dwa z 11 zobowiązanych do tego podmiotów.

Podmioty prowadzące działalność w zakresie przetwarzania odpadów

**Decyzje
administracyjne oraz
wpis do BDO**

Kontrolą WIOŚ objęto cztery podmioty gospodarcze prowadzące działalność m.in. w zakresie przetwarzania odpadów. We wszystkich kontrolowanych podmiotach przedsiębiorcy posiadali uregulowany stan formalno-prawny w zakresie gospodarki olejami odpadowymi (m.in. posiadali wymagane pozwolenie zintegrowane obejmujące instalacje regeneracji olejów, pozwolenie na wytwarzanie odpadów z uwzględnieniem przetwarzania odpadów lub zezwolenie na odzysk).

Wszyscy przedsiębiorcy posiadali wpis do BDO, tylko w przypadku jednego podmiotu wpis ten nie obejmował prowadzenia działalności w zakresie transportu odpadów.

Przykład

W 2023 r. kontrolowany podmiot prowadził działalność w zakresie transportu olejów odpadowych o kodzie 13 03 07*, o łącznej masie wynoszącej 3,448 Mg. W okresie tym podmiot nie posiadał wymaganego wpisu do rejestru BDO, o którym mowa w art. 50 ust. 1 pkt 5 lit. b Uod.

**Naruszenia dotyczące
magazynowania
olejów odpadowych**

W trakcie kontroli w dwóch podmiotach stwierdzono naruszenia dotyczące magazynowania olejów odpadowych.

Przykład

Na terenie kontrolowanego zakładu magazynowanie olejów odpadowych prowadzone było na zewnętrznym placu magazynowym przed halą produkcyjną. Odpady zgromadzone były w czterech pojemnikach z tworzywa sztucznego tzw. mauzerach, ustawionych na paletach, na terenie utwardzonym kostką brukową, bez zabezpieczenia przed wpływem czynników atmosferycznych (brak zadaszenia). Mauzery wypełnione były odpadami płynnymi, zamknięte, bez oznakowania napisem „OLEJ ODPADOWY” oraz stosownym kodem odpadów. Miejsce, w którym zgromadzone były odpady nie zostało zabezpieczone przed ewentualnym zanieczyszczeniem gruntu ani w urządzenia lub środki do zbierania wycieków.

**Nieprawidłowości
w ewidencji odpadów**

Wszystkie kontrolowane podmioty obowiązane były do prowadzenia pełnej ewidencji odpadów za pośrednictwem indywidualnego konta w systemie BDO w postaci KEO i KPO. W trzech kontrolowanych podmiotach stwierdzono nieprawidłowości dotyczące bieżącego prowadzenia ewidencji olejów odpadowych (brak KPO w jednym podmiocie, brak KEO w trzech podmiotach), z tego w jednym przypadku brak było możliwości wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej z uwagi na zmianę przepisów Uod.

Przykład

W trakcie kontroli podmiotu stwierdzono, że 29 grudnia 2020 r. przyjęto 6 Mg odpadu o kodzie 13 04 01* na postawie KPO, dla którego w 2020 r. nie została założona KEO. Odpad ten został uwzględniony w KEO na 2021 r. Stan magazynowy tych odpadów na 1 stycznia 2021 r. wynosił 6 Mg. W art. 194 ust. 1 pkt 5b⁸⁹ Uod (obowiązującym od 23 września 2021 r.) przewidziano, że administracyjną karę pieniężną wymierza się za nieprowadzenie ewidencji odpadów albo prowadzenie tej ewidencji w sposób nieterminowy lub niezgodnie ze stanem rzeczywistym. Wcześniejsze przepisy przewidywały za to naruszenie wymierzenie kary grzywny (art. 180 ust. 1 Uod). Wobec powyższego przedstawicieli kontrolowanego podmiotu pouczone o obowiązku prowadzenia ewidencji odpadów na bieżąco.

W drugim przypadku, z ewidencji odpadów prowadzonej w systemie BDO wynikało, że kontrolowany podmiot w okresie od 16 czerwca 2023 r. do 30 czerwca 2024 r. nie przyjmował ani nie przetwarzał olejów odpadowych. W trakcie przeprowadzonej podczas kontroli podmiotu wizji stwierdzono magazynowanie olejów odpadowych. Z uwagi na brak dokumentów ewidencji potwierdzających przyjęcie olejów odpadowych na teren zakładu, nie było możliwe ustalenie rodzaju i ilości zgromadzonych olejów odpadowych.

**Sprawozdania
dotyczące gospodarki
odpadami**

Zgodnie z informacją przekazaną przez IOŚ, wszystkie zobowiązane do tego kontrolowane podmioty złożyły wymagane roczne sprawozdania o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami do właściwego marszałka województwa. W przypadku jednego podmiotu sprawozdania do Marszałka Województwa Mazowieckiego za 2020 r. i 2022 r. zostały złożone nieterminowo (odpowiednio 12 kwietnia 2021 r. oraz 16 marca 2023 r.) oraz za lata 2021–2023 były niezgodne z prowadzoną przez kontrolowany podmiot ewidencją odpadów i wymagały złożenia korekty.

**Prawidłowe
wprowadzanie danych
do SENT**

W trakcie kontroli przeprowadzonej przez IOŚ w zakresie przestrzegania przepisów wynikających z SENT nie stwierdzono nieprawidłowości.

Organizacje odzysku

**Dobór podmiotów
do kontroli**

Do kontroli na zlecenie NIK, na podstawie ich wpisów do BDO, wytypowano cztery organizacje odzysku, jednak w trakcie kontroli IOŚ stwierdzono, że:

- jeden podmiot nie prowadził działalności pod wskazanym w BDO adresem. Z powodu braku możliwości ustalenia nowego adresu

⁸⁹ Wprowadzonym na mocy art. 3 pkt 12 lit. a Ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, ustawy Prawo ochrony środowiska oraz ustawy o odpadach (Dz.U. poz. 1648).

siedziby przez IOŚ, za zgodą NIK zmieniono wytypowaną organizację odzysku na inną.

- jeden podmiot nie prowadził działalności w zakresie organizacji odzysku wykazanej w BDO. W dniu rozpoczęcia kontroli podmiot posiadał wpis w BDO w Dziale II – działalność wynikająca z ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej w tabeli 5 – Organizacja odzysku. Zgodnie z oświadczeniem przedstawiciela kontrolowanej spółki, informacje te zostały wprowadzone podczas rejestracji do BDO omyłkowo i dopiero w trakcie kontroli IOŚ zostały zweryfikowane. Kontrolowany podmiot złożył wniosek aktualizacyjny w systemie BDO dotyczący zakresu prowadzonej działalności.

Ostatecznie kontrolą IOŚ zostały objęte trzy organizacje odzysku.

**Zgodność działalności
z ustawą o opłacie
produktowej i Uod**

W trakcie kontroli podmiotów ustalono, że prowadziły one działalność zgodnie z ustawą o opłacie produktowej (działalność w formie spółki akcyjnej, oznaczenie „organizacja odzysku” w nazwie firmy, działalność związana wyłącznie z organizowaniem, zarządzaniem lub prowadzeniem przedsięwzięć związanych z odzyskiem, a w szczególności z recyklingiem odpadów, a także edukacją ekologiczną, wymagań dotyczących kapitału zakładowego oraz corocznego przedstawiania właściwemu marszałkowi województwa zaświadczeń dotyczących posiadania odrębnego rachunku bankowego) oraz w oparciu o aktualny wpis do BDO.

Wszystkie kontrolowane organizacje prowadziły dodatkową ewidencję zawierającą informacje o wykazie przedsiębiorców, w imieniu których działały oraz o masie wprowadzonych do obrotu przez tych przedsiębiorców produktów, z podziałem na ich rodzaje w poszczególnych latach.

Podmioty współpracujące z kontrolowanymi organizacjami odzysku przetwarzały odpady w procesie R9.

**Stwierdzone
nieprawidłowości
dotyczące
sprawozdawczości**

Sprawozdania o produktach, opakowaniach i o gospodarowaniu odpadami z nich powstającymi składane były terminowo, jednak w przypadku dwóch organizacji stwierdzono w nich zapisy niezgodne ze stanem rzeczywistym. W 2022 r. podmiot przekazał organizacji odzysku informacje o wprowadzonych do obrotu 175 litrach oleju, które zostały wskazane w dodatkowej ewidencji oraz w rozliczeniu ilości olejów podlegających odzyskowi i obliczeniu poziomów odzysku w postaci masy – kg. W trakcie kontroli ustalono, że powinno być ujęte 157,5 kg olejów (175 litrów x 0,9).

W drugim przypadku podczas kontroli WIOŚ stwierdzono, że sprawozdania o produktach, opakowaniach i o gospodarowaniu odpadami z nich powstającymi za rok 2020, 2021, 2022 i 2023 zostały sporządzone niezgodnie ze stanem rzeczywistym. W sprawozdaniach za okres 2020–2022 podano niepoprawną masą odpadów poddanych recyklingowi w tonach dla olejów smarowych otrzymanych z ropy naftowej, preparatów z ciężkich frakcji, gdzie indziej niesklasyfikowane. W sprawozdaniu za rok 2020–2023 podano niepoprawną masą odpadów poddanych odzyskowi.

**Osiąganie
wymaganych
poziomów odzysku
i recyklingu**

We wszystkich organizacjach zapewniono zachowanie minimalnych poziomów określonych ustawowo dla odzysku na poziomie 50 % oraz recyklingu na poziomie 35 %. W okresie objętym kontrolą w 2022 r. w przypadku jednej organizacji zaszła konieczność uiszczenia opłaty produktowej z tytułu nieosiągnięcia wymaganego poziomu recyklingu odpadów olejowych. Organizacja naliczyła (poprawnie) i uiściła należną opłatę produktową w wysokości 104,6 tys. zł.

**Brak dostosowania
BDO do wymagań Uod**

Pomimo zmiany Uod i wskazaniem, że DPR (dokumenty potwierdzające recykling odpadu) powinny być wystawiane za pośrednictwem indywidualnego konta w BDO, nie dostosowano BDO do nowych wymagań i wystawienie DPR w systemie jest niemożliwe. Wystawianie dokumentów papierowo zostało uregulowane art. 50 ustawy z dnia 15 grudnia 2022 r. o szczególnej ochronie niektórych odbiorców paliw gazowych w 2023 r. oraz w 2024 r. w związku z sytuacją na rynku gazu⁹⁰.

5.2.7. 5.4.3. KONTROLE ZLECONE PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

Delegatura NIK w Warszawie zleciła Komendantom Miejskim Państwowej Straży Pożarnej w: Radomiu, Płocku, Ostrołęce i Siedlcach, w trybie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK, przeprowadzenie kontroli spełniania wymagań ochrony przeciwpożarowej w miejscach zbierania i magazynowania olejów odpadowych przez jednostki Państwowej Straży Pożarnej⁹¹.

Jednostki PSP przeprowadziły następujące kontrole:

PSP w Radomiu przeprowadziła kontrole w dwóch podmiotach. W jednym podmiocie kontrola wykazała brak potwierdzenia sprawności wentylacji mechanicznej w budynku. W związku z tą nieprawidłowością Komendant Miejski PSP w Radomiu wszczął postępowanie administracyjne w sprawie nakazania usunięcia ww. nieprawidłowości. Podmiot poinformował PSP w Radomiu o przeprowadzeniu kontroli ww.

⁹⁰ Dz. U. z 2022 r., poz. 2687.

⁹¹ Dalej: „PSP”.

wentylacji. W drugim podmiocie podczas kontroli w stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- brak kompletnych danych w Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego opracowanej dla podmiotu, wymienionych w § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów⁹²;
- brak oceny zagrożenia wybuchem dla budynku warsztatowo-magazynowego, w którym magazynowane są oleje odpadowe;
- brak wyposażenia budynku warsztatowo-magazynowego w przeciwpożarowy wyłącznik prądu;
- brak zasięgu hydrantów wewnętrznych, obejmujących całą powierzchnię chronionego budynku warsztatowo-magazynowego.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami Komendant Miejski PSP w Radomiu wszczął postępowanie administracyjne w sprawie nakazania ich usunięcia. Prezes poinformował Komendanta PSP w Radomiu o częściowym usunięciu uchybień, tj.: przeprowadzeniu prac budowlano-instalacyjnych w wyniku, których wydzielona została odrębna strefa pożarowa oraz uruchomiono dodatkowy hydrant, który swoim zasięgiem obejmuje całą powierzchnię budynku warsztatowo-magazynowego. Ponadto Prezes poinformował, że ocena zagrożenia wybuchem oraz nowa Instrukcja bezpieczeństwa pożarowego zostały zlecone do opracowania.

PSP w Płocku przeprowadziła kontrolę w jednym podmiocie, która wykazała m.in. brak aktualnego protokołu z przeglądu technicznego i czynności konserwacyjnych przeciwpożarowego wyłącznika prądu, co było niezgodne z § 3 ust. 2 i 3 rozporządzenia MSWiA oraz brak aktualnego protokołu z przeglądu technicznego i czynności konserwacyjnych: instalacji oświetlenia awaryjnego ewakuacyjnego (w tym natężenia) oraz kłap odcinających przeciwpożarowych w budynku, co było niezgodne z § 3 ust. 2 i 3 wymienionego rozporządzenia MSWiA.

PSP w Siedlcach przeprowadziła kontrole w jednym podmiocie, gdzie stwierdzono m.in.: niesprawną jedną lampę oświetlenia ewakuacyjnego oraz brak aktualnego protokołu ze sprawdzenia poprawności działania instalacji wentylacyjnej, co było niezgodne z § 4 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia MSWiA. Komendant Miejski PSP w Siedlcach wszczął z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie nakazania usunięcia nieprawidłowości w zakresie ochrony przeciwpożarowej. Podmiot

⁹² Dz. U. z 2023 r. poz. 822, dalej „rozporządzenie MSWiA”.

poinformował PSP w Siedlcach o podjęciu działań w celu wyłonienia wykonawcy badań wentylacji mechanicznej.

PSP w Ostrołęce przeprowadziła kontrolę w jednym podmiocie, gdzie stwierdzono m.in: nieaktualny przegląd konserwatorski czterech gaśnic, niesprawne lampy (2 szt.) oświetlenia ewakuacyjnego, brak aktualnego protokołu ze sprawdzenia poprawności działania instalacji wentylacyjnej. Podmiot poinformował PSP w Ostrołęce o usunięciu nieprawidłowości polegającej na nieaktualnych przeglądach podręcznego sprzętu gaśniczego, poprzez wymianę gaśnic. Ponadto, że rozpoczęto proces wyłaniania wykonawcy badań wentylacji mechanicznej oraz badań i wymiany modułów i akumulatorów oświetlenia ewakuacyjnego.

6. ZAŁĄCZNIKI

6.1. INFORMACJE DODATKOWE

Cel główny kontroli	Celem głównym kontroli P/24/040 było udzielenie odpowiedzi na pytanie: czy zapewniono prawidłową i rzetelną gospodarkę olejami odpadowymi?
Cele szczegółowe	Założono, że badania kontrolne umożliwią udzielenie odpowiedzi na następujące pytania szczegółowe: 1) czy w sposób prawidłowy i rzetelny zapewniono warunki prawne i organizacyjne w zakresie gospodarki olejami odpadowymi? 2) czy zapewniono prawidłowy, rzetelny i skuteczny nadzór nad realizacją działań w zakresie gospodarki olejami odpadowymi? 3) czy prawidłowo i rzetelnie zapewniono finansowanie działań związanych z gospodarką olejami odpadowymi? 4) czy podmioty gospodarcze prowadziły gospodarkę olejami odpadowymi w sposób prawidłowy i rzetelny?
Zakres podmiotowy	Kontrolą objęto 24 jednostki: Ministerstwo Klimatu i Środowiska, Ministerstwo Rozwoju i Technologii, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, GIOŚ, cztery urzędy marszałkowskie, cztery WIOŚ, 12 podmiotów wytwarzających oleje odpadowe.
Kryteria kontroli	Kontrolę przeprowadzono w: 1) Ministerstwie Klimatu i Środowiska, Ministerstwie Rozwoju i Technologii, Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska, wojewódzkich inspektoratach ochrony środowiska oraz Komendzie Wojewódzkiej Policji z siedzibą w Radomiu na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 1 ustawy o NIK, tj. legalności, celowości, gospodarności i rzetelności. 2) Urzędach marszałkowskich województw i 10 podmiotach gospodarczych na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy o NIK z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 2 ustawy o NIK, tj. legalności, gospodarności i rzetelności. 3) Miejskim Przedsiębiorstwie Oczyszczania Sp. z o.o. w Szczecinie na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy o NIK z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 3 ustawy o NIK, tj. legalności i gospodarności.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2020 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych, tj. 14 października 2024 r. z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Działania na podstawie art. 29 ustawy o NIK	W trakcie kontroli zasięgnięto informacji w 13 jednostkach na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, w tym od Ministerstwa Finansów, Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Państwowej Straży

Pożarnej, UN GCNP, Polskiej Izby Przemysłu Chemicznego w wyniku czego uzyskano wyjaśnienia w sprawach dotyczących gospodarki olejami odpadowymi.

Udział innych organów kontroli na podstawie art. 12 ustawy o NIK

W trakcie kontroli, na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK, zwrócono się do Głównego Inspektora o przeprowadzenie kontroli doraźnych przez jednostki IOŚ w wytypowanych przez NIK 23 podmiotach prowadzących działalność w zakresie gospodarki olejami odpadowymi, czterech zakładach przetwarzania odpadów, a także w trzech organizacjach odzysku. Ponadto na zlecenie Delegatury NIK w Warszawie zwrócono się do Komendantów Miejskich Państwowej Straży Pożarnej o przeprowadzenie kontroli w czterech Stacjach Obsługi Transportu Komendy Wojewódzkiej Policji z siedzibą w Radomiu oraz w Wodociągach Miejskich w Radomiu.

Pozostałe informacje

Czynności kontrolne prowadzono od 8 maja 2024 r., a zakończono 14 października 2024 r. Ostatnie wystąpienie pokontrolne podpisane zostało 9 grudnia 2024 r.

Wyniki kontroli przedstawiono w 24 wystąpieniach pokontrolnych. Z informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych wynika, że według stanu na 9 czerwca 2025 r. spośród 60 wniosków zrealizowano 24, w trakcie realizacji jest 19 wniosków, a nie zrealizowano 17 wniosków.

Do czterech wystąpień wniesiono zastrzeżenia w łącznej liczbie 9, z czego 7 zostało w całości oddalonych, a 2 uwzględniono w części.

Wykaz jednostek kontrolowanych

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
1.	Departament Środowiska	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	Paulina Hennig-Kloska, Minister Klimatu i Środowiska od 13 grudnia 2023 r. Poprzednio w okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnili: – Anna Łukaszewska-Trzeciakowska, Minister Klimatu i Środowiska od 27 listopada 2023 r. do 13 grudnia 2023 r.; – Anna Moskwa, Minister Klimatu i Środowiska od 26 października 2021 r. do 27 listopada 2023 r.; – Michał Kurtyka, Minister Klimatu i Środowiska od 6 października 2020 r. do 26 października 2021 r.; – Michał Kurtyka, Minister Klimatu od 15 listopada 2019 r. do 6 października 2020 r.

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
2.		Ministerstwo Rozwoju i Technologii	Krzysztof Paszyk, Minister Rozwoju i Technologii od 13 maja 2024 r. Poprzednio w okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnili: – Krzysztof Hetman, Minister Rozwoju i Technologii, od 13 grudnia 2023 r. do 13 maja 2024 r. – Marlena Małąg, Minister Rozwoju i Technologii, od 27 listopada 2023 r. do 13 grudnia 2023 r. – Waldemar Buda, Minister Rozwoju i Technologii, od 7 kwietnia 2022 r. do 27 listopada 2023 r., – Piotr Nowak, Minister Rozwoju i Technologii, od 26 października 2021 r. do 6 kwietnia 2022 r. – Mateusz Morawiecki, Prezes Rady Ministrów wykonujący obowiązki Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii, od 12 sierpnia 2021 r. do 25 października 2021 r., – Jarosław Gowin, Wiceprezes Rady Ministrów, Minister Rozwoju, Pracy i Technologii, od 6 października 2020 r. do 11 sierpnia 2021 r., – Jadwiga Emilewicz, Wiceprezes Rady Ministrów, Minister Rozwoju od 15 listopada 2019 r. do 6 października 2020 r.
3.		Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Dorota Zawadzka-Stępiak, Prezes Zarządu NFOŚiGW od 18 marca 2024 r. Poprzednio w okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnili: – Przemysław Ligenza, Prezes Zarządu NFOŚiGW od 31 marca 2022 r. do 17 marca 2024 r. – Paweł Mirowski, p.o. Prezes Zarządu NFOŚiGW od 24 lutego 2022 r. do 30 marca 2022 r. – Maciej Chorowski, Prezes Zarządu NFOŚiGW od 20 sierpnia 2020 r. do 23 lutego 2022 r. – Dominik Bąk, p.o. Prezes Zarządu NFOŚiGW od 1 czerwca 2020 r. do 19 sierpnia 2020 r. – Piotr Woźny, Prezes Zarządu NFOŚiGW od 30 sierpnia 2019 r. do 31 maja 2020 r.

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
4.		Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	– Joanna Piekutowska, Główny Inspektor Ochrony Środowiska od 15 kwietnia 2024 r. Poprzednio w okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnili: – Damian Jakubik, p.o. Główny Inspektor od 19 stycznia 2024 r. do 14 kwietnia 2024 r.; – Wiesław Czechowski, p.o. Zastępcy Głównego Inspektora, od 23 grudnia 2023 r. do 18 stycznia 2024 r.; – Krzysztof Gołębiowski, Główny Inspektor, od 6 marca 2023 r. do 22 grudnia 2023 r.; – Magda Gosk, p.o. Główny Inspektor, 13 sierpnia 2022 r. do 5 marca 2023 r.; – Michał Mistrzak, Główny Inspektor, od 13 grudnia 2021 r. do 12 sierpnia 2022 r. (p.o. Głównego Inspektora, od 18 września 2021 r. do 12 grudnia 2021 r.); – Marek Chibowski, p.o. Główny Inspektor, od 17 sierpnia 2020 r. do 17 września 2021 r.; – Marek Surmacz, p.o. Zastępcy Głównego Inspektora, od 29 lipca 2020 r. do 16 sierpnia 2020 r.; – Paweł Ciećko, Główny Inspektor, od 1 listopada 2018 r. do 28 lipca 2020 r.
5.		Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Wojciech Saługa, Marszałek Województwa Śląskiego od dnia 6 maja 2024 r. Poprzednio w okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnił: – Jakub Chelstowski, Marszałek Województwa Śląskiego od 21 listopada 2018 r. do 5 maja 2024 r.
6.	Delegatura NIK w Katowicach	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach	Agata Bucko-Serafin, Śląski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska od dnia 10 lipca 2018 r.
7.		Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej Sp. z o.o. w Katowicach	Roman Urbańczyk, Prezes Zarządu od 18 czerwca 2021 r. Poprzednio w okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełniła: – Helena Ulanowska od 13 kwietnia 2012 r. do 18 czerwca 2021 r.

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
8.		Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Żywcu	Halina Staszewicz, Prezes Zarządu od 1 września 1998 r.
9.		Miejski Zarząd Ulic i Mostów w Katowicach	Piotr Handwerek, Dyrektor od 1 stycznia 2005 r.
10.	Delegatura NIK w Rzeszowie	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	Władysław Ortyl, Marszałek Województwa Podkarpackiego od dnia 27 maja 2013 r.
11.		Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie	Sławomir Krygowski, Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska od 30 kwietnia 2024 r. Poprzednio w okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnił: – Krystyna Sołek, Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska od 11 kwietnia 2016 r.
12.		Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o. w Rzeszowie	Krystyna Herian – Prokurent, Główny Księgowy i Mariusz Binduga – Prokurent, Dyrektor Techniczny, Poprzednio w okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnił: – Marek Filip, Prezes Zarządu, w okresie od dnia 21 czerwca 2017 r. do dnia 27 czerwca 2024 r.
13.		Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Jaśle	Paweł Zawada, Prezes Zarządu
14.		Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Rzeszowie	Marcin Lewandowski, Prezes Zarządu od dnia 4 kwietnia 2024 r. Poprzednio w okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnili – Marek Ustrobiński, Prezes Zarządu, od dnia 19 lutego 2021 r. do dnia 3 kwietnia 2024 r., – Robert Potoczny, prokurent od dnia 13 października 2020 r. do dnia 18 lutego 2021 r. – Robert Nędza, Prezes Zarządu od dnia 30 czerwca 2017 r. do dnia 12 października 2020 r.
15.	Delegatura NIK w Szczecinie	Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego	Olgierd Geblewicz, Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego od 29 listopada 2010 r.

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
16.		Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie	Sławomir Konieczny, Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska od 1 maja 2024 r. Poprzednio w okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnili: – Marek Chabior, Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska od 1 października 2020 r. do 8 kwietnia 2024 r. – Andrzej Miluch, Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska od 20 października 2008 r. do 30 września 2020 r.
17.		Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o.o. w Szczecinie	Karol Walkowiak, Prezes Zarządu od 22 października 2004 r.
18.		Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji Sp. z o.o. w Stargardzie	Andrzej Haftman, Prezes Zarządu od 1 sierpnia 2023 r. Poprzednio w okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnił: – Jan Piotr Gumuła, Prezes Zarządu od 6 listopada 2017 r. do 31 lipca 2023 r.
19.		Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Darłowie	Barbara Butyńska-Balcerzak, Prezes Zarządu od 2 lipca 2024 r. Poprzednio w okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnił: – Krzysztof Walków, Prezes Zarządu od 1 czerwca 2019 r. do 30 czerwca 2024 r.
20.	Delegatura NIK w Warszawie	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	Adam Krzysztof Struzik, Marszałek Województwa Mazowieckiego od 10 grudnia 2001 r.
21.		Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie	Krzysztof Czastkiewicz, Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska od 9 września 2024 r. Poprzednio w okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnili: – Marek Chibowski, Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w okresie od 4 czerwca 2019 r. do 16 sierpnia 2020 r. i od 18 września 2021 r. do 17 marca 2022 r., – Mariusz Zega, Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w okresie od 17 września 2020 r. do 21 września 2021 r. i od 19 marca 2022 r. do 6 września 2024 r.

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
22.		Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji w Radomiu Sp. z o.o.	Krzysztof Zaliowski, Prezes Zarządu od 24 maja 2016 r.
23.		Wodociągi Miejskie w Radomiu Sp. z o.o.	Jakub Kolecki, Prezes Zarządu od 29 lipca 2024 r. Poprzednio w okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnił: – Leszek Trzeciak, Prezes Zarządu od 1 lipca 1991 r. do 29 lipca 2024 r.
24.		Komenda Wojewódzka Policji z/s w Radomiu	Nadkomisarz Waldemar Wołowicz Komendant Wojewódzkiej Policji z siedzibą w Radomiu Poprzednio w okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnili: – mł. insp. Zbigniew Mikołajczyk od 18 lipca 2019 r. do 7 stycznia 2020 r.; – nadinspektor Michał Lendzion od 8 stycznia 2020 r. do 26 maja 2021 r.

6.1.1. WYKAZ OCEN KONTROLOWANYCH JEDNOSTEK

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności*/	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
1.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	w formie opisowej	Monitorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki olejami odpadowymi określonych w Kpgo 2022. Rzetelnie podjęcie współpracy z organami administracji publicznej oraz z przedstawicielami strony społecznej. Podejmowanie działań w celu zapewnienia warunków prawnych i organizacyjnych w zakresie gospodarki olejami odpadowymi oraz zapewnienia nadzoru nad realizacją tych działań.	Niezapewnienie kontynuacji prac nad dokumentem pn. ustawa o opłacie produktowej, pomimo swojej właściwości w tym zakresie. Nierzetelne potwierdzenie terminowego i prawidłowego wykonania „Ekspertyzy na potrzeby aktualizacji Krajowego Planu Gospodarki Odpadami (2028)”. Nierzetelne sporządzenie sprawozdania z realizacji Kpgo 2022 za okres 2017–2019. Niewywiązanie się z obowiązku terminowego przekazania Komisji Europejskiej danych o mineralnych lub syntetycznych olejach smarowych lub przemysłowych wprowadzanych do obrotu oraz o zebranych selektywnie i przetworzonych olejach odpadowych za lata 2020, 2021 i 2022. Nieprawidłowe i nierzetelne załatwianie otrzymanych petycji i wniosków dotyczących olejów odpadowych (8 na 18 badanych przypadków).
2.	Ministerstwo Rozwoju i Technologii	w formie opisowej	Podjęcie współpracy z organami administracji publicznej i stroną społeczną w celu opracowania propozycji do zmiany ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej oraz niektórych innych ustaw.	Niezapewnienie wykorzystania rozbudowanego narzędzia informatycznego crawler. Brak prawidłowej archiwizacji dokumentacji w zakresie działań związanych z gospodarką olejami odpadowymi. Nierealizowanie wszystkich przypisanych ministrowi właściwemu do spraw gospodarki działań w zakresie olejów odpadowych ujętych w Kpgo 2022 oraz nieterminowe informowanie ministra właściwego do spraw klimatu o podejmowanych działaniach.
3.	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	w formie opisowej	Możliwość uzyskania dofinansowania na działania związane z gospodarką olejami odpadowymi. Siedem z ośmiu zawartych umów zostało prawidłowo i terminowo rozliczne.	Nieprawidłowości w rozliczaniu i realizacji 2 umów o dofinansowanie. Brak dedykowanego programu priorytetowego dotyczącego olejów odpadowych oraz brak analizy i identyfikacji grup beneficjentów zainteresowanych dofinansowaniem na ten cel. Brak promocji możliwości udzielenia dofinansowania na zadania dotyczące gospodarki olejami odpadowymi wśród grupy odbiorców zainteresowanych dofinansowaniem.
4.	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	w formie opisowej	Zapewnienie warunków organizacyjnych i prawidłowe przeprowadzenie szkoleń dla pracowników. Terminowe sporządzanie informacji o realizacji zadań IOŚ.	Nie w pełni skuteczny nadzór nad realizacją działań IOŚ. Niepodjęcie skutecznych działań oraz niewydanie polecenia przeprowadzenia kontroli w obszarze gospodarki olejami odpadowymi. Rozpatrywanie wniosków o interwencje niezgodnie z regulacjami wewnętrznymi.

5.	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	w formie opisowej	Prawidłowo realizowano zadania w zakresie prowadzenia i aktualizowania Repozytorium BDO. Planowanie i przeprowadzenie kontroli podmiotów gospodarujących olejami odpadowymi.	Zapisy wpgo nie spełniały wymagań zawartych w art. 35 ust. 1 pkt 4 Uod dotyczących olejów odpadowych. W sprawozdaniu z realizacji wpgo nie zawarto oceny osiągnięcia celów dotyczących olejów odpadowych. Nieterminowe zatwierdzanie wniosków w Rejestrze BDO oraz sprawozdań. Nieidentyfikowanie podmiotów, które nie wykonały obowiązku złożenia wniosku o wpis do rejestru BDO.
6.	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach	pozytywna	Przeprowadzanie pozaplanowych kontroli dotyczących gospodarki olejami odpadowymi. Prawidłowe postępowanie z wpływającymi skargami i wnioskami.	Brak opracowania rocznego planu pracy na rok 2023. Nieprawidłowo sporządzane plany działalności kontrolnej na lata 2020–2022 i 2024.
7.	Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej Sp. z o.o. w Katowicach	w formie opisowej	Uregulowany stan formalno-prawny.	Nierzetelne prowadzenie ewidencji odpadów – brak KEO. Nieterminowe wystawienie faktur za odebrane oleje odpadowe. Przekroczenie limitu magazynowania odpadów olejowych określonego w obowiązującym operacie przeciwpożarowym.
8.	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Żywcu	pozytywna	Uregulowany stan formalno-prawny. Terminowe i zgodne z prowadzoną ewidencją składanie rocznych sprawozdań. Przestrzeganie warunków rozporządzenia w sprawie postępowania z olejami odpadowymi.	W trzech przypadkach brak rzetelnych wpisów w KEO co skutkowało koniecznością korekty dwóch sprawozdań złożonych w trakcie kontroli NIK.
9.	Miejski Zarząd Ulic i Mostów w Katowicach	w formie opisowej	Terminowe i zgodne z prowadzoną ewidencją składanie rocznych sprawozdań.	Brak aktualizacji wpisu do BDO. Nierzetelne dane w prowadzonej ewidencji odpadów. Nieterminowe wystawienie faktur za odebrane oleje odpadowe.
10.	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	w formie opisowej	Opracowanie wpgo oraz terminowo sporządzone sprawozdania z jego realizacji. Przeprowadzenie kontroli wspólnie z WIOŚ.	Nieterminowe zatwierdzanie wniosków w Rejestrze BDO oraz sprawozdań.
11.	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie	pozytywna	Prawidłowy, skuteczny i rzetelny nadzór nad realizacją działań w zakresie gospodarki olejami odpadowymi.	Nie stwierdzono.
12.	Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o. w Rzeszowie	w formie opisowej	Terminowe i zgodne z prowadzoną ewidencją składanie rocznych sprawozdań. Monitorowanie transportu olejów odpadowych w systemie SENT.	Przez okres 10 miesięcy prowadzenie działalności w zakresie wytwarzania odpadów bez wymaganego pozwolenia. Nierzetelne prowadzenie ewidencji odpadów. Niedostosowanie pojemności misy zabezpieczającej ewentualny wyciek z pojemnika na olej odpadowy do wymogów operatu przeciwpożarowego – usunięto w trakcie kontroli.

13.	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o. w Jaśle	pozytywna	Uregulowany stan formalno-prawny. Rzetelne prowadzenie ewidencji odpadów i terminowe składanie rocznych sprawozdań.	Nieprzestrzeganie warunków rozporządzenia w sprawie postępowania z olejami odpadowymi z uwagi na brak urządzeń i środków do zbierania wycieków (sorbentów) oraz urządzeń do odprowadzania ładunków elektryczności statycznej – usunięto w trakcie kontroli.
14.	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Rzeszowie	pozytywna	Uregulowany stan formalno-prawny. Rzetelne prowadzenie ewidencji odpadów i terminowe składanie rocznych sprawozdań. Przestrzeganie warunków rozporządzenia w sprawie postępowania z olejami odpadowymi.	Nieprowadzenie monitorowania transportu olejów odpadowych w systemie SENT.
15.	Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego	w formie opisowej	Opracowanie wpgo oraz terminowo sporządzone sprawozdania z jego realizacji.	Niedochodzenie poboru opłaty produktowej. Nieterminowe zatwierdzanie wniosków w Rejestrze BDO oraz sprawozdań. Zatwierdzanie sprawozdań o wytwarzanych odpadach pomimo braku dokumentów ewidencji odpadów (KEO i KPO) w systemie BDO lub braku spójności w zakresie masy odpadów wykazywanej w sprawozdaniu.
16.	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie	w formie opisowej	Przeprowadzanie pozaplanowych kontroli dotyczących gospodarki olejami odpadowymi.	Nieprawidłowo sporządzane plany działalności kontrolnej. Nierzetelne wskazywanie w Informacjach o realizacji zadań, podmiotu nieposiadającego uprawnień do prowadzenia procesu recyklingu olejów odpadowych.
17.	Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o.o. w Szczecinie	w formie opisowej	Uregulowany stan formalno-prawny. Terminowe i zgodne z prowadzoną ewidencją składanie rocznych sprawozdań. Monitorowanie transportu olejów odpadowych w systemie SENT.	Nieprzestrzeganie warunków rozporządzenia w sprawie postępowania z olejami odpadowymi. Nieprawidłowe prowadzenie ewidencji odpadów.
18.	Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji Sp. z o.o. w Stargardzie	negatywna	Terminowe składanie rocznych sprawozdań, za wyjątkiem 2020 r., jednak stwierdzony stan prawidłowy nie miał decydującego wpływu na ocenę.	Niezaktualizowanie wpisu do BDO. Nieprzestrzeganie warunków rozporządzenia w sprawie postępowania z olejami odpadowymi. Nierzetelne prowadzenie ewidencji odpadów. Nieprowadzenie monitorowania transportu olejów odpadowych w systemie SENT. Przypadek nieterminowego złożenia sprawozdania za rok 2020.
19.	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Darłowie	w formie opisowej	Uregulowany stan formalno-prawny. Terminowe składanie rocznych sprawozdań.	Nieprzestrzeganie warunków rozporządzenia w sprawie postępowania z olejami odpadowymi. Nieprawidłowe prowadzenie ewidencji odpadów.

20.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	w formie opisowej	Wpgo opracowane zgodnie z art. 35 ust. 1 Uod. Terminowe sporządzenie sprawozdania z realizacji wpgo za lata 2020-2022. Prowadzenie i aktualizacja Rejestru BDO i Repozytorium BDO.	Przypadki nieterminowego dokonywania o wpisów do BDO lub ich aktualizacji. Przypadki nieterminowej i nierzetelnej weryfikacji sprawozdań z zakresu gospodarki odpadami.
21.	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie	pozytywna	Prawidłowy, skuteczny i rzetelny nadzór nad realizacją działań w zakresie gospodarki olejami odpadowymi.	Nie stwierdzono.
22.	Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji w Radomiu Sp. z o.o.	w formie opisowej	Uregulowany stan formalno-prawny w postaci wpisu do BDO. Terminowe i zgodne z prowadzoną ewidencją składanie rocznych sprawozdań.	Nieprzestrzeganie warunków rozporządzenia w sprawie postępowania z olejami odpadowymi. Nierzetelne prowadzenie ewidencji odpadów.
23.	Wodociągi Miejskie w Radomiu Sp. z o.o.	w formie opisowej	Uregulowany stan formalno-prawny. Terminowe i zgodne z prowadzoną ewidencją składanie rocznych sprawozdań.	Błędy w prowadzonej ewidencji odpadów. Brak instalacji odprowadzające ładunki elektryczności statycznej na pojemnikach w których był magazynowany olej odpadowy.
24.	Komenda Wojewódzka Policji z/s w Radomiu	w formie opisowej	Uregulowany stan formalno-prawny w postaci wpisu do BDO. Terminowe składanie rocznych sprawozdań.	Nieprzestrzeganie warunków rozporządzenia w sprawie postępowania z olejami odpadowymi. Nierzetelne prowadzenie ewidencji odpadów.

*/ pozytywna / negatywna / w formie opisowej

6.2. ANALIZA STANU PRAWNEGO I UWARUNKOWAŃ ORGANIZACYJNO- -EKONOMICZNYCH

Analiza stanu prawnego

Podstawowym aktem prawa unijnego w zakresie olejów odpadowych jest Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy⁹³. Dyrektywa w motywie 6. wskazuje, że głównym celem każdej polityki w dziedzinie odpadów powinno być zmniejszenie negatywnych skutków wytwarzania odpadów i gospodarowania nimi dla zdrowia ludzkiego i środowiska, ponadto powinna zmierzać do ograniczenia wykorzystania zasobów oraz sprzyjać praktycznemu zastosowaniu hierarchii postępowania z odpadami.

Ustawa o odpadach określa środki służące ochronie środowiska, życia i zdrowia ludzi zapobiegające i zmniejszające negatywny wpływ na środowisko oraz zdrowie ludzi wynikający z wytwarzania odpadów i gospodarowania nimi oraz ograniczające ogólne skutki użytkowania zasobów i poprawiające efektywność takiego użytkowania (art. 1). Zgodnie z art. 3 ust.1 pkt 16 Uod przez oleje odpadowe rozumie się wszelkie mineralne lub syntetyczne oleje smarowe lub przemysłowe, które przestały się nadawać do użytku, do jakiego były pierwotnie przeznaczone, w szczególności: zużyte oleje z silników spalinowych i oleje przekładniowe, oleje smarowe, oleje turbinowe oraz oleje hydrauliczne.

Do głównych źródeł powstawania olejów odpadowych zalicza się stacje obsługi pojazdów, urządzenia pracujące w przemyśle oraz bazy transportowe i remontowe. Poza olejami odpadowymi w praktyce gospodarczej występują odpady zanieczyszczone olejami, tj.: zaolejone szlasy z separatorów olejowych oraz odстойników, szlasy z obróbki metali zawierające oleje, zużyte filtry olejowe, zaolejone zużyte sorbenty, trociny, czyściwo oraz opakowania po olejach. W związku z tym powstające odpady olejowe można podzielić na: oleje odpadowe, emulsje wodno-olejowe, szlasy zawierające oleje, inne odpady olejowe. Oleje odpadowe zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów⁹⁴ są odpadami niebezpiecznymi (grupa 13) z wyłączeniem olejów jadalnych oraz grup 05, 12 i 19⁹⁵.

Obowiązek selektywnego zbierania olejów odpadowych został określony w art. 90 Uod, o ile jest to technicznie wykonalne, z uwzględnieniem

⁹³ Dz. U. UE L 312 z 22.11.2008, str. 3, ze zm.

⁹⁴ Dz. U. poz. 10.

⁹⁵ Grupa 05 – odpady z przeróbki ropy naftowej, oczyszczania gazu ziemnego oraz pirolitycznej przeróbki węgla, grupa 12 – odpady z kształtowania oraz fizycznej i mechanicznej obróbki powierzchni metali i tworzyw sztucznych i grupa 19 – odpady z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych.

wymagań określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 33 ust. 2, tj. rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 października 2015 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z olejami odpadowymi⁹⁶. Ponadto w przypadku, gdy jest to technicznie wykonalne, olejów odpadowych o różnych właściwościach nie miesza się ze sobą ani z innymi odpadami lub substancjami, jeżeli takie mieszanie utrudnia ich regenerację lub inny recykling. Kwestię przetwarzania olejów odpadowych reguluje art. 91 ust. 1 Uod, który stanowi że powinny one być przetwarzane zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami oraz wymaganiami ochrony życia i zdrowia ludzi oraz środowiska, w tym bez niekorzystnych skutków dla terenów wiejskich lub miejsc o szczególnym znaczeniu, w szczególności przyrodniczym lub kulturowym. Oleje odpadowe, zgodnie z art. 91 ust. 2–5 powinny być w pierwszej kolejności poddawane regeneracji. Oleje odpadowe mogą być poddawane recyklingowi innemu niż regeneracja, jeżeli recykling ten zapewnia wynik całkowity równoważny lub korzystniejszy dla środowiska.

Jeżeli regeneracja olejów odpadowych jest niemożliwa ze względu na stopień ich zanieczyszczenia, oleje te powinny być poddawane innym procesom odzysku. Jeżeli regeneracja lub inne procesy odzysku olejów odpadowych są niemożliwe, dopuszcza się ich unieszkodliwianie. Z tym, że przez regenerację, rozumie się jakikolwiek proces recyklingu, w którym w wyniku rafinacji olejów odpadowych mogą zostać wyprodukowane oleje bazowe, w szczególności przez usunięcie znajdujących się w olejach odpadowych zanieczyszczeń, produktów reakcji utleniania i dodatków.

Mieszanie olejów odpadowych z innymi odpadami niebezpiecznymi jest zakazane – art. 92 Uod – w tym zawierającymi PCB, w czasie ich zbierania lub magazynowania, jeżeli poziom określonych substancji przekracza dopuszczalne wartości. Zakazany jest także zrzut olejów odpadowych do wód, gleby lub ziemi przez art. 93 Uod. Zakaz ma charakter bezwzględny, a jego naruszenie jest nie tylko deliktem administracyjnym z art. 194 ust. 1 pkt 6 Uod, lecz także przestępstwem, o którym stanowi art. 182 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny.

Zbieranie, magazynowanie oraz klasyfikacja do właściwego procesu odzysku albo unieszkodliwiania olejów odpadowych odbywa się zgodnie z przepisami zawartymi w rozporządzeniu ws. postępowania z olejami odpadowymi.

W myśl art. 24 ust. 1 Uod, transport odpadów odbywa się zgodnie z wymaganiami w zakresie ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzi, w szczególności w sposób uwzględniający właściwości chemiczne i fizyczne odpadów, w tym stan skupienia, oraz zagrożenia,

⁹⁶ Dz. U poz. 1694, dalej: rozporządzenie w sprawie postępowania z olejami odpadowymi.

które mogą powodować odpady, w tym zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach wydanych na podstawie ust. 7, tj. rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 7 października 2016 r. w sprawie szczegółowych wymagań dla transportu odpadów⁹⁷, w którym zostały określone szczegółowe wymagania dla transportu odpadów, w tym dla środków transportu i sposobu transportowania oraz oznakowanie środków transportu. Zgodnie z § 3 ww. rozporządzenia odpady niebezpieczne mogą być transportowane jednocześnie z odpadami innymi niż niebezpieczne, w sposób uniemożliwiający ich kontakt. Chyba że są to towary niebezpieczne w rozumieniu art. 2 pkt 4 Ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych⁹⁸ wówczas ich transport odbywa się z zachowaniem przepisów o transporcie towarów niebezpiecznych.

Zlecający usługę transportu odpadów, zgodnie z art. 24 ust. 3 Uod, jest obowiązany wskazać transportującemu odpady wykonującemu usługę transportu odpadów miejsce przeznaczenia odpadów oraz posiadacza odpadów, do którego należy dostarczyć odpady. Transportujący odpady wykonujący usługę transportu odpadów jest obowiązany dostarczyć odpady do miejsca przeznaczenia odpadów i przekazać je posiadaczowi odpadów. W przypadku transportu odpadów bez wymaganych dokumentów – art. 24 ust. 4a Uod – w których wskazany jest posiadacz odpadów przekazujący odpad oraz posiadacz odpadów, do którego należy dostarczyć odpady, posiadaczem tych odpadów jest transportujący te odpady. Ponadto transportujący odpady zobowiązany jest do umieszczania na dokumentach indywidualnego numeru rejestrowego w związku z wpisem dokonany przez marszałka województwa do rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami.

Zgodnie z art. 27 Uod to wytwórca odpadów jest obowiązany do gospodarowania wytworzonymi przez siebie odpadami. Wtwórca odpadów lub inny posiadacz odpadów może zlecić wykonanie obowiązku gospodarowania odpadami wyłącznie podmiotom, które posiadają:

⁹⁷ Dz. U. poz. 1742.

⁹⁸ Dz. U. z 2024, poz. 643 – w rozumieniu tej ustawy towar niebezpieczny to materiał lub przedmiot, który zgodnie z ADR (umowa europejska dotycząca międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, sporządzona w Genewie dnia 30 września 1957 r. – Dz. U. z 2011 r. poz. 641, RID (Regulamin dla międzynarodowego przewozu kolejami towarów niebezpiecznych, stanowiący załącznik C do Konwencji o międzynarodowym przewozie kolejami (COTIF), sporządzonej w Bernie dnia 9 maja 1980 r. – Dz. U. z 2007 r. poz. 674, ze zm.) lub ADN (umowa europejska dotycząca międzynarodowego przewozu śródlądowymi drogami wodnymi towarów niebezpiecznych, zawarta w Genewie dnia 26 maja 2000 r. – Dz. U. z 2010 r. poz. 1537) nie jest dopuszczony, odpowiednio, do przewozu drogowego, przewozu koleją lub przewozu żegluga śródlądową albo jest dopuszczony do takiego przewozu na warunkach określonych w tych przepisach;

- zezwolenie na zbieranie odpadów lub zezwolenie na przetwarzanie odpadów, lub
- koncesję na podziemne składowanie odpadów, pozwolenie zintegrowane, decyzję zatwierdzającą program gospodarowania odpadami wydobywczymi, zezwolenie na prowadzenie obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych lub wpis do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości – na podstawie odrębnych przepisów, tj. Poś czy np. Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁹⁹;
- wpis do rejestru w zakresie, o którym mowa w art. 50 ust. 1 pkt 5 Uod – chyba, że działalność taka nie wymaga uzyskania decyzji lub wpisu do rejestru.

Jeżeli wytwórca odpadów lub inny posiadacz odpadów przekazuje odpady następnemu posiadaczowi odpadów, który posiada wyżej wspomnianą decyzję albo posiada wpis do rejestru, odpowiedzialność za gospodarowanie odpadami, z chwilą ich przekazania, przechodzi na tego następnego posiadacza odpadów (art. 27 ust. 3 Uod).

Wojewódzki Inspektor, na podstawie art. 32 Uod – może w drodze decyzji, kierując się stopniem zagrożenia dla środowiska, życia lub zdrowia ludzi, wstrzymać działalność posiadacza odpadów w przypadku m.in. takich naruszeń jak:

- niezachowanie wymagań dotyczących eksploatacji instalacji lub urządzeń do przetwarzania odpadów, o których mowa w art. 29 ust. 2 bądź naruszenie zakazu przetwarzania odpadów poza instalacjami lub urządzeniami, o którym mowa w art. 30 ust. 1.

Postępowanie w sprawie wydania decyzji wszczyna się z urzędu. Na wniosek posiadacza odpadów, Wojewódzki Inspektor może, w drodze postanowienia, określić termin usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, zawieszając na ten czas postępowanie. Termin nie może być dłuższy niż rok od dnia doręczenia postanowienia. W przypadku gdy nieprawidłowości nie zostaną usunięte w terminie wskazanym w postanowieniu, Wojewódzki Inspektor wstrzyma, w drodze decyzji, działalność posiadacza odpadów w zakresie dotyczącym gospodarowania odpadami (art. 32 ust. 2-4 Uod).

W decyzji o wstrzymaniu działalności (art. 32 ust. 5 i ust.6 Uod) określa się termin wstrzymania działalności, uwzględniając potrzebę bezpiecznego dla środowiska zaprzestania wykonywania działalności naruszającej wymogi określone przepisami prawa. Termin wstrzymania działalności nie może być dłuższy niż rok od dnia doręczenia decyzji o wstrzymaniu

⁹⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 399, ze zm.

działalności. Po stwierdzeniu, że ustały przyczyny wstrzymania działalności, Wojewódzki Inspektor, na wniosek zainteresowanego, wyraża, w drodze decyzji, zgodę na podjęcie wstrzymanej działalności.

Zgodnie z art. 41 Uod prowadzenie zbierania odpadów i prowadzenie przetwarzania odpadów wymaga uzyskania zezwolenia. Zezwolenie na zbieranie odpadów i zezwolenie na przetwarzanie odpadów wydaje, w drodze decyzji, organ właściwy odpowiednio ze względu na miejsce zbierania lub przetwarzania odpadów (art. 41 ust. 2 Uod). Organem właściwym jest (art. 41 ust. 3 Uod)

- marszałek województwa:
 - dla przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu Uooś,
 - dla odpadów innych niż niebezpieczne poddawanych odzyskowi w procesie odzysku polegającym na wypełnianiu terenów niekorzystnie przekształconych, jeżeli ilość umieszczanych w wyrobisku lub zapadlisku odpadów jest nie mniejsza niż 10 Mg na dobę lub całkowita pojemność wyrobiska lub zapadliska jest nie mniejsza niż 25 000 Mg,
 - dla instalacji komunalnych, do wydania zezwolenia na zbieranie odpadów, w przypadku, gdy maksymalna łączna masa wszystkich rodzajów odpadów magazynowanych w okresie roku przekracza 3000 Mg;
- starosta – w pozostałych przypadkach.

Ponadto zgodnie z art. 41 ust. 5 Uod działalność wymagająca uzyskania zezwolenia na zbieranie odpadów i zezwolenia na przetwarzanie odpadów może być, na wniosek posiadacza odpadów, objęta jednym zezwoleniem na zbieranie i przetwarzanie odpadów.

Obowiązek uzyskania pozwolenia zintegrowanego dotyczy prowadzących instalacje (osób prawnych lub fizycznych), których funkcjonowanie, ze względu na rodzaj i skalę prowadzonej w nich działalności, może powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (art. 201 Poś). Od dnia 5 września 2014 r. obowiązuje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości¹⁰⁰.

¹⁰⁰ Dz.U. poz. 1169.

Ustawa o opłacie produktowej w art. 3 nałożyła na przedsiębiorców obowiązek¹⁰¹ polegający na zapewnieniu odzysku, a w szczególności recyklingu, odpadów takiego samego rodzaju jak odpady powstałe z produktów wymienionych w załączniku nr 4a do ustawy wprowadzonych przez niego do obrotu. Przedsiębiorca jest obowiązany osiągnąć poziom odzysku i recyklingu odpadów powstałych z produktów co najmniej w wysokości określonej w załączniku nr 4a.

Przy obliczaniu poziomu recyklingu olejów odpadowych – art. 3 ust. 11c ww. ustawy – wlicza się wyłącznie masę olejów odpadowych poddanych regeneracji w instalacjach wpisanych do BDO, o której stanowi Uod. W BDO gromadzi się informacje o wprowadzanych do obrotu olejach smarowych, oponach oraz o odpadach z nich powstających.

Ponadto w planach gospodarki odpadami zawarta jest analiza aktualnego stanu gospodarki odpadami na obszarze, dla którego jest sporządzany plan, w tym m.in. informacje o rodzajach, rozmieszczeniu i mocy przerobowej istniejących i istotnych dla systemu gospodarki odpadami instalacji odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym o rozwiązaniach dotyczących olejów odpadowych, odpadów niebezpiecznych, odpadów komunalnych, odpadów zawierających znaczne ilości surowców najistotniejszych z ekonomicznego punktu widzenia, których dostawy są obciążone wysokim ryzykiem, zwanych dalej „surowcami krytycznymi”, lub innych strumieni odpadów.

Do momentu uchwalenia Kpgo 2028 przyjętego uchwałą nr 96 Rady Ministrów z dnia 12 czerwca 2023 r.¹⁰² obowiązywał krajowy plan gospodarki odpadami Kpgo 2022, ten z kolei przyjęty uchwałą Rady Ministrów nr 88 z dnia 1 lipca 2016 r. w sprawie Krajowego planu gospodarki odpadami 2022¹⁰³. Krajowy plan gospodarki odpadami opracowuje minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej, a uchwała go Rada Ministrów (art. 36 ust.1 Uod). Wojewódzki plan gospodarki odpadami opracowany przez zarząd województwa uchwała sejmik województwa (art. 36 ust. 2 Uod). Wraz z uchwaleniem wpgo sejmik podejmuje uchwałę w sprawie jego wykonania.

¹⁰¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 877– Ustawa z dnia 14 kwietnia 2023 r. o zmianie ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej oraz niektórych innych ustaw.

¹⁰² M.P. z 2023 r. poz. 702.

¹⁰³ M.P. z 2022 r. poz. 1030 – uchylony z dniem 13 lipca 2023 r.

6.3. WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH DOTYCZĄCYCH KONTROLOWANEJ DZIAŁALNOŚCI

1. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Dz. U. UE. L. 312 z 22 listopada 2008 r. s. 3);
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587, ze zm.);
3. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54, ze zm.);
4. Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 433, ze zm.);
5. Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 425);
6. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1592, ze zm.);
7. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, ze zm.);
8. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, ze zm.);
9. Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2022 r. poz. 623);
10. Ustawa z 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572);
11. Ustawa z dnia 9 marca 2017 r. o systemie monitorowania drogowego i kolejowego przewozu towarów oraz obrotu paliwami opałowymi (Dz. U. z 2024 r. poz. 1218, ze zm.);
12. Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 340, ze zm.);
13. Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. poz. 10), wcześniej rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. poz. 1923 – rozporządzenie uchylone z dniem 6 stycznia 2020 r.);
14. Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 30 sierpnia 2022 r. w sprawie wykroczeń, za które inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska są uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (Dz. U. poz. 1837) – weszło w życie z dniem 1 września 2022 r. i zastąpiło rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 września 2002 r. w sprawie nadania inspektorom Inspekcji Ochrony Środowiska uprawnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (Dz. U. nr 151, poz. 1253);

15. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2015 r. w sprawie sposobu i formy sporządzania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami oraz wzoru planu inwestycyjnego (Dz. U. poz. 1016 – rozporządzenie uchylone z dniem 13 grudnia 2023 r.);
16. Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 23 listopada 2023 r. w sprawie sposobu i formy sporządzania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami oraz wzoru planu inwestycyjnego (Dz. U. poz. 2574 – rozporządzenie to weszło w życie 13 grudnia 2023 r.);
17. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 października 2015 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z olejami odpadowymi (Dz. U. poz. 1694);
18. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 października 2014 r. w sprawie rocznych poziomów odzysku i recyklingu odpadów powstałych z preparatów smarowych, dodatków i środków zapobiegających zamarzaniu (Dz. U. poz. 1598);
19. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 sierpnia 2019 r. w sprawie wizyjnego systemu kontroli miejsca magazynowania lub składowania odpadów (Dz. U. poz. 1755);
20. Uchwała nr 88 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2016 r. w sprawie Krajowego planu gospodarki odpadami 2022 (M.P. z 2022 r. poz. 1030) – uchwała uchylona z dniem 13 lipca 2023 r.;
21. Uchwała nr 96 Rady Ministrów z dnia 12 czerwca 2023 r. w sprawie Krajowego planu gospodarki odpadami 2028 (M.P. poz. 702);
22. Komunikat Nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Dz. Urz. Ministra Finansów Nr 15, poz. 84).

6.4. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Przewodniczący Sejmowej Komisji do Spraw Kontroli Państwowej
8. Przewodniczący Sejmowej Komisji do Spraw Energii, Klimatu i Aktywów Państwowych
9. Przewodniczący Sejmowej Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
10. Przewodniczący Sejmowej Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej
11. Przewodniczący Senackiej Komisji Klimatu i Środowiska
12. Przewodniczący Senackiej Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej
13. Minister Klimatu i Środowiska
14. Minister Rozwoju i Technologii
15. Główny Inspektor Ochrony Środowiska
16. Prezes Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
17. Marszałkowie województw
18. Wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska (wszyscy)

Minister Klimatu i Środowiska

Paulina Hennig-Kloska

DGO-OP.081.1.2025.DK
3854373.15392941.12419617
Warszawa, 30-06-2025

Pan
Piotr Miklis
Wiceprezes NIK

Stanowisko do Informacji o wynikach kontroli P/24/040 Postępowanie z olejami odpadowymi

Szanowny Panie Prezesie,

Uprzejmie dziękuję za przekazanie *Informacji o wynikach kontroli P/24/040 Postępowanie z olejami odpadowymi*. Zidentyfikowane podczas kontroli problemy i uchybienia stanowią dla mnie cenną informację i umożliwią poprawę prowadzonych przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska zadań w zakresie postępowania z olejami odpadowymi.

Departament Gospodarki Odpadami, w zakresie swojej właściwości, podjął odpowiednie działania mające na celu wzmocnienie mechanizmów kontroli zarządczej.

W odniesieniu do ujmowania w planach działalności Departamentu i rejestrach ryzyk Ministerstwa zadań, celów i ryzyk, w zakresie olejów odpadowych należy zwrócić uwagę, że sposób organizacji kontroli zarządczej w Departamencie musi być zgodny z obowiązującymi w Ministerstwie zasadami funkcjonowania kontroli zarządczej. Niemniej brak ujęcia w dokumentach zadań, celów i ryzyk dotyczących bezpośrednio gospodarki olejami odpadowymi, nie stanowi przeszkody w podejmowaniu działań mających na celu zapewnienie prawidłowego postępowania z tymi odpadami.

Wychodząc naprzeciw sygnałom branży oraz wnioskowi płynącemu z kontroli przeprowadzonej przez NIK, poza działaniami legislacyjnymi wynikającymi z przepisów Unii Europejskiej, na II półrocze 2025 r. zaplanowana została rewizja ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (Dz.U. z 2024 r. poz. 433) w zakresie olei odpadowych oraz zużytych opon. Planujemy ponowne przeanalizowanie tych zagadnień oraz dostosowanie ww. ustawy do aktualnych warunków gospodarczych i dynamicznie zmieniających się możliwości przetwarzania i zagospodarowania odpadów.

Wszystkie sygnały przekazywane do Ministerstwa Klimatu i Środowiska są weryfikowane przez ekspertów odpowiedzialnych za dane zagadnienie, a uwagi zgłaszane w trakcie opiniowania i konsultacji przygotowywanych przez Ministerstwo dokumentów podlegają każdorazowo rzetelnej analizie. Przejrzystość procesów opiniowania zapewnia RCL, na którego stronie internetowej umieszczane są wszystkie dokumenty objęte procesem legislacyjnym.

Należy tu podkreślić, że okresowe nagromadzenie bieżących zadań wynikające z liczby napływających dokumentów, w połączeniu z ograniczeniami kadrowymi, może wymagać wydłużonego czasu na ich weryfikację i analizę.

Taka sytuacja zaistniała w przypadku przygotowywania i przekazywania do Komisji Europejskiej *sprawozdania o mineralnych lub syntetycznych olejach smarowych lub przemysłowych wprowadzanych do obrotu oraz o zebranych selektywnie i przetworzonych olejach odpadowych* – ze względu na ograniczenia kadrowe realizacja tego obowiązku została przesunięta w czasie i sprawozdania zostały przygotowane w terminie późniejszym niż wymagany.

Odnosząc się do Bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (BDO), w zależności od dostępnej infrastruktury, będzie ona rozwijana o funkcjonalności systemu, które będą umożliwiały coraz efektywniejsze monitorowanie rynku gospodarki odpadami, w tym również skuteczniejsze monitorowanie rynku olejów odpadowych.

Informuję, że MKiŚ planuje w latach 2025-2027 dwutorowe działania związane z jednej strony z rozwojem infrastruktury bazy, a z drugiej z rozwojem warstwy aplikacyjnej, co w naszej ocenie przyczyni się do wzrostu wydajności systemu BDO i umożliwi uruchamianie kolejnych funkcjonalności. Działania te mają przyczynić się do tego, że BDO będzie stanowiła narzędzie do monitorowania rynku odpadów. Niemniej jednak należy mieć na uwadze, że poziom oraz tempo rozwoju systemu BDO zależy od możliwości pozyskania środków na rozwój BDO z takich źródeł jak Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) czy Fundusz Europejski na Rozwój Cyfrowy (FERC).

W ostatniej nowelizacji ustawy o odpadach tj. z dnia 6 grudnia 2024 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1914) ustawodawca przewidział na lata 2025-2027 r. znaczne zwiększenie maksymalnego limitu wydatków ze środków NFOŚiGW, które są przeznaczone na finansowanie BDO. Jednocześnie w ramach ww. ustawy wprowadzone zostały następujące zmiany w zakresie zapewnienia środków na realizację BDO:

- określono, że zadania administratora BDO dotyczące utrzymania i rozwoju BDO mogą być finansowane dodatkowo ze środków przeznaczonych na rozwój projektów cyfrowych i teleinformatycznych;
- wskazano, że w latach 2025-2027 wpływy z opłaty rejestrowej i opłat rocznych stanowią przychód NFOŚiGW, który przeznacza się na prowadzenie rejestru i serwisowanie BDO¹.

Ponadto od 1 stycznia 2025 r.² wprowadzono wyższe stawki opłaty rejestrowej i opłaty rocznej³, co sprawi, że wysokość wpływów z ww. opłat do NFOŚiGW ulegnie zwiększeniu od 2026 r.

Plany na najbliższy okres zakładają, że zmiany wprowadzone ww. nowelizacją ustawy o odpadach umożliwią m.in. modernizację i wymianę zamortyzowanego sprzętu komputerowego, co powinno przyczynić się do realnego wdrażania kolejnych funkcjonalności w warstwie aplikacyjnej.

¹ Art. 227b ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587, ze zm.).

² Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 18 grudnia 2024 r. w sprawie wysokości stawek opłaty rejestrowej oraz opłaty rocznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1901).

³ Wysokość stawki opłaty rejestrowej i opłaty rocznej dla mikroprzedsiębiorców – zwiększono ze 100 zł na 200 zł, a dla przedsiębiorców innych niż mikroprzedsiębiorcy z 300 zł na 800 zł.

Jednocześnie MKiŚ planuje w 2025 r. wystąpić o dofinansowanie rozwoju BDO z FERC. Należy jednak mieć na uwadze, że w przypadku pozytywnie rozpatrzonego wniosku, środki z FERC będą dostępne najwcześniej dopiero od 2027 r.

Niemniej jednak należy zaznaczyć, że z dostępnych realnie środków finansowych na BDO w pierwszej kolejności będą realizowane działania wynikające z przepisów ustawowych jak np. przygotowanie i wdrożenie od 2026 r. w Module Potwierdzeń BDO elektronicznych dokumentów potwierdzających recykling (DPR) i dokumentów potwierdzających eksport lub wewnątrzwspólnotową dostawę odpadów (EDPR) .

W zakresie przygotowywania KPGO 2028 resort działań w miarę możliwości kadrowych i dostępności zasobów. W związku ze zmianą bazy gromadzącej dane o odpadach (od 2019 r.), a następnie stanem epidemii (2020-2022) znacząco zaburzającym funkcjonowanie urzędu jak i całej gospodarki – zwłaszcza w początkowym okresie, aktualne na ten czas dane były niekompletne. W związku z powyższym Departament Gospodarki Odpadami opracował dokument na podstawie starszych, ale lepiej zweryfikowanych danych. Nie spodziewam się, aby podobne połączenie tych specyficznych uwarunkowań nastąpiło w przyszłości.

Odnosząc się ogólnie do przekazanych zarzutów mogę wskazać, że będziemy zapewniać rzetelną analizę i działania adekwatnie do możliwości kadrowych.

Na koniec pragnę odnieść się jeszcze do zakresu materiału przekazanego w *Informacji o wynikach kontroli P/24/040 Postępowanie z olejami odpadowymi*. W dokumencie przy stwierdzeniach wskazujących nieprawidłowości działań zabrakło podsumowania wyjaśnień, które były składane w trakcie trwania kontroli NIK oraz w odniesieniu do wniosków pokontrolnych. Przytoczenie ich dałoby pełniejszy obraz sytuacji.

Z wyrazami szacunku

Paulina Hennig-Kloska
Minister Klimatu i Środowiska
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MARIAN BANAŚ

KSI.430.8.2024

Warszawa, 2025-07-08

Opinia

Prezesa Najwyższej Izby Kontroli

do stanowiska Ministra Klimatu i Środowiska z 30 czerwca 2025 r. do informacji o wynikach kontroli P/24/040 *Postępowanie z olejami odpadowymi*

Na podstawie art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, przedstawiam opinię do ww. stanowiska.

Z zadowoleniem przyjmuję deklarację Ministra Klimatu i Środowiska² dotyczącą przeprowadzenia w II półroczu 2025 r. rewizji ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej³ w zakresie olejów odpadowych oraz zużytych opon w celu dostosowania przepisów tej ustawy do aktualnych warunków gospodarczych.

Odnosząc się do stanowiska Ministra w kwestii zasadności ujmowania w planach działalności Departamentu Gospodarki Odpadami i rejestrach ryzyk Ministerstwa zadań, celów i ryzyk w obszarze olejów odpadowych, pragnę zauważyć, że zagadnienie to było przedmiotem zastrzeżenia zgłoszonego przez Ministra do wystąpienia pokontrolnego, przekazanego po ww. kontroli⁴. Stanowisko Ministra do informacji w przedmiotowym zakresie jest powtórzeniem argumentacji przywołanej w zastrzeżeniu, wskazującej że zaniechanie ujmowania w planach działalności i rejestrach ryzyk zadań, celów i ryzyk w ww. obszarze nie stanowi przeszkody w podejmowaniu stosownych działań. Podkreślenia wymaga, że zastrzeżenie to uchwałą Nr 14/2025 Kolegium Najwyższej Izby Kontroli⁵ zostało oddalone. W uzasadnieniu Kolegium NIK wskazało, że jakkolwiek brak określenia zadań, celów i ryzyk nie uniemożliwia podejmowania jakichkolwiek działań mających na celu zapewnienie prawidłowego postępowania z olejami odpadowymi, to jednak zaniechanie to nie zapewnia możliwości rzetelnego planowania zadań i działań w tym zakresie. Plany działalności dla poszczególnych komórek organizacyjnych powinny

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623.

² Dalej: „Minister”.

³ Dz. U. z 2024 r. poz. 433.

⁴ Pismo z 23 grudnia 2024 r.

⁵ Uchwała z 12 marca 2025 r.

kompleksowo regulować ich cele i zadania oraz być spójne z innymi dokumentami lub wewnętrznymi aktami prawnymi. Analiza i właściwe zarządzanie ryzykiem jest warunkiem skutecznej i rzetelnej realizacji określonych działań. Nie bez znaczenia jest, że wyniki kontroli NIK wykazały nieprawidłowości w tym zakresie.

Z zadowoleniem przyjmuję również zapewnienie Ministra o planach rozwoju funkcjonalności Bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami⁶ (BDO), co ma umożliwić efektywniejsze monitorowanie rynku gospodarki odpadami, w tym również skuteczniejsze monitorowanie rynku olejów odpadowych. Należy jednak zauważyć, że zgodnie z art. 238 ust. 1 ustawy o odpadach⁷ BDO powinno zostać utworzone najpóźniej do 24 stycznia 2018 r. W tym terminie uruchomiono jedynie Rejestr BDO i pomimo upływu ponad siedmiu lat baza ta nadal nie spełnia funkcji narzędzia do monitorowania rynku odpadów, w tym olejów odpadowych. O niedoskonałościach tego narzędzia NIK pisała szerzej w Informacji o wynikach kontroli P/23/039 *Działania organów administracji publicznej na rzecz zapobiegania powstawaniu odpadów i zapewnienia recyklingu*. Wyniki niniejszej kontroli P/24/040 potwierdziły, że BDO nie umożliwia pozyskiwania wiarygodnych danych o olejach odpadowych.

Odnosząc się do kwestii wskazanego przez Ministra braku podsumowania w Informacji o wynikach kontroli *Postępowanie z olejami odpadowymi* wyjaśnień składanych w trakcie trwania kontroli NIK należy podkreślić, że zgodnie z art. 64 ust. 1 ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli podstawę do opracowania informacji o wynikach kontroli stanowią w szczególności wystąpienia pokontrolne i materiały dowodowe zgromadzone w aktach kontroli. Jest to dokument stanowiący podsumowanie kontroli. W związku z tym zawiera się w nim syntezę ustaleń kontrolnych, w której wskazuje się najważniejsze tezy. Natomiast treść udzielanych w toku kontroli wyjaśnień jest zamieszczana w wystąpieniu pokontrolnym wraz z odniesieniem się NIK do argumentów w nich zawartych, w szczególności co do ich zgodności z obowiązującym stanem prawnym oraz spójności z innymi dowodami.

Prezes NIK

Marian Banaś
/podpisano elektronicznie/

⁶ Dalej: „BDO”.

⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 1587, ze zm.